

Легко бути героєм, бо це на один день.
Важко бути порядним, бо це на кожен день.

Мирослав Дочинець

Іван Сміян

УСІ ЛЮДИ — АКТОРИ (Omnes homines agunt histrionem)

Книга 38

ВОСКРЕСІННЯ

Сказав Христос: «Воскресну» —	Хто в світло правди вірить —
І в третій день воскрес.	Поборе долю злу,
Поставив перед очі	І слабість одоліє,
Найбільше із чудес.	І відвалить скалу.

Воскрес Христос із гробу	Хто в міць ідеї вірить —
І смертю смерть поправ,	Найбільшу гать прорве,
Приниженим, прибитим	І в сяйві слави й честі
Надію вічну дав.	Почне життя нове.

Роман Купчинський

Тернопіль
2020

В авторській редакції

Дизайн обкладинки *Світлани Бедної*

Завдання автора — не «орати плугом небо (робити неможливе)», а віддзеркалити окремі людські взаємини у стосунках повсякдення. Один із варіантів сьогодення, за Олександром Морозом, має такий вигляд:

Країна знову на хресті.
Її розбійники ж і судять.
У них — нічого на меті
З потрібного сердешним людям.
Та й про мету казати гріх,
Хіба мета — збрехать, поцупить,
Продатися хоч за поріг?
Та хто таке нікчемство купить?
Німує правда. Натовп злий.
— Розпни! — сексоти й «патріоти».
Вони — одне. Як не розлий —
Вода. Без «хто ви?», «хто ти?».
Горить земля. Дими встають.
Зійшлись політики для учти.
Здебільш Учителя вдають,
Хоча які були з них учні?!
Знов кров і смерть. Бої гремлять.
Святкує сатани примара.
Господь мовчить, а що казати,
Коли це нам за нас покара?

Олександр Мороз

Сміян І.

С50 Усі люди — актори (Omnes homines agunt histrionem).
Книга 38 / І. Сміян. — Тернопіль, 2020. — 144 с.

УДК 82-94

© Сміян І. С.,

2020

*Істинна гідність подібна до річки: чим
вона глибше, тим менше шумить.*

Монтень

Люди — актори... А що ж тоді відображає життя, життя кожної людини?... Думаю, що визначення розуміння життя з цієї точки зору індивідуальне, у кожного своє... Я наведу розуміння життя відомими й невідомими авторами з книги О. В. Лігоненко «Крилаті латинські вислови» (2009):

Життя — коротке, наука — різноманітна, випадок — хибний, досвід — оманливий, міркування — утруднене (із I-го афоризму давньогрецького лікаря Гіппократа);

Життя непевне, але смерть якнайбільш вирогідна;

Життя наше коротке;

Життя без свободи — ніщо;

Життя без науки — смерть;

Життя — це короткий сон;

Життя коротке, але слава вічна;

Коротка тривалість життя не дозволяє нам далеко простирати надію;

Дружба — сіль життя;

Чесність — це дорога життя;

Присвячувати життя правді (Ювінал);

Жити — значить мислити (Цицерон);

Жити — це боротись (Сенека);

Жити одним днем;

Пам'ятай про життя;

«Я прожила життя і пройшла шлях, який призначила мені доля. Вергілій». (Передсметні слова Дідони, яка закінчила життя самогубством після того, як Еней залишив її та вплив з Карфагену)...

Я думаю, що визначень життя є не десятки, не сотні, а тисячі, і всі вони узагальнюються тим, що це дійство відбувається на Землі (тепер частково і в космосі) і воно зовсім не коротке... ЗЕМЛЯ — це сцена, ЛЮДИНА — це актор... Актор із безмежними проявами життя. Із настільки безмежними, що описати дійство навіть однієї людини за все життя не вдалося жодному досліднику, жодному письменнику,

жодному... Яка би не була велика поема, який би не був багатослівний роман, але вони відтворюють лише фрагменти життя людини (людей). Я ось пишу 38-му книгу своїх спогадів і роздумів, а їм немає й кінця. Зрозуміти та показати життя однієї людини від її запліднення до смерті ще не вдалося нікому. Я впевнений, що це неможливо. Ми лише спостерігаємо за маленькими частками буття людського, як ось у Олександра Олеся:

«Одурило сонце, сонячне кохання...»

Тихо-тихо плаче осінь золота.

Скинута намисто, зірвано убрання,

Не цвіте усмішка, не горять уста...

«О, коли б я знала, не квітчала б коси,

Хустоньки б не шила шовком золотим,

Не зривала б квіти, не збирала роси,

Нитку свого щастя не сплітала б з ним.

Далі й далі сонце... Виплакала очі.

Вчора ще гадала: вернеться — нема.

Дні усі коротші, довші й довші ночі....

Кров холоне... що це? Смерть це чи зима?!»

І ще один швидкоплинний епізод — актори на сцені, яка зветься Україна. Головні актори: Супрун Уляна, Катерина Амосова; рецензент — Оксана Онищенко.

СКУТІ ОДНИМ ЛАНЦЮГОМ

(Оксана Онищенко, «ДТ» 22 лютого 2018)

Чому конфлікт у медичному університеті стосується нас усіх.

Не треба бути медиком, щоб розуміти: не забезпечивши здоров'я на клітинному рівні, немає сенсу лікувати й реформувати хворий організм.

Без забезпечення якісної, некорумпованої медичної освіти, не може бути жодної медичної реформи. Питання підготовки медичних кадрів — це питання національної безпеки. Тому що практично в усій системі освіти зникає компетенція лікарів через корупцію та неналежні вимоги університетів до своїх випускників. Із цим не можна миритися. У питанні якості медичної освіти не повинно бути компромісів та півзаходів. І

конфлікт, у центрі якого опинився найкращий медичний університет країни, щодо цього дуже показовий і повчальний.

Попри те, що входні двері університету були зачинені на замки й ланцюги, усі ми побачили хвороби сфери медичної освіти, що прорвалися назовні. Те, як буде врегульовано конфлікт, покаже, чи зміниться щось у медицині, чи все залишиться, як і раніше.

Нещодавно за підтримки КМІС здійснювали соціологічне опитування українців. Серед іншого, ми попросили оцінити зростання або, навпаки, падіння професіоналізму фахівців різних професій. Найбільше падіння професіоналізму, на думку співгромадян, у медиків (28,5% респондентів).

Напевно, кожен з нас неодноразово стикався з тим, як важко знайти хорошого лікаря. Хворіти — це страшно, оскільки не знаєш, чи можеш довіряти своєму лікареві. Про яку вже тут медреформу може йтися?

У МОЗ це розуміють. «Ми вважаємо, що без змін у медичній освіті не буде медичної реформи, — каже заступник міністра Олександр Лінчевський. — Зміни ми розпочали поступово: запроваджуємо норму — 150 балів за зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО) при вступі, широкий конкурс; а зараз візьмемося за реформування єдиних державних кваліфікаційних іспитів «Крок». Новий порядок їх проведення, який ми розраховуємо прийняти навесні, унеможливить продаж дипломів, стимулюватиме виші працювати якісно, адже важливий буде результат».

Ось навколо іспитів «Крок» і спалахнув нині скандал у Національному медичному університеті ім. Богомольця (НМУ). Ці іспити — своєрідне медичне ЗНО, їх проводить Центр тестування. Керівництво НМУ ім. Богомольця не підписало договору із Центром, тому студенти-стоматологи іспиту й не складали.

Іспити «Крок» проводять в Україні з 1999 р. Майбутні медики складають їх кілька разів упродовж навчання у виші. Через те, що в медуніверситеті складання державних кваліфікаційних іспитів було зірвано, Міністерство охорони здоров'я вирішило розібратися в причинах цього і створило спеціальну комісію. А на час її роботи тимчасово відсторонило від посади і ректора вишу Катерину Амосову, і директора Центру тестування Ірину Булах. У відповідь керівництво ВНЗ та деякі

студенти й викладачі оголосили безстроковий страйк. Але, щойно розпочавши... заявили про його згортання.

Сторони конфлікту пояснюють причину страйку по-різному. Прихильники ректора медуніверситету заявляють: медичний університет хочуть поставити на коліна. Катерина Амосова, звертаючись до учасників страйку, сказала: «Сьогодні наша університетська спільнота не побоялася взяти на себе важку місію — обстоювати право на університетську автономію та самоврядність... Уся Україна почула протест вільної самоврядної спільноти проти свавілля МОЗ своїми наказами призначати тимчасово на місце законно обраного університетською спільнотою ректора зручну для себе людину».

У Міністерстві охорони здоров'я наголошують: зрив єдиного кваліфікаційного іспиту — це неприпустимо, НМУ — єдиний з 13 медичних вишів, де таке сталося. «Це не конфлікт міністерства і медуніверситету, — каже Олександр Лінчевський. — Міністерство створило комісію, оскільки має розібратися, що сталося і що робити далі. Центр тестування далеко не безгрішний, до нього теж є запитання. Ми маємо претензії до кожної зі сторін. Але наше завдання — не допустити неука до медицини, до пацієнта! І не має значення, яке прізвище ректора та як називається університет».

Є й ще одна версія причин скандалу. Мінздрав'я заявило про посилення вимог до іспитів. Наприклад, торік уже апробували міжнародні іспити USMLE для інтернів, які успішно склали лише три відсотки (!) учасників. Якщо запрацюють усі новації від МОЗ, то ліцензійні іспити, що їх мають проводити кілька разів за час навчання, можуть стати дієвим інструментом боротьби з корупцією. А вона, як часто стверджують ті, хто вчився в медичних вишах, квітує буйним цвітом. Лікар, який купив іспит з анатомії і не відрізняє щитоподібної залози від виличкової, — це страшно.

Збираючи матеріал для статті про конфлікт у НМУ, я зустрічалася зі студентами та викладачами університету. Розповідаючи про ситуацію у виші, на умовах анонімності вони озвучили розцінки на «послуги»: складання іспиту «Крок» коштує від 1 до 4 тис. дол., складання звичайного іспиту — 300—400 дол., посада професора — до 50 тис. дол.».

Я попросила ректора Катерину Амосову прокоментувати цю інформацію і відповісти на запитання, чи згодна вона з твердженням, що в НМУ існує корупція. Ось що відповіла ректор: «Здивована гаданим зв'язком (поправте, якщо я вас неправильно зрозуміла) між нинішніми подіями в нашому університеті та корупцією. Це свіжа ідея, на кшталт тієї, яку я сьогодні почула на одному з ефірів, що адміністрація зірвала «Крок-1» стоматологів зі страху, бо вони його погано складуть. До цього не боялися, а от зараз раптом злякалися... Намагатися спростовувати анонімні джерела, які бояться назвати свої імена, боячись розправи, — справа наперед програвша зі зрозумілих причин.

Почну по черзі — з горезвісного іспиту «Крок». Це тестовий іспит, який у всіх медвишах організовує і проводить незалежна державна організація «Центр тестування» при МОЗ, і незалежність ця — реальна. Тому запитання краще переадресувати директору Центру. Щодо 300–400 дол. за іспит у НМУ — хіба що в ексклюзивних випадках останнього перескладання. Але «джерелам», імовірно, видніше. Я би запропонувала запитати про це наших студентів, можна й на ФБ... Було би більше охоплення... По 50 тис. дол. за «професора» — оце питання мені найближче. І зарахування на посаду професора наказом по ВНЗ перед обранням претендента за конкурсом на Вченій раді, і включення до порядку денного ради для проведення таємного голосування — прерогатива ректора. З 2014-го і дотепер — моя. За ці чотири роки доводилося багато чого про себе чути, але таке — уперше. Очевидно, питання звучить так: чи беру я, або хтось за мою спиною, за «подібне» гроші й у якому розмірі? Ні». Ректор також зазначила, що у виші проводиться анонімне анкетування студентів.

Голова ГО «Молодіжне правозахисне агентство», заступник керівника секретаріату Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти Микита Андреев каже, що до нього надходила інформація про корупцію в НМУ ім. Богомольця: «До мене як до голови правозахисної організації зверталися студенти медуніверситету ім. Богомольця зі скаргами на хабарі та неправомірні дії викладачів. Студенти зверталися до нас, бо Студпарламент ніяк не реагував на їхні скарги. Вони скаржилися, що цей орган самоврядування перетворився на придаток адміністрації і не захищає їхні права. Цей самий парламент

мовчав, коли керівництво вишу запровадило для студентів платні відпрацювання пропущених занять, що є порушенням прав студентів. І зараз, коли студенти обурені тим, що через страйк їх неправомірно позбавили права вчитися, Студпарламент теж не протестує. Навіть навпаки — від імені всіх студентів підтримує страйк. Це вищий ступінь маніпуляції — усіх, хто не прийшов на пари, назвати страйкарями. Страйк — це коли протестувальники ведуть активні дії: виходять зі своїми вимогами, пікетують».

«Усе, що зараз робить медуніверситет ім. Богомольця, — цирк шапіто, — вважає провідний аналітик аналітичного центру CEDOS Єгор Стадний. — Однак те, що Мінздоров'я відсторонило ректора, ні до чого не приведе. Бо наступного ректора все одно обиратиме колектив. А яблуко від яблуні далеко не падає. Усі ці схеми — на них живе багато студентів і викладачів. Це ж не монголо-татарське іго, яке Мінздоров'я скине — і всі заживуть по-іншому».

Не будемо вдаватися в деталі та юридичні тонкощі конфлікту між НМУ ім. Богомольця і Центром тестування (або МОЗ). Тут у кожній сторони заготовлено купу паперів і пояснень. Про них останнім часом сказано достатньо. Важливо інше: конфлікт оприявнив серйозні проблеми, і тепер у нас є тільки два шляхи: або їх вирішувати, або забути про реформи назавжди.

По-перше, конфлікт показав, що часто наші виші перетворюються на феодальну вотчину, прикриваючись правом автономії. Вотчину, більше схожу на закриту мушлю, куди чужим вхід заборонено. І така ситуація не тільки в медичних навчальних закладах. Недарма Міністерство освіти у своїй Комунікаційній стратегії зазначає, що в ректорів феодальне мислення, і вони сприймають автономію як владу, а не як відповідальність.

Вочевидь, Мінздоров'я наступило на хворий мозоль, втрутившись у життя університету та відсторонивши ректора, нехай навіть тимчасово. Але ж це обов'язок міністерства: розібратися, чому в одному, окремо взятому університеті, зірвали державні кваліфікаційні іспити. Крім того, університет — це не приватна фірма, і хто тут може не пускати студентів і викладачів до аудиторій? Тому Міносвіти цілком справедливо виступило

з заявою про те, що вважає «неприпустимим зрив навчального процесу, що відбувається адміністративним шляхом у НМУ ім. Богомольця».

Як виявилось, думки багатьох «страйкарів» навіть не запитали. Про це розповідали студенти-медики на брифінгу в Українському кризовому медіацентрі. «Більшість студентів прийшли сьогодні на пари, побачили зачинені корпуси з ланцюгами й розгублених викладачів. Сам страйк був оголошений без урахування думки як студентського колективу, так і колективу співробітників», — сказала студентка Оксана Михайлюк. «Нас залишили без вибору — підтримувати страйк чи ні. Ми цього не хочемо. Ми хочемо вчитися», — наголосила студентка Марія Копоть.

І як же все це узгоджується зі свободою та автономією самоврядної спільноти, що їх захищають страйкарі? Адже студенти — не підневільні люди.

Так, ми за свободу університетів, за те, щоб у них було право автономії. Але де межа між свободою і всездозволеністю, автономією і феодалізмом?

«Усе вилилося в публічну площину, — каже засновник платформи онлайн-курсів Prometheus Іван Примаченко, — і Мінздорів'я не побоялося назвати речі своїми іменами, забити на сполох, зробити перевірку і не спустити все на гальмах компромісів і домовленостей. Цей прецедент важливий, він демонструє, наскільки складною є реальна ситуація і наскільки важливо вжити заходів для її виправлення. В інших університетах (не тільки медичних) є багато негативних процесів, про які знають тільки студенти. Але вони нічого не скажуть у голос, тому що бояться».

Викладачі НМУ ім. Богомольця, з якими я спілкувалася, зізналися: «Переживаємо, що всі навколо повірять гарним байкам про те, що все добре, що весь університет виступає за ректора єдиним фронтом. Люди повинні зрозуміти, що тут заручники. З іншого боку, ми розуміємо, що якщо ми, викладачі елітного вишу, це пропустимо, якщо не постанемо на свій захист, якщо промовчимо, то це означає, що або ми — частина цієї системи, або ми її приймаємо, поділяємо все це і дозволяємо поводитися з собою як з рабами».

Чути це було сумно й соромно. Соромно за анонімну сміливість «викладачів елітного вишу»; соромно за мовчання студентів, які прагнуть

здобути диплом, а не знання; за копійчані зарплати викладачів, які штовхають їх до побічного заробітку... Соромно, коли, виконуючи журналістський закон, який вимагає наводити дві думки, доводиться зіштовхувати лобами боягузтво та брехню.

По-друге, ситуація в НМУ ім. Богомольця змусила задуматися про слабкі місця в організації іспитів «Крок». Вони нагромадилися за багато років. І ці прогалини потрібно терміново заповнювати, якщо ми покладемо на медичне ЗНО великі надії в боротьбі за якість медичної освіти.

«У Мінздорів'я є два інструменти впливу на життя вишів: фінансування та ліцензійні іспити «Крок», — зазначає Єгор Стадний. — І, на жаль, за півтора року керівництво МОЗ ними не скористалося. Проблеми з проведенням іспитів «Крок» накопичилися ще з 1999 р., коли їх було запроваджено».

Цих проблем кілька.

Фінансування

Зараз за іспити «Крок» платять Центру тестування самі університети. Поштучно за кожного студента. Деякі виші розплачуються за бартером: надають у рахунок оплати іспитів свої приміщення.

«На мою думку, це конфлікт інтересів, — каже Єгор Стадний. — Університети не зацікавлені в тому, щоб ліцензійні іспити «Крок» перевіряли реальний стан справ та об'єктивно визначали рівень підготовки майбутніх медиків. Хто ж оплачуватиме зашморг собі на шию? Держава побудувала криву схему фінансування іспитів «Крок», і керівництво університету ім. Богомольця цим скористалося в конфлікті з Мінздорів'я».

Ректор НМУ Катерина Амосова так пояснює ситуацію на своїй сторінці у Фейсбукі: «МОЗ узагалі не виділило бюджетних грошей на ліцензійне тестування студентів та інтернів, які навчаються за рахунок бюджету. Це залишає два варіанти. Варіант перший: оплачувати послуги Центру з проведення ліцензійних іспитів за рахунок коштів, які виш заробляє на контрактних студентах, що порушує закон, оскільки є нецільовим використанням бюджетних коштів. Варіант другий: не йти на порушення фінансової дисципліни — і зірвати ліцензійні іспити! Обидва варіанти є підставами для розірвання «власником» контракту з ректором.

Але, якщо за сценарієм другим «вибухає бомба», як зараз, то за сценарієм першим є шанс «домовитися» з перевіряючими органами... Ми написали два листи з клопотанням про внесення відповідних змін до кошторису, які залишилися без відповіді».

Зрозуміло, що фінансування завжди не вистачає, і Мінздорів'я просто не мало звідки взяти додаткові кошти для іспитів. Очевидно, потрібно, щоб Центр тестування при МОЗ фінансувався прямо з державного бюджету, як і Український центр оцінювання якості освіти, який організовує тестування в школах.

На те, що необхідно врегулювати нормативну базу проведення державних ліцензійних іспитів, звернув увагу уряду й Антимонопольний комітет України.

Заступник Міністра охорони здоров'я Олександр Лінчевський у коментарі DT.UA зазначив, що в проекті постанови Кабміну та новому положенні про «Крок», підготовленому міністерством, передбачено фінансування іспитів прямо з державного бюджету. Є шанс, що вперше з 1999 р. проблему буде вирішено. Проект проходить громадське обговорення, а потім має бути затверджений Кабміном.

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ІСПИТІВ «КРОК»

Вона має бути захищена від недоброчесності так само, як ЗНО. «Зараз під час іспиту «Крок» в аудиторії сидять по 60 осіб і один спостерігач (рідко — два), — каже Єгор Стадний. — Для порівняння: на ЗНО сидять 15 осіб в аудиторії і два спостерігачі (один — перед абітурієнтами, другий — позаду)».

НАПОВНЕННЯ ТЕСТІВ «КРОК»

«Завдання тестів пишуться викладачами медичних вишів на коліні за копійки. І ці завдання погано відокремлюють сильних студентів від слабких, тому, власне, «Крок» не відсіває нездар, які не можуть бути лікарями. Також існує практика двох перескладань, завдяки якій знову ж таки «Крок» скласти дуже легко», — вважає Єгор Стадний.

Як повідомили DT.UA в Міністерстві охорони здоров'я, експертиза тестових завдань «Крок» виконують на опорних кафедрах університетів. Більшість опорних кафедр — це кафедри НМУ ім. Богомольця.

У Мінздорів'я визнають, що система «Крок» потребує поліпшень. Саме тому МОЗ хоче змінити наповнення тестів, зробити їх

чотирьохкомпонентними. До єдиного державного іспиту входитимуть, крім оновленого тесту «Крок», міжнародні іспити IFOM (американський іспит на знання основ медицини з фундаментальних і клінічних дисциплін) і OSCE (демонстрування практичних навичок на реальному об'єкті — людині або муляжі), а також професійна англійська. «Усе це є в проекті Положення про «Крок», що має бути затверджене Кабміном. Зараз триває погодження документа з Мінфіном», — каже Олександр Лінчевський.

Так, без грошей нікуди. Адже для того, щоб розробити нові якісні тести, які відповідають міжнародним стандартам, треба запрошувати фахівців. А це коштує далеко не копійки. Та й нові процедури тестування потребують витрат — на додаткові аудиторії, велику кількість спостерігачів тощо. Чи знайдуться вони в бюджеті? Сподіваємося, що чиновники Мінздорів'я зможуть відшукати необхідні кошти.

«Ми змінюємо медичну освіту і стикаємося з шаленим опором старої системи, — продовжує Олександр Лінчевський. — Новий іспит «Крок» приведе до того, що тепер дипломів не купуватимуть і не продаватимуть. Усім, хто виступає проти змін, я кажу: почекаємо, поки у вас щось заболить і ви згадаєте про медичну освіту. Моя персональна втягнутість у цю історію полягає в тому, що нинішні студенти, можливо, колись оперуватимуть моїх дітей, і я хочу, щоб вони були хорошими лікарями. Тому війна за реформу медичної освіти повинна бути війною кожного».

Скандал з НМУ ім. Богомольця обростає новими деталями попри те, що офіційно оголошено про закінчення страйку. Сюди вже втягнуті і депутати, і уряд. Як повідомляють ЗМІ, нещодавно члени Кабміну отримали СМС з вимогою звільнити Міністра охорони здоров'я, оскільки МОЗ «зазіхнув на святе». Але святе — це не ректор одного окремо взятого університету, не депутат і не міністр. Святе — це людське життя, а воно залежить від лікаря. Тому дайте нашим майбутнім лікарям хорошу освіту. Як це буде зроблено — окрема тема. Але те, що час змін настав, пора вже розірвати старі ланцюги і будувати нову медицину на клітинному рівні — це точно.

Моє життя переважно пов'язано з медичним вузом: студент Харківського медичного інституту, завідувач кафедрою (33 роки),

проректор з навчальної роботи Тернопільського медичного інституту (академії, університету) понад 5 років, ректор цього ж вузу — біля 17 років...

Отже, мене можна вважати експертом якості підготовки лікарів у нашій державі. Моя оцінка суб'єктивна, оцінка одного з акторів нашого сьогодення:

Я завжди високо цінував якісні доробки кореспондентів «Дзеркала Тижня», що неодноразово підкреслював у своїх книгах. Наразі стаття Оксани Онищенко мене дещо здивувала. По-перше, склалося враження, що О. Онищенко, свідомо чи ні, переоцінює роль МОЗ України в підготовці вузами лікарів. Ніколи! Я підкреслюю, ніколи бюрократія не була провідним ланцюгом у підготовці кваліфікованих кадрів. По-друге, тест, іспит, будь-який вид контролю є важливим, але другорядним в підготовці думаючого фахівця. Отже, непроведений тест в медичному вузі не має права на ту увагу, яку ми спостерігаємо сьогодні. Тим більше — на відсторонення ректора від своїх обов'язків, хоча й тимчасово. Це якась нісенітниця! По-третє, необхідно завжди пам'ятати, що якість підготовки фахівця безпосередньо залежить від уміння викладача зацікавити студента в оволодінні його предметом; в умінні найбільш зрозуміло і економно побудувати навчальний процес, в артистичній мотивації перебування молодшої людини в медичному вузі. На урочистостях, присвячених 60-річчю нашого вузу, що відбулися в травні 2017 року, було в мене й таке побажання колективу викладачів і студентів: бажаю, щоб ви почули ті ж слова, що я мав щастя вислухати в кінці 80-х років ХХ століття: керівник управління охорони здоров'я Київської міської ради заявив на колегії МОЗ, що він готовий взяти на роботу в Києві всіх випускників Тернопільського медичного інституту, навіть трієчників; а дещо пізніше керівник Волинського обласного управління охорони здоров'я також на колегії МОЗ сказав, що він готовий за одного випускника Тернопільського медичного інституту віддати два випускника іншого медичного вузу. Саме це мене, 89-річного старця, тішить і сьогодні. І певен — не лише мене. Оце, Оксано Онищенко, не КРОК, який з 1999 року діє на фоні зниження якості підготовки лікарів, а дійсність результатів наполегливої праці відповідальних викладачів — вчителів своєї справи..

Що тут скажеш? Різноманітні спалахи на сцені Земля були завжди та й будуть у майбутньому. А їх інтенсивність відповідала фону суспільних вимог. Колись було навіть так (Іван Франко):

І Бог поклав клеймо на груди Пілата,
Життя, смерть, тіло й дух його прокляв
Гірш Каїна, бо Каїн, вбивши брата,
Не мив рук в крові, винним чувсь, тікав.

А сей, що правду чисту в руки ката
Віддав, одвіт від себе одпихав;
То й правда вся була йому віднята,
Все, чим він жив, гордивсь і віддихав.

Сім'я його пропала, наче тінь,
І кесар з служби з ганьбою прогнав,
І рідний город випхнув з своїх стін.

Старий, слабий, край шляху він стогнав,
Шматка просив, та до кінця ворожі
Камінням в нього кидали прохожі.

Різноманітність артистичних проявів людини безмежна і вона (різноманітність) все більше й більше удосконалюється та змінюється. І все це має право вважатися «Уроками життя».

УРОКИ ЖИТТЯ

Чи маю я право називати людей жлобами? Не маю? Думаю, так говорять люди, які менше контактують із соціумом, ніж, наприклад, ті, що таки мають право так говорити. А з людьми треба говорити тією мовою, яку вони можуть розуміти. Тобто твій візаві тебе інакше не почує. Якщо на хамство відповідати інтелігентністю, це нічого не дасть. Жлобів треба леліяти і берегти, чи не так? Не можна нікого ображати, кажете? Я хочу називати речі своїми іменами. Без евфемізмів.

Найяскравіші індивідууми, які мали необережність проявляти хамство в стосунках до мене, розуміли, що відбувається, і припиняли так поводитися, коли я їм відповідав точно так само. Вони від мене не чекали такої реакції, а коли почули в широкому дуже спектрі, в набагато розгорнутішому, ніж був у них, то замовкали. Цей спосіб працює, але так

людину від хамства не зіцilitи, цей хам не побіжить одразу в галерею шукати картину Матейка.

Мені інколи переповідають, як мої слухачі мене обговорюють, наприклад, в туалеті... «От підарас, під фанеру поїот!»,— а мені стає смішно, бо там фанерою і не пахло (Кузьма Скрябін. Із книги «Жлобологія». 2013).

Кузьма Скрябін правду говорить... Клин клином... І, для підтвердження сказаного, наведу власний випадок... З дружиною й онуками ми нерідко відпочивали на відомих курортах, де нацменшини поводили себе дещо дивно: вони розмовляли між собою підвищеним голосом, заважаючи іншим спілкуватися між собою чи відпочивати. Думаю, як вдіяти, щоб зліквідувати таку невідповідність міжлюдських відносин? Думав, думав і вирішив наслідувати їх: кричу внуку, щоб він приніс мені мінеральної води, внучці, щоб вона.... Дружина та внуки здивовано дивляться на мене, чому це я кричу... А нацменшина зразу замовкла, здивувавшись, що кричати та зневажати оточуючих можуть не лише вони...

Другий випадок. Усі стикалися з людьми, які постійно брешуть. Ці люди навіть самі вже не можуть відрізнити правду від неправди, в них все переплуталося в голові; ці люди вважають, що брехати — лише їх привілей. Так от: два інструктори міської партії (в час, коли я був головним лікарем) домовилися дати мені прочухана за «непослушание» і написали в міськком партії довідку, що я згноїв багато овочів, заготовлених для дітей санаторію на зиму, (насправді, перевищення дозволених норм відходу овочів не було) та пропонували винести мені сувору догану з занесенням в особисту картку. Це надзвичайно велика міра покарання за тих часів. Міра покарання, яка стоїть на межі з кримінальною відповідальністю. І тут я злякався: як я можу довести, що ні бараболя, ні буряки, ні... не розпочали гнити в квітні місяці. Вони то дійсно гнили! І от я переживаю день, два, тиждень і не знаходжу вірної відповіді. А завтра вже необхідно прибути на бюро міськкому партії та тримати відповідь. І от я вже в приміщенні міськкому партії, і ось я вже на порозі кімнати, де на мене чекають члени бюро... І в цей час в мене настає просвітлення, мій стан пригнічення переходить в стан помірної ейфорії... Мені з Небес радять: поступи до них так, як вони до тебе

(говори їх мовою)... Й ось я звітуюсь, говорю все, як є, деś між словами вкраплюю якусь частку неправди... У цей час один із призвідників цієї справи підсакає і кричить: «Це неправда!» Голова бюро партії робить йому різке зауваження за некоректну поведінку. Так повторилося два чи три рази. І результат: мені винесли не сувору догану, а лише догану без занесення в особисту картку. Практично помилювали, а догана, як доказ, що бюро порозідалося даремно, адже перед ними лежав проект постанови про необхідність винесення мені суворої догани з занесенням до особистої картки. У радянські часи отримати просту догану керівнику вважалося за честь. Це тому, що панувало гасло: «за одного побитого двох небитих дають». За тих часів керівник, який діяв, покращував економічні показники установи та людей свого колективу, не міг це зробити без порушення численних вказівок, постанов, інструкцій... А так — мав догани... Отож, ми — артисти. Нам необхідно розуміти мову інших та при нагоді користуватися нею. Це з одного боку. А з іншого боку: і вчора, і сьогодні, і завтра (завжди) є люди, які використовують брехню на свою користь. Про що пише й Василь Симоненко:

БАЛАДА ПРО ЗАЙШЛОГО ЧОЛОВІКА

На свято Зелене з густих заплав
Прийшов чоловік і надію посіяв:
— Мене, люди добрі, пан Бог послав,
Щоб я вам зачав Месію.
Гріхами задавлене ваше село,
Брехня розлилася, як море,
Та встане мій син і лукавство та зло
За Божим велінням поборе.
Ведіть мені дочок сімнадцяти літ,
Я виберу суджену Богом, —
Сказав і присів біля шинку на пліт,
Припикши всіх поглядом строгим.
Коли ж привели перед нього дівчат,
Він мовив, махнувши рукою:
— Ну що ж, доведеться наступного року
чекать:
Нема поміж ними святої.

І хто тільки міг, той приблуді служив,
Ніс їсти і пити до хати,
Щоб їх визволитель безжурно прожив
В селі до наступного свята..
І знову ведуть перед нього дівчат,
А він лиш хита головою:
— Гай-гай, доведеться наступного свята
чекать:

Нема й поміж цими святої.
І зими біліють, і весни дзюрчать,
Роки пропливають, мов хмари,
А він подивляє паради дівчат,
Та все не знайде собі пари.
Лиш сумно щоліта кива головою:
— Нема й поміж ними святої...

І люди принишкли, покірні й сумні,
І моляться, хто тільки може:
Як треба, життя укорочуй мені
Та шли йому суджену, Боже.

На свято тридцяте слухняні осли,
Втомившись присуду ждати,
Навшпиньки до зайди у хату зайшли, —
Він мертвий лежав серед хати.

Коли ж, проклинаючи грішних дівчат,
Обмить його люд позбігався,
Побачили раптом: безплідний кастрат
Месію зачать нахвалявся.

На цьому писати про брехню зупинюся. Це тема без кінця і краю. Я лише, читачу, скажу: пошукай наявність брехні у своєму житті... А краще думай про високе, недосяжне — як у статті «...На межі двох епох» («ЛУ» 1 березня 2018 р.), невеличкий уривок з якої я наводжу:

«...Вдумливий аналітик української гуманітарії, професор Дмитро Пилипчук, доречно зауважує, що читати Маланюка, окрім усього іншого, цікаво й тим, що навіть коли ти з ним у чомусь не погодишся, боріння

твоїх і його думок та оцінок неодмінно збудить у тобі якусь креативу й, цілком можливо, незалежну думку... Він допомагає тобі здолати якусь гностичну, естетичну чи етичну інерцію мислення (як хотілося би, щоб у читачів моїх роздумів... траплялося щось подібне — І. С.). «В його творчому світі, — продовжує дослідник, — так багато критики банальностей та заскорузлості і так багато відкритості до несподіваного й незнаного, що коли ви будете вивчати філософію, історію чи літературу, естетику чи культуру, Маланюк завжди збудить у вашій душі якусь важливу думку, висновок, позицію, при цьому не змістивши і не знищивши, а навпаки, зміцнивши та уточнивши вашу національну, естетично-культурну й етичну орієнтацію в глобальному пространстві». Погодьмося із Д. Пилипчуком, котрий, роздумуючи про Маланюка у будь-якому ракурсі — про його життя біографічне чи життя творче — завжди збудить «якусь важливу думку... уточнить нашу естетично-культурну і етичну орієнтацію». Візьмемо для розгляду, наприклад, статтю «М. Рильський у п'ятдесятиліття», яку Є. Маланчук написав у 1951 році. Трактувальники «двох облич та колаборанства чи якихось подібних догм, особливо якщо мова про творчу поведінку П. Тичини або М. Рильського, її часто цитують і тлумачать, як заманеться, не звертаючи уваги, що епіграфом до неї стоять поетові слова: «знай, що в світі найтяжче — це серце носити студене. Краще вже хай шалене, повите у ніжність і гнів» із вірша «Медитація», що вперше був опублікований 1944 р. Поезія «Медитація перегукується із шостою октавою його знаменитої поеми «Мандрівка в молодість», у якій є застережливі рядки:

Складна це досить річ — минулий вік судити,
Не завжди варто тут рубати з-за плеча.
Хай кожен рік життя і кожен день прожитий
На обережності й розважності навча...

...Колись Тичина відчув, що настає час «лаштувать вози в далеку дорогу» — Золота Зірка Героя Соціалістичної Праці, п'ять орденів Леніна, Державна премія СРСР, два ордени Трудового Червоного Прапора і ще багато різних нагород та виски посад, й усе те, що було за життя, раптом змаліло. У самосповіді поет кається: «Один Маланюк мене правильно зрозумів...» І дорікнув собі: «Моя творчість пішла за водою».

В останній рік життя з'явився вірш:

Якщо я десь не оспівав калину,
якщо не ввів у вірш весняну цвітть,
мені не ставте, друзі, у провину,
ви, критики, в докорах не кипіть.

Не можу про калину я співати,
коли на світі стільки чорноти,
коли поетів за чавунні грати
фашистські запроторюють кати.

Бо не в собі ж я, а у весь — на людях,
бо все моє — зблизька, чи здаля.
Тому — земля кипить, як серце в грудях,
і серце стогне, як уся земля»...

Господи, скільки «артистів» на своїй сцені життя я пізнав. І, як правило, вони грали позитивні ролі. Мабуть, читач не повірить: на моєму життєвому шляху недобррозичливих зустрічалося дуже мало — їх я можу порахувати на пальцях однієї руки. А коли розпочинаю рахувати, то і пальців однієї руки забагато. І ось на останньому кроці життя, «коли час лаштувати вози в далеку дорогу», стверджую: образи ні до кого не відчуваю. Мабуть, у цьому «винні» гени мами. Мама, яка талановито зводила нанівець всі негативно заряджені розмови — і близьких, і не зовсім близьких. Свою маму я вважаю дипломатом найвищого ґатунку. Їй Молотови, Огризки, Климкіни... в підметки не годилися. Я не пам'ятаю, щоби будь-які чвари в нашому хуторі Лолові (зокрема, і в сім'ї), не могли не вирішитися, коли в цей процес включалась мама. Я також не пам'ятаю, щоби моя мама коли-небудь сперечалася в сім'ї, із сусідами, на роботі... Мої мама й тато ніколи, ніколи (!) не сварилися. І коли молоде подружжя, у яких я жив на квартирі, будучи студентом у Сумах, раз у раз сперечалося, я змушений був запитати їх, чи вони справді — чоловік і дружина.

Скільки подій у житті кожної людини, скільки дійств супроводило моє життя? А рідна хата на хуторі Лоловому завжди була «при мені».

Я уявляю нашу хату —
Гніздо покинуте давно, —

І почуваюсь винуватим...
Не знаю сам, відкіль воно,

Те почуття, за що провина?
Це ж так природно: у світі
Летить з гнізда свого людина...
А я не можу відійти
Думками: там біля порога,
За ним — єдине, що — рідня.
І мати, що мене малого
Веде з тих пір до цього дня.
У тій побіленій державі,
Де на долівці осока,
У мене є найвище право —
Любити всіх.
Любов така
Й до мене лине непоказно,

Не словом мовлена, однак
Я чую дотепер виразно
Її благословенний знак,
Що більш ніде у цілим світі
Поміж людей своїх, чужих,
Не видавалося зустріти
Довіру, ділену на всіх.
І бідну правду пізнавати,
І з нею по стернищу йти.
Від хати. А в душі — до хати,
Якої вже нема...
Прости...

О. О. Мороз

Мене ніколи не полишали фантастичні проекти... Ось і тепер: то я угледів загрозу прогресу медицині в наявності і функціонуванні Мінздраву, то мені вгледілася загроза державності України в різкому демографічному зменшенню населення України, то всебічне моральне зубожіння людей, суспільства, пов'язане з непереривним збільшенням бюрократичного апарату, то необхідність організувати книгу «Кращих людей краю» в музеях (з точки зору відвідувачів музею), то... А тепер, тепер виникла пропозиція зорганізувати в кожному селі, селищі, районному центрі, обласному центрі, у державі «Блокнот цікавих людей» (за визначенням не влади, а громадян (сусідів за помешканням, колег за фахом, друзів за спілкуванням...)). Я б у цей «Блокнот...» записав: у с. Білка — свою маму, діда «Дубинку» (прізвища та імені він не мав — я не пам'ятаю), який усе вмів робити (вирити колодязь, змайструвати грубку, виготовити колесо...), знав відповідь на всі питання; Івана Бїду (мій однокласник), який міг віршувати невизначений час (годинами), на будь-яку тему; у Трускавці та Моршині — Федора Федотова (керівник Трускавецького курортного управління), який володів неймовірною працездатністю, глибокими знаннями організації курортної справи, здатного брати на себе відповідальність за справу, за своїх підлеглих людей, із розумінням людей, з якими спілкувався; Величковського Петра

(головного лікаря «Мармуровий палац» в Моршині), який магнетично притягував навколишніх людей до себе всебічними лікарськими знанням, знаннями людських чеснот та оптимізмом (прожив усього 50 років); на Кавказьких Мінеральних Водах — Євгена Каменського, директора інституту курортології — постійно з доброзичливою посмішкою, здатного миттєво визначати головне і посереднє, умінням підтримати життєстверджуючу ініціативу всякої людини...; в Тернополі — Юрія Коморовського, завідувача кафедрою шпитальної хірургії, який володів кількома іноземними мовами, лікаря найвищої кваліфікації, істинного цінителя мистецтва, історії, який був розважливою людиною, за що його любили всі, з ким він спілкувався; Євгенію Долинюк — двічі Героя Соціалістичного Труда, ланкову Борщівщини, інтелектуально та фізично досконалу людину, з умінням завойовувати авторитет у свого співрозмовника... Це про неї писав Іван Франко:

Уміти жити! Трудне, високе вміння,
Котрого жодна книга не навчить,
А лиш навчає досвід і терпіння,
Й любов сердечна, що всіх ріднить і єдинить
Що зможе жить як слід, зуміє жить!
Для нас же, по котрих котилась доля валом,
Нове життя єсть лиш пісні ідеалом.

Уривок з «Прологу»

Мирослав Коцюлим — справді Народний артист, на сцені і в житті. Це людина, яку завжди бажаєш бачити на сцені театру, зустріти, де б то не було, поспілкуватися про будь-що. Його участь у розмові робить її приємною, додає гумористичну окрасу та налаштовує на оптимістичний лад майбутні життєві кроки. Свою життєстверджуючою поведінкою Мирослав Коцюлим довів у житті твердження Джефа Аддісона: «Людина відрізняється від всіх інших створінь здатністю сміятися». Я його бачив завжди усміхненим. Це людина, у якої хочеться вчитися...

...где-то во Вселенной
летит, летит, летит, летит
твой голубой метеорит —
подарок драгоценный.

Так вот:
пока он мчится,
поторопись учиться.

Роман Сеф

І кожна людина знайде у «своєму» куточку особливих людей, які заслуговують на загальнолюдську повагу та пам'ять...

Кожна мить і нова подія, кожна пора року і нове дійство природи, і людина в цьому просторі — в постійному русі, навіть лінива людина. У житті не буває так гладко і зрозуміло, як у романі Льва Толстого... Адже «Все ся крутить, все ся вертить, ніц на місті не стоїть...». Але ти, читачу, знай: «Що посієш, те й пожнеш. Не завжди знаємо, що випаде пожинати, але зерна для посіву можемо добирати щодня. Сійте в душі своїй зерна світлих і добрих думок — і вони проростуть бажаним жнивом. Те, що хочете мати — про те й думайте. Яким хочете себе бачити — таким і уявляйте. І матимете, і змінюватиметесь. Бо тверда думка, як смерекова смола, затвердне в коштовний камінь» (104-літній дід Андрій Ворон із книги Мирослава Дочинець «Многії літа, благії літа»).

Що посієш, те й пожнеш... Майже всі стверджують, що доля, життя Тараса Шевченка тяжка, надзвичайно тяжка. Я, мабуть, один вважаю життя Тараса Шевченка надзвичайно піднесеним, з постійним творчим натхненням, з безперервними творчими здобутками. Надзвичайно щасливим! Це саме той випадок, коли не хлібом єдиним живе людина... Я не можу навести прізвища жодної відомої людини, яка була б усі хвилини свого життя в такому постійному творчому піднесенні, як Тарас. Тож давайте по-доброму позаздримо нашому пророку!

ПРОРОКУ

Попрощалось ясне сонце
З чорною землею,
Виступає круглий місяць
З сестрою зорею.
Виступають із-за хмари,
Хмари звесілили...
А старий мій подивився,
Сльози покотились...

«Молюсь Тобі, Боже милий,
Господи великий!
Що дав мені добру силу
Пересилить горе
І привів мене старого,
На сі святі гори
Одинокий світ дожити,
Тебе восхвалити
І твоєю красою
Серце веселити...
І поховать побитее
Гріхами людськими
На горах оцих високих,
І витать над ними...»
Утер сльози нехолодні,
Хоч не молодії...
І згадав літа свої
Довгії, благії...

Де, як, коли і що робилось?
Було що справді, а що снилось,
Які моря перепливав!..
І темний гайок зелененький,
І чорнобривка молоденька,
І місяць з зорями сіяв,
І соловейко на калині
То затихав, то щебетав,
Святого Бога вихваляв;
І все то, все то в Україні!
І усміхнувся старий дід...
Бо, може, нігде правди діть,
Було таке, що й женихались...
Старий мій знову зажурився,
Пішов у хату ночувати.
А місяць хмарою повивсь.

Із поеми «Сон»

Бачите, як все в цьому Всесвіті пов'язане. Навіть Місяць не може бути сам собою: «А місяць хмарою повивсь». А настав місяць квітень. А настало 8 квітня. День найбільш світлого Свята людського — Воскресіння Хрестове! Великдень! День сонячний, День теплий, День, коли з'являться перші паростки життя ПРИРОДИ! День, коли люди один одному бажають тепла, світла, добра...

Як ось:

Шановний Іване Семеновичу!

Прийміть сердечні вітання та найкращі побажання з нагоди одного з найсвітліших християнських свят — Христового Воскресіння!

Великдень — це символ очищення і перемоги добра.

Нехай Господь дарує кожній родині благословення, мир та злагоду.

Від усього серця зичимо Вам благодаті, добробуту, щастя, здоров'я, любові та непохитної віри в кращий завтрашній день!

Христос Воскрес! Воістину Воскрес

Ректор ТДМУ

Голова профкому

Михайло Корда

Петро Лихацький

Квітень 2018 р.

Шановний Іване Семеновичу!

*Прийміть сердечні вітання та найкращі побажання
з нагоди одного з найсвітліших християнських свят –
Христового Воскресіння!*

*Великдень – це символ очищення і перемоги добра.
Нехай Господь дарує кожній родині благословення, мир та злагоду.
Від усього серця зичимо Вам благодаті, добробуту, щастя,
здоров'я, любові та непохитної віри в кращий завтрашній день!*

Христос Воскрес!

Воістину Воскрес!

*Реєктор ТПФМУ
Михайло Корда*

*Голова профклубу
Петро Лихацький*

Квітень 2018 р.

Ось уже 48 років Тернопільський медичний інститут (академія, університет) є невід'ємною часткою мого життя, мого організму... Я істинний пенсіонер, але не буває такого дня (мабуть, навіть години), щоби я не думав про колектив кафедри педіатрії, педіатрів, колектив нашого вузу, більшість людей якого я знаю особисто. Людей ще живих, і тих, які назавжди покинули нас... Ми не так вже й далеко один від одного... Між нами — МІСТ.

МІСТ

Чоловік із сином чимчикували до найближчого села на щорічний ярмарок. Дорога пробігала через розхитаний, у тріщинках і прогалинах камінний місток, що дивом тримався над вируючою рікою. Дитя злякалося.

«Тату, гадаєш, місток витримає?» — запитало тривожно.

Батько відповів: «Триматиму тебе за руку, сину мій».

І хлопчина довірливо вклав ручку в батькову долоню. Тулячись до татуса, малюк дуже обережно перейшов міст. Так дісталися вони до міста призначення.

Поверталися, коли вже стемніло. На зворотному шляху хлопчина запитав: «А як же ріка, батьку? Як уночі здолаємо цей небезпечний міст? Я боюся!»

Кремезний і сильний чоловік взяв малого на руки, і промовив:
«Залишайся в моїх обіймах. Тут будеш у безпеці».

Батько надалі долав шлях зі своїм цінним вантажем. У міцних обіймах син заспокоївся й заснув глибоким, міцним сном. Наступного ранку хлопчик прокинувся у своєму ліжку здоровий і неущкоджений. Сонячне проміння лилося крізь вікно. Малий навіть не зауважив, коли його перенесли над бурхливим потоком, і він опинився далеко від мосту.

Такою є смерть.

Вам здається...
що наближаєтесь до берега —
і відкриваєте, що вже в Раю;
схоплюєте долоню
і раптом усвідомлюєте, що це Божа рука;
що дихаєте новим повітрям —
і відчуваєте пахощі небес;
що помолодшали —
і усвідомлюєте, що це — безсмертя;
що переходите
з жахливого шторму до незвичної тиші;
що прокидаєтесь —
і з'ясовується, що ви вже Вдома!

*З книги Бруно Ферреро
«Життя — це все, що маємо»*

Ось так ми й чимчикуємо, пам'ятаючи сей день.

СЕЙ ДЕНЬ (ЦЕРКОВНА ПІСНЯ)

Цей день нам Господь вишній дав,
То день святий, великий:
Спаситель наш із гробу встав,
Царствує нам навіки.
Чудо, чудо всіх чудес —
Істино: Христос Воскрес! (2р)

Життя нам Бог нове дає,
Минула вже неволя —
Свобідно серце в груди б'є,
Настала щасна доля.
Чудо, чудо всіх чудес —
Істино: Христос Воскрес! (2р.)

Сей день — то радість людям всім,
Той Божий день вітаймо.
Кріпімся днесь і веселім,
Переможну пісню співаймо.
Чудо, чудо всіх чудес —
Істино: Христос Воскрес! (2р.)

Життя нам Бог з любові дав всім,
Дарує всю провину.
І ми друг друга обіймим,
Любим свою родину.
Чудо, чудо всіх чудес —
Істино: Христос Воскрес! (2 р.)

Сей день прощення всіх гріхів,
То разом ся братаймо.
Забудьмо вже ненависть, гнів,
А миру піснь співаймо.
Чудо, чудо всіх чудес —
Істино: Христос Воскрес! (2 р)

Життям живем тепер новим,
Любови, мира, згоди.
Хай щезне злоби мрячний дим,
А оживуть народи.
Чудо, чудо всіх чудес —
Істино: Христос Воскрес! (2 р.)

Це чудово, що теперішній ректор Михайло Корда пам'ятає і про пенсіонерів. Він не лише кожного пенсіонера індивідуально привітав, а й подарував пам'ятний пасхальний набір. Воістину, правий Абдурахман

Джами: «Не посадою облагороджується і підноситься людина, але посада завдяки людині стає благородною та високою».

У «Літературній Україні» (29 березня 2018 р.) в статті «Олесь Гончар і літературне зарубіжжя» Михайло Наєнко пише, що «За життя він (О. Г. — І. С.) встановив два рекорди: був нагороджений найбільшою (серед письменників) кількістю бойових нагород (два ордени і три медалі «За відвагу», які фронтовики прирівнювали до орденів), а його твори були перекладені на найбільше (з-поміж українських письменників ХХ ст.) іноземних мов. Що ж, Михайле Михайловичу, Ви своїм Пасхальним вчинком заволоділи першим рекордом серед всіх ректорів Тернопільського медичного вузу! Чекаємо на другий, третій...

Незважаючи на те, що за штатним розкладом я був працівником медичного вузу, основним місцем роботи була обласна клінічна дитяча лікарня. І коли тривалий час я одночасно з керівництвом дитячою клінікою був проректором, ректором, дообідній час я завжди проводив у клініці. Усе моє керівництво про це знало і ніколи, підкреслюю, ніколи, не турбувало мене під час лікувальної та навчально-виховної роботи.

Ось чому мені було приємно отримати друге Великоднє привітання від колективу Тернопільської обласної дитячої клінічної лікарні з підписом головного лікаря цієї установи, заслуженого лікаря України, доктора медичних наук Григорія Корицького:

Вельмишановний Іване Семеновичу!

Прийміть найщиріші вітання з радісним і світлим святом, Воскресіння Христовим!

У ці радісні дні Пасхальних свят дозвольте побажати Вам душевної чистоти і гармонії, миру та спокою у Ваших домівках.

Нехай чудо Воскресіння Христового надихає Вас на добрі справи.

Нехай Пасха стане для кожного початком нового життя — кращого і світлішого.

Нехай Воскресіння Христове обдарує всіх щастям і здоров'ям, принесе світло і любов у Ваші родини.

Христос Воскрес!

Головний лікар

Тернопільської обласної

дитячої клінічної

підпис

Г. І. Корицький

**ШАНОВНИЙ
ІВАНЕ СЕМЕНОВИЧУ!**

Прийміть найщиріші вітання з

радіним і світлим святом

Воскресіння Христового!

У ці радісні дні Пасхальних свят
дозвольте побажати Вам душевної
чистоти і гармонії, миру та спокою у
Ваших домівках.

Нехай чудо Воскресіння Христового
надихає Вас на добрі справи.

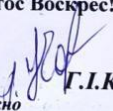
Нехай Пасха стане для кожного
початком нового життя – кращого і
світлішого.

Нехай Воскресіння Христове обдарує

всіх щастям і здоров'ям, принесе

світло і любов у Ваші родини.

Христос Воскрес!

Головний лікар **Г.І.Корицький**
Тернопільської обласної
і дитячої клінічної лікарні

Що ж я можу стверджувати в ці святкові дні піднесення?

1. Не лише я добре пам'ятаю колективи Тернопільського медичного інституту (академії, університету) та Тернопільської обласної дитячої клінічної лікарні, а й вони мене!

2. Читачу! Adjuro te per cum, qui venturus est judicare vivos et mortuos (Заклинаю тебе тим, хто буде судити живих і мертвих {у середні віки — формула церковного заклинання}), зроби собі позначку Ad memorandum (для пам'яті, щоб не забути): благородство і пам'ять — це найвищі прояви людяності.

3. Тече річка, і вона в принципі не зникає — вічна. Живе пам'ять людська, і вона зберігається навічно (хай буде так, як бажав би автор).

Але в житті буває по-різному:

...А он лежал в гробу, забытый всеми,
Забытый и оболганный лежал.
Вокруг шумело призрачное время,
Двусмысленный восславив идеал.
Король султаном был в своем гареме,
И одалиски жаждали похвал, —
Лишь лучшие — а их ничтожно мало —
Лишь Вечность на Поэта уповала!

(із вірша Ф. Ніцше «Шекспир»)

Нас дрібне відволікає: суєта із суєт — оплата газу, води, поведінка олігархів, ДТП, постійні вияснення людські, невтихаючі злочинні епізоди, також людські, безсмертні і безтямні політичні ігрища... А за порогом — ВЕЛИЧ, велич природи, краса незбагненна, яку ні описати, ні не намалювати... Неповторність періоду року, неповторність ВЕСНИ... Черешні, вишні, сливи, черемха... Усе — як молоком облите: біле-біле, навіть зеленого листочка не видно... А запах, особливо квітів черешні, хіба його можна описати? У мене ціле поле чарівного зеленого барвінку, а тепер він уквітнися ще й морем блакитних квіточок... Червоні тюльпани теж поспішають посісти своє принаadne місце на моєму подвір'ї... Усі кущі, всі дерева розпукли, кличуть у свої обійми... Обійми добра, щирості, багатства, надії та любові. Як недосяжно звеличується природа над мілкотото людських витребеньок, їх нещирістю!.. Для прикладу я наведу свідчення цього Остапа Вишні:

ШОВІНІЗМ

(за що мене били, б'ють і нахваляються бити)

Оповідать такє.

Колись у Франції один француз, Шопеном його звали, якимось надзвичайно патріотичним вчинком довів свою велику любов до рідного краю, до вітчизни. Після його такого вчинку у Франції кожен випадок доказу любови до батьківщини збоку чи то поодинокого громадянина, чи

то цілої групи громадян, називали шовінізмом. А люди, що ці назви заслуговували, шовіністи, тобто, з погородою її носили.

І всі їх любили!

І всі їх поважали.

Згадав я про це тепер, прочувши про інтерв'ю з вічно старими й вічно новими опікунами України нашої — Раковським, Мануїльським, Затонським... Знову вони про той самий шовінізм:

Ми — мовляв — Україну як самостійну одиницю визнаємо, але шовінізм ми будемо нищити, а шовіністів, не виключаючи й комуністів, — вішатимемо!

Думай, значить, як хочеш!

Українцем бути можеш, а любити Україну — зась!

Як я, наприклад, кажу: «Майо паштеніс-с, люблю щі, кислу капусту, Пушкіна, лаптушкі, в «избе» бруд, телята й воші і як співаю «Ванька Таньку полюбил» і за це все йду й грабую, вбиваю, вішаю, стріляю, тисну за горло, щоб і другий це саме співав, те ж саме кохав, — так це не шовінізм!?

А як кажу «добридень», люблю борщ, Шевченка, білу хатину, співаю «Місяченьку блідолиций і нікого за це все не вбиваю, а лише прошу: «ідіть, мовляв, ви до своєї Івенрської Божої Матері», — так це шовінізм?!

І клянуть мене за це, і б'ють, може, за це, і вішають за це!

Про мене ж!

Носи ти лапті хоч на голові ті свої, не тільки їж, а навіть умивайся отими своїми щами, — у мене й за вухом не засвербить. Дідько тебе бери! Все одно кацапом здохнеш! І не піду я до тебе! Бо потрібен ти мені, як п'яте колесо до воза!

Я шовініст.

Хай вішають.

1920, 1 січня

Так сказав «шовініст» Остап Вишня. А ти, читачу, можеш так сказати?! Уже не за горами тридцятиліття Незалежності України, а я ще маю право ставити таке запитання. Як прикро! І на цьому фоні мене заколихує лише вірш Бориса Олійника:

ПОХВАЛА НЕПІДКУПНІЙ

Коли здалось, що все пішло за долар —
Земля і честь, могили й вітварі,
Коли вже навіть провіщати долю
Взялись не звіздарі, а крамарі.

Коли здається, що саме повітря
Настоянє на лжі немов одвар,
Коли поет, як сутенер — повію,
Кладе під владу Аполлона дар:

Коли вам чорне видає за біле,
Не кліпнувши, зело писучий син,
І під стільовку стрижені дебїли
Полюють на людей, мов на тварин;

Коли, здалося, світ дійшов до скону
І все людське убито до осердь, —
За невблаганним всеблагим законом
Приходить смерть.

Для неї всі однакової міти —
Коваль чи старець, щедрий чи скупий
Вона — остання справедливість світу,
Яку нікому в світі не купить:

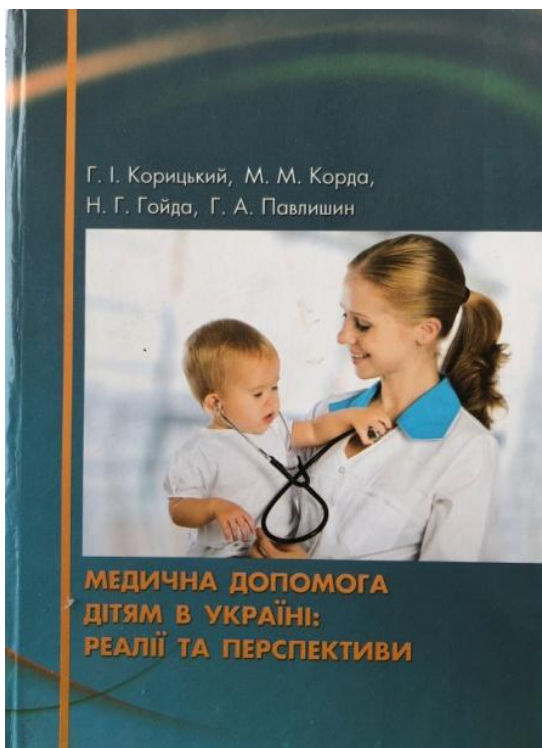
Ні фарисею, що служив мамоні
І Україну гнув на свій копил.
Ні злодію державному в законі,
Що навіть Зевса з челяддю купив.

І відступає туга з-перед серця,
І щастя молить: «Зупинися, мить!»
І варто жити, і прагнути безсмертя,
Коли є смерть, яку не підкупить.

Бачите, ми навіть радіємо, що не все можна купити в нашому суспільстві — не можна підкупити смерть! Ось якого сумного висновку

дійшов Борис Олійник! Мабуть, це перебільшення, але талановиті люди вміють відтінити основне суспільне явище.

Але й то правда: людина не єдиним сумом та журбою живе. У неї немало випадків радості та піднесення на життєвому шляху. Наведу приклад. Григорій Іванович Корицький став доктором медичних наук. Також за матеріалами докторської дисертації він видав монографію «Медична допомога дітям в Україні: реалії та перспективи».

Для головного лікаря це неабияке досягнення, яке надихає його на подальше творче зростання. Говорячи це, я нагадав, коли, будучи головним лікарем, захистив кандидатську дисертацію (1961 р.) та у видавництві «Медицина» (Москва) видав на її основі монографію (1962 р.). То були дні радості, надій та впевненості...

Не більшість, а всі автори, які пишуть свої спогади, виявляють суб'єктивізм, приділяють значну увагу власній особі... І цьому явищу Артур Шопенгауер дає філософське пояснення:

«Большинство людей настолько субъективны, что в сущности их ничто не интересует, кроме только их самих. Отсюда и происходит, что, о чем бы вы не говорили, они тотчас думают о себе, и всякое случайное, хотя бы самое отдаленное отношение к чему-нибудь, касающемуся их личности, привлекает к себе и захватывает все их внимание, так что они становятся уже неспособны понимать объективное содержание речи; равным образом, никакие доводы не имеют для них значения, коль скоро доводы эти идут вразрез с их интересами или с их тщеславием. Поэтому они настолько легко оскорбляются, обижаются или взламываются в амбицию, что, говоря с ними в объективном тоне о чем бы то ни было, нельзя достаточно уследить за собою, чтобы не сказать чего-нибудь, имеющего, быть может, предосудительное значение для достойного и нежного я, какое перед нами находится. Ибо одно только это я дорого им — больше ничего, и в то время как их ум и чувства закрыты для того, что есть в чужой речи истинного и меткого или красивого, тонкого, остроумного, они обнаруживают самую нежную чувствительность по отношению ко всему, что может хотя бы лишь самым отдаленным и косвенным путем задеть их мелкое тщеславие либо как-нибудь невыгодно отозваться на их крайне драгоценное я. Таким образом, в своей обидчивости они уподобляются маленьким собакам, которым так легко, неведомо для себя, наступить на лапы, чтобы потом выслушивать их визг, или их можно сравнить также с больным, покрытым ранами и болячками, так что приходится самым осторожным образом избегать всякого возможного к нему прикосновения. У некоторых же дело доходит до того, что выказанный или, по крайней мере, недостаточно скрытый в разговоре с ними ум и рассудительность действует на них как личная обида, хотя они ее в этот момент еще утаивают; зато потом, впоследствии, неопытный человек напрасно размышляет и недоумевает над тем, чем это он мог навлечь на себя их злобу и ненависть. Но, с другой стороны, им столь же легко польстить и понравится. Вот почему их мнения большей частью бывает подкуплено и представляет собою простое решение в угоду их партии или класса, — а не что-нибудь объективное и

справедливое. Все это основано на том, что у них воля имеет огромное преобладание над познанием и их ничтожный интеллект находится всецело на службе у воли, от которой не может освободиться ни на мгновенье.

Красноречивым доказательством жалкой субъективности людей, вследствие которой они все относят к себе и от каждой мысли немедленно по прямой линии возвращаются к собственной особе, является астрология, ставившая ход великих мировых тел в соотношение с несчастным я и связывающая появление комет на небе с земными раздорами и пустяками. А вот это бывало во все, даже и в древнейшие, времена...» («Избранные произведения», 1993).

Бачите, читачу, яке філософське Я в Артура Шопенгауера недосконале. Складається враження, що людину назвали Homo sapiens іронічно. Не може людина розумна думати лише про себе, не може людина розумна бути настільки агресивною до свого побратима, як ми спостерігаємо протягом усього періоду існування людства... Не може людина розумна так глибоко сумувати:

1. Якби з ким сісти хліба з'їсти,
Промовить слово, то воно б,
Хоч і як-небудь на сім світі,
А все б таки ялось жилось.
Та ба! Нема з ким. Світ широкий,
Людей чимало на землі...
А доведеться самотнім
В холодній хаті кривобокій
Або під тином простягтись.
Або... Ні. Треба одружитись,

Хоча б на чортовій сестрі!
Бо доведеться одурити
В самотині. Пшениця, жито
На добрім сялись лану,
А люде так собі пожнуть
І скажуть: «Десь його убито,
Сердешного, на чужині...»
О горе, горенько мені!

Тарас Шевченко

2. «Прийдуть ще дні для журби,
Днів же для щастя так мало...
Дихай, живи і люби!» —
Так її серце співало.

Пісня майова лилась,
Радісно сонце світило,

Вся до кінця віддалась...
Так її серце любило.

«Кинув, розбив і пішов,
Сонця, як щастя, не стало,

Ллється з очей моїх кров...» —
Так її серце ридало.

«О! Не журись через край,
Ще на життя не світало,
Другому зіркою сядь!» —
Так її серце казало.

І зайнялася вона!
Полум'я душі палило,
«Пити, так пити до дна», —
Так її серце горіло.

«Кинув, пішов і забув,
Наче приснивсь, і не стало,
О, коли б сльози почув!», —
Так її серце стогнало.

Журно на вулиці йшла,
Двоє до неї пристало,
Двох пригорнула, взяла,
Так її серце упало.

Олександр Олесь

Достатньо про журбу, перейдемо до вітань.

Вельмишановний Іване Семеновичу і Лідіє Василівно!

З почуттям великої людської любові напередодні Свята Великодня
зичу доброго здоров'я, щастя, благополуччя Вам і всім рідним!

Хай Світле Христове Воскресіння спонукує нас до щирості і любові,
життєвої мудрості, з ласки Божої в нашому повсякденному житті,
особливо в творінні Ваших чудових книг, які так необхідні людям в цей
складний час для нашої держави і кожної людини.

З глибокою повагою до Вас —

Петро Мартинюк і моя родина.

Квітень 2018 р.

м. Тернопіль

Величчяновні Іване Семеновичу і
Лідіє Василівно!
Зможуться великої людської любові
напередодні свята Великодня зичу
доброю здоров'я, щастя, благополуччя
Вам і всім рідним!
Хай світле Христове Воскресіння
спонукує нас до щирості і любові,
життєвої мудрості, з ласки Божої
в нашому повсякденному житті,
особливо в творінні Ваших
художніх книг, які так необхідні
людям в цій складній час
для нашої держави і кожної
людини.
З глибокою повагою до Вас –
Петро Мартинюк
і моя родина.
квітень 2018р. м. Тернопіль

Із багатодесятирічним головним лікарем Тернопілля, Петром Гавриловичем Мартинюком, ми спілкуємося так багато років, що вважається, що ця подія відбувається все життя. Сьогодні я постійно перебуваю вдома, але Петро Мартинюк вітає мене з кожним святом не лише листівками, а й особистою присутністю в моїй хаті. Мабуть, він узяв приклад з мене і вже надрукував три книги своїх спогадів, які я з приємністю прокоментував у своїх творіннях. На відміну від мене, він ще активний працівник обласної психоневрологічної лікарні, активний відвідувач басейну цієї ж лікарні. Словом, продовжує життя в повнокровному ритмі *Homo sapiens*. У повнокровному — розуміння неоднозначне для всіх поколінь. Але є й загальне: «Справа стоїть поряд зі стоячим, йде за ідучим, творить з творящим. Вона впливає за нами, як тінь» (Ахікара).

Петро Гаврилович в останній своїй книзі пише, що він давно поріднився зі своєю другою малою батьківщиною — Тернопільщиною, адже він тут навчався і все життя працював лікарем. Для мене Тернопілля також не чуже, тут розпочинав «фельдшерувати», тут продовжував і закінчив свою лікарську діяльність, і, мабуть, все вищесказане змушує мене привести «шматочок» історії, природи та людей з Тернопільщини зі слів чарівника письменницького слова Василя Шкляра...

Нас оточили близько восьмої ранку. Ще вчора провідник Корнило сказав, що ми тут, в очеретах, облаштувалися, як на курорті, а наступного дня розпочалася облава. Так, ми згодні були, що у плавнях над Стрипою велося нам куди ліпше, ніж у краївках, чи навіть у лісі, адже тут можна було не лише відігрітись на сонечку, але й викупатися, коли душа забажає. Дзідзьо навіть ухитрився посидіти з вудкою та потрусити верші. Тож попри те, що торік нас тут накрила була авіація (Ченігу вбило, трьох поранило відламками бомби), ми й цього року, щойно піднявся молодий очерет, уже в червні перебралися на «курорт». Зручнішого місця в нашому терені годі було шукати.

Якраз тут, над Стрипою, під нашим відданням був важливий пункт зв'язку, через який ось і тепер переходив далі на захід крайовий референт СБ Корнило. Я знаю, що він ішов по зв'язках не далеко й не близько, а саме в Бережанську округу. До нас провідник Корнило прибув лише з одним охоронцем Пластуном, і їх обох перевіз човном до нашого табору

друг Стодоля, який відповідав за наш пункт зв'язку. Раніше Стодоля теж був референтом СБ, але, якраз під час отого бомбардування з літака, він дістав поранення, і після того, як видужав, його настановили на зв'язок.

Провідникову Корнилу в нас відразу сподобалося.

— Еге, хлопці, — сказав він. — та ви ж тут, як на курорті!

Стодоля помітно напружився.

— На курорті чи ні, а відколи я тут, жоден щур не прошмигнув понад Стрипою, — не без гонору сказав він.

Стодоля найжачився, бо вловив в словах провідника натяк на те, що ми тут відлежуємося. Він, як я зрозумів, давно готувався до цієї розмови.

Та знаю, знаю, — сказав провідник Корнило. — Я кажу тільки про місце квартирування. Перша кляса!

Справді, щодо місця простою нам гріх було скаржитися. Перед очима тихо несла свої води Стрипа, яка тут розгалужувалася на два рукава, а довкола, куди не кинь оком, зеленіли зарості молодого очерету, стояли стіни старої сухої тростини, і, мабуть, тому це місце у ближніх селах називали трощею. Але нас найбільше тішили в тих очеретах суцільні багна й трясовини, через які більшовики не сунули сюди носа, обминаючи трощу навіть тоді, коли товклися в сусідніх селах.

По правому березі лежало село Ішків із прилеглим до нього мішаним лісом, на лівому — Багатківці з хуторами, а далі в гору за течією гніздилося ще більше село Купчинці. Ось у цьому трикутнику й роззирнулася наша троща на цілі гони.

Улітку вона таки скидалася на рай Божий, де цілий день замість ангелів співали пташки, крумкали дикі качки, плескалась риба, кулики переривчастими голосочками хвалили своє болото: кі-кі, кав-кав, і тільки пізніми вечорами налітали рої ненажерливих комарів, яких у раю, мабуть, немає... (з роману «Троща», 2017).

Багато літератури я прочитав про визвольні змагання на Тернопільщині, але такої щирої, правдивої, яскравої, піднесеної розповіді про ці події на Тернопіллі, як це зробив Василь Шкляр, не вдалося нікому (з моєї точки зору, зрозуміло).

Але час крокувати вперед.

Дзвони дзвонять. Сонце грає.

Світло ллється із небес.

Веселимося й радіймо
Бо Ісус Христос воскрес!
Душею й серцем будьмо щирі!
Співаймо радісно пісень!
В любові, злагоді та мирі
Шануймо кожний Божий день!
Христос Воскрес!
Воістину Воскрес!

Шановна Лідіє Василівно та Іване Семеновичу!
Прийміть щирі вітання зі Світлим Воскресінням Христовим!
Солодкої паски, доброго настрою, теплого весняного запаху, землі,
відчути радість життя до всього, що оживає.
Нехай весна оздоровить Ваше тіло і душу.
Нехай Ваші діти і внуки дарують тільки радість, любов, добро і
увагу.
Нехай Господь посилає Вам здоров'я на кожний Божий день.
Миру, достатку, любові, добра Вашій родині.
Щиро бажає Вам Надія Петрівна

Дзвони дзвонять, Сонце гріє,
Світло ллється із небес.
Веселімося й радіймо!
Бо Ісус Христос воскрес!
Душею й серцем будимо щирі!
Співаймо радісно пісню!
В любові, злагоді та мирі
Шануймо кожний Божий день!

Христос Воскресе!
Воистинно Воскресе!

Шановні Мідіє Василюк
та Іван Семеновичу!
Прийміть щирі вітання
зі Святими Воскресіннями
Христовими!

Солодкої павки, доброго
настрою, теплого весняного
запаху землі, відлуння
радість життя довічного,
що омиває.

Нехай весна оздоров-
лює Ваше тіло і душу.
Нехай Ваши діти і внуки
дарують тільки радість,
любов, добро і увагу.

Нехай Господи посилає
Вам здоров'я на кожний
Божий день.

Мир, достатку, любові,
добра Вашій родині.
Щиро дає Вам Надія Петрівна

Прочитайте уважно листівку Надії Петрівни і ви, читачу, зрозумієте чому її (Н. П.) так любить моя онучка Вікуся, яка вже закінчила 9-й клас, й сьогодні. Адже Надія Петрівна перша моделювала перші освітні кроки Вікторії. Але не лише Вікторія, а й ми з бабусею любимо Надію Петрівну за її щирість, за її бажання творити добро іншим.

Добро, Любов, Світло — завжди були, є і будуть. Добро, Любов і Світло є вічним проявом природи.

Це стверджує й Р. Ахматова своїм твором

А ЛЕРМОНТОВУ БЫЛО ДВАДЦАТЬ СЕМЬ

Проходит жизнь, невидимая всем,
И новая зима сменяет лето.
А Лермонтову было двадцать семь
У Машука (я знайомий з цією горою — І. С.) под дулом
пистолета.
Над пушкинской могилой плакал он,
Убийц поэта жег булатным словом...
Он тою же рукою был сражен,
Убийцей тем же, но в обличье новом.
А долог или короток наш век,
Своею жизнью мы решаем сами,
И гордо смотрит смертный человек
В грядущее бессмертными глазами.
Ты с книжной полки трепетно возьми
Любовь и гнев, прозренья и бессмертье,
Он прожил не до двадцати семи —
Столетия жил и проживет столетья.
Давно Мартынов обратился в прах,
До старости прожив, исчез бесследно.
А Лермонтов живет во всех домах —
Он каждого народа сын бессмертный.
Однажды я в Тараханы доберусь,
По давнему сердечному приказу.
И Лермонтову привезу на Русь
От Лермонтова горсть земли с Кавказа.

І знову вчителька... І знову моя вчителька...

Доброго дня, шановний Юане Селемювичу!
Почну із вірша Дмитрія Казанського (входить до Вашої книги)

Знову на білих світи
Райські настали дні,
Як мажоран обличчя, тонокат серце мій.

У ці дні хочете ще більше жити,
мислити, творити добро.
Я, Юане Юане Валерійовичу, працюю
в суспільно-педагогічній університеті
всесвітньої організації, а в Україні я ви-
стигав української мови та літератури.
Траплялося викладати підготовку
курсів бакалаврів-літературознавців. Я отримав
мудра від ректора Ваші такі
методичні книги, доречі, рідні, близькі
моєму серцю. Я часто порівнював
користуюсь під час викладання Вашою
теплотою захопів. Я втілював з Вами,
даючи Вам велику вдячність. Сумніваюся,
можливо, я знаю і відгукувалося
слова. Слово - це найвищий творчий
дар людини. Воно живить, осягає,
підносить, а буває, і навпаки.
Найвищим багатством мистецтва
незрівнянне, - це Ваша людина думки.
Ви справили людину, мистецтво. Спе-
ціальні свої справи, окремі праці -
праці за покликанням. Мав бути
Ви художником, відчув (з якою пе-
телю) Ви знаєте свою людину.
Як те це працюю. А ще я
думав, Ви надійшли і коханий час

Як те працюю тим мистецтвом,
як були поруч з Вами, а всім: працюю
Вам, майже довіду, творчим
і, просто, хоч раз в житті постигнути
Вашу ласку руки. Ви, Юане, і
мудрість котих отримав. А я
далеко від Вас і мовчу лише на-
слідствуючи Вашим книгам.
У них - знання, мудрість, чистота
доботи і мови - основа всього на
землі. У Вас, Юане Селемювичу,
все закладене на увагу: кожна
білизна, травинка, струнчок і
серед "вишнього-вишнього-грудного".
Ви хочете всім миру, злагоди,
злагоди. Рішимо, як писав Котляревський,
"де ми, ти, ми, ми" - там
виступає сторона. Ви - опти-
міст, за графом підіах, а дітки,
да Вашими дітками, завжди
оптимісти.

Юане Юане Юане, добра
люди серцю мистецтвом, від чого
що відгукується у житті, відгуку-
ється мистецтвом.

Успіх і мій, щоб коротенький мистецтвом,
додає здоров'я, сили на
мистецтві - мистецтві мистецтвом.

Напередодні 9 травня
мені хочеться написати
Вам, Іване Семеновичу!
повну нашу:

Вітерів травневих
З рапків розливе у нас.
Написати повен келих мёда,
Написати запашу дубову.
А замість пива того з дніщи
Клякнути молодості трини.
І мрії, мрії мавувати.
А щоб було все Вам доваєт —
написати мимозвукові
вишави.

З повагою, вдячністю
Раїса Володимирівна
м. Суми. 7.05.2018р.

Т. 0955362759

Р.Ч.
5

Доброго дня, шановний Іване Семеновичу!
Почну із вірша Анатолія Качана (входить до Вашої книги)

Знову на білім світі
Райські настали дні,
Як молоком облитий,
тьохкає сад пісні...

У ці дні хочеться ще більше жити, любити, творити добро.

Я, Чабан Раїса Володимирівна, працюю в Сумському державному Університеті вже понад 30 років. За фахом я вчитель української мови та літератури. Працювала викладачем підготовчих курсів. Зараз — бібліотекаром. Я отримувала від ректора Ваші такі неоціненні книги, дорогі, рідні, близькі моєму серцю. Я часто перечитую, користуюся під час проведення бібліотечних заходів я спілкуюся з Вами, долаючи велику відстань: Суми–Тернопіль. Я знаю, я відчуваю силу слова. Слово — це найбільший Божий дар людини. Воно зцілює, окрилює, підносить, а буває і навпаки. Найбільше багатство книг, ні з чим незрівнянне, — це Ваша

багата душа. Ви справжня людина, мудра. Спеціаліст своєї справи, «сродної праці» — праці за покликанням. Лікар від Бога. Ви чудовий батько, дідусь (з якою ж теплою Ви згадуєте свою родину). Як же це прекрасно. А ще я думаю: Ви надійний і коханий чоловік. Як же пощастило тим людям, які були поруч з Вами, а саме: працювали, набували досвіду, товаришували і, просто хоч раз житті потиснули Вашу руку. Ви «бачили і чули кожного студента». А я далеко від Вас і можу лише насолоджуватися Вашими книгами. У них — знання, мудрість, чистота, доброта і любов — основа всього на Землі. У Вас, Іване Семеновичу, все заслуговує на увагу: кожна билинка, травинка, струмочок і садок «вишнево-грушевий». Ви хочете всім миру, злагоди, згоди. Дійсно, як писав Котляревський І.П., «де мир, тишина — там блаженна сторона». Ви — оптиміст. За фахом педіатр, а дітки, за Вашими словами, завжди оптимісти.

Божої Вам благодаті, дорога моєму серцю людино! Від усього, що відбувається у житті, відчувайте насагу.

Нехай і мій цей коротенький лист додасть здоров'я, сили на многії, многії літа.

Напередодні 9 травня мені хочеться налити Вам, Іване Семеновичу, повну чашу:

Вечорів травневих

І ранків росяних у полі.

Налити повний келих неба,

Налити запаху діброви.

А замість пива того з діжки —

Хлюпнути молодості трішки.

І мрії, мрії наливати.

А щоб було вже Вам доволі —

Налити милозвучної вимови.

*З повагою, вдячністю
Раїса Володимирівна*

м. Суми. 7. 05. 2018 р

тел...

підпис

Такого хвилюючого та захоплюючого листа, думаю, не отримував ніхто. Навіть Ромео і Джульєтта. Я ж писав неодноразово про моє везіння на спілкування лише з людьми особливого піднесення душі, особливого світлого сприйняття навколишнього світу. До них, як ви, читачі, відчуваєте, відноситься й Раїса Володимирівна, моя землячка. Так що

були і є люди, які здатні закладати початки Сум на річці Псьол, Тернополя на річці Серет...

ПОЧАТКИ КИСЬВА

Над Дніпром широким, вільним,
Де луги й степи цвіли,
Наші прадіди поляни
Оселились і жили.

Хлібороб робив у полі,
Пас пастух корів, овець,
З луком, з стрілами гнучкими
По лісах ходив ловець.

Пишно квітла Україна,
Повна всякого добра.
Як в раю, жили поляни
Понад хвилями Дніпра.

Все своє вони любили,
Шанували і чуже,
Хай, мовляв, Перун і Волос
Всіх від лиха стереже.

А коли сусід лінивий
Заздрив силі багача,
Вміли наші показати
Обосічного меча.

...Де стоїть тепер наш Київ,
Там була сама гора,
Жив там першим Кий з Хоривом,
Щек та Лебідь — їх сестра.

Над самим Дніпром на горах,
Огороджений з боків
Ровом, мурами, валами,
Київ виріс і розцвів.

На сторожу коло його,
Наче батько, став Дніпро,
Наче батько сину, ніс він
З півдня й півночі добро.

І здавалось, Україна
Буде квітнути віки,
І здавалось, всі народи
Йй сплітатимуть вінки.

Зміст листа Раїси Володимирівна нагадав мені ставлення моєї любшої Любові, сестри, до моїх книжок. Вона їх читала і перечитувала багато разів, а мені неодноразово телефонувала, як вона захоплюється моїми спогадами та роздумами, що вони підтримують її життя та викликають життєвий оптимізм. Тоді я писав у наступній книзі: мені достатньо одного такого читача, щоб я творив і далі. Це я пишу до того, що й слова Раїси Володимирівни діють на мене захоплююче, оптимістично та натхненно.

І в мене виникає переконання, що не лише різноманіття природи, а й людина людині може створити ореол неосяжності добра, радості, яскравості...

І у мене виникає питання, яке сформулював Михайло Лермонтов в своєму творі «Джюліо»:

Зачем цену утраты на земле
Мы познаем, когда уж в вечной мгле
Сокровище потонет, и никак
Нельзя разогнать его покрывший мрак?

Ви, читачу, звернули увагу, що я тільки-но спілкувався з двома вчителями, Надією Петрівною та Раїсою Володимирівною. А тому вважаю доречним звернутися й до великого педагога Василя Сухомлинського, до його думки щодо людини...

Людина народжується не для того, щоби безслідно зникнути нікому невідомою порошинкою, людина народжується для того, щоб залишити після себе слід вічний.

Людина залишає себе насамперед у людині. У цьому наше безсмертя. У цьому найвище щастя і сенс життя. Якщо ти хочеш залишитися в серці людському — виховуй своїх діток. Виховання людини — найважливіший громадський обов'язок...

Є народна казка про Людину-Пустоцвіт. Любила ця людина співати, веселитися, не затримуватися довго на одному місці — весь час переїжджала із зеленої ниви на квітучу луку, з квітучої луки в тінистий гай. І ось народився в неї син. Повісила Людина-Пустоцвіт колясочку на дубову гілку і сидить співає. А син не щоднини, а щогодини росте. Вискочив з коляски, підійшов до батька й говорить:

— Тату, покажіть мені, що ви зробили власними руками?

Здивувався батько таким мудрим речам сина, посміхнувся. Подумав, що ж показати синові? Чекає син, а батько мовчить і співати перестав. Дивиться син на високий дуб і питає:

— Може, це ви посадили дуб?

Схилив голову батько, мовчить.

А Людина-Пустоцвіт веде батька в поле, дивиться на повний колос пшениці, питає:

— Може, це ви виростили колос?

Ще нижче нахилив батько голову, мовчить.

Прийшли син з батьком до глибокого ставка, дивиться син на синє небо, що відбилосся у воді, і говорить:

— Тату, скажіть мудре слово..

А Людина-Пустоцвіт не тільки руками нічого не може робити, а й слова мудрого сказати не вміє. Ще нижче нахилила голову й мовчить... Так і перетворилася вона в траву-пустоцвіт. Цвіте вона з весни до осені, ані плодів, ні насіння не дає (із книги «Вибрані твори», т. 2).

Господи! Хто тільки не живе в твоїм домі?

ПСАЛЬМА XV

*Господи, хто обитаєт
в жилище твоєм?*

Господи, хто буде жити
У твоєму домі?
Хто осяде на твоєму
Сіоні святому?

Той, хто ходить неперочен,
Робить щиру правду,
Хто добро у серці мислить
Убогому брату.

Хто нікому, підлестившись,
Зла не замишляє,
Хто сусідові докором
Серця не вражає,

Хто ледачих ненавидить,
Добрих поважає,
Обіцявшись, забожившись,
Слова не ламає,

Хто грошима запомігши,
Лихви не приймає,
От такий ніколи в світі
Смутку не дізнає.

Пантелеймон Куліш

Яка різноманітність моїх друзів, знайомих, доброзичливців? Щойно розпочинаю спілкування з відомим письменником України і Тернопільщини Богданом Мельничуком, який уважно стежить за моїми спогадами та роздумами. У нього на все достає часу, особливо, щоб підтримати людину, наповнити її впевненістю необхідності працювати в подальшому. Ось один із стимуляторів моєї творчості в непритаманному мені напрямку — літературно-художньому...

«МИТТЄВІСТЬ» ІВАНА СМІЯНА

(Надруковано в газеті «Вільне життя» 20 квітня 2018 року
під рубрикою «Прочитане»)

Уже стало традицією, що ми інформуємо про вихід чергової праці авторитетного вченого і публіциста, доктора медичних наук, професора, багаторічного ректора Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського Івана Сміяна. Щойно вийшла з друку 33-тя (!) книжка його спогадів і роздумів — «Миттєвість». Із урахуванням віку дійсного члена Академії вищої школи (10 січня шановному Івану Семеновичу минуло 89 років) не буде перебільшенням назвати таку продуктивність творчим подвигом. Із урахуванням нинішньої ситуації в Україні, символічно, що епіграфом до нової книжки І. Сміян обрав слова давньоримського Горація: «Якщо зараз погано, не завжди буде так». Погодьтеся, звучать вони більш ніж актуально, принаймні у пророчість афоризму хочеться вірити.

Як і попередні видання, ця наповнена цитатами з творів світових, зокрема, українських класиків різних часів. Надибуємо тут поетичні та прозові рядки таких авторів, як (подаємо в алфавітному порядку): Генріх Гейне, Йоганн-Вольфганг Гете, Ліна Костенко, Богдан Лепкий, Фрідріх Ніцше, Олександр Олесь, Борис Олійник, Степан Руданський, Василь Симоненко, Софокл, Лея Українка, Іван Франко, Цицерон, Тарас Шевченко. Особливо приємно, що на підтвердження своїх тез із того чи іншого приводу автор послуговується і творами тернопільських літераторів: Валерія Дідуха, Романа Ладики, Петра Тимочка... часто знаходимо посилання на Святе Письмо та іншу духовну літературу, філософські трактати від античності до сучасності, інтернет-матеріали. Все це не тільки засвідчує широку ерудицію автора, а служить своєрідними підказками, як із честю вийти зі складної ситуації, в якій опинилася, насамперед, сфера охорони здоров'я. Політикам не завадило би вчитатися в мудрі рядки книжки, котра вартує того, щоби стати настільною для тих, хто хоче підвищити свою ерудицію та вслід за автором порозмірковувати над швидкоплинністю нашого життя й можливостями його поліпшення. Бо ж, повторюючи слова Горація, віримо, що не завжди буде так.

«Миттєвість» Івана Сміяна

Уже стало традицією, що ми інформуємо про вихід чергової праці авторитетного вченого і публіциста, доктора медичних наук, професора, багаторічного ректора Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського Івана Сміяна. Щойно вийшла з друку 33-тя (!) книжка його спогадів і роздумів — «Миттєвість». Із урахуванням віку дійсного члена Академії наук вищої школи (10 січня шановному Іванові Семеновичу минуло 89 років) не буде перебільшенням назвати таку продуктивність творчим подвигом.

З урахуванням нинішньої ситуації в Україні, символічно, що епіграфом до нової книжки І. Сміяна обрав слова давньоримського Горация: «Якщо через погано, то не завжди

буде так». Погодьтеся, звучать вони більш як актуально, прийнятні у прозорість афоризму хочеться вірити. Як і попередні видання, ця наповнена цитатами з творів світових, зокрема українських класиків різних часів. Надібуємо тут поетичні та прозорі рядки таких авторів, як (подемо в алфавітному порядку): Генріх Гейне, Йоганн-Вольфганг Гете, Ліна Костенко, Богдан Лепкий, Фрідріх Ніцше, Олександр Олесь, Борис Олійник, Степан Руданський, Василь Симоненко, Софокл, Тарас Шевченко, Іван Франко, Цицерон, Тарас Шевченко.

Особливо приємно, що на підтвердження своїх тез із того чи іншого приводу автор послуговується і творами тернопільських літераторів: Валерія Дідуха, Ро-

мана Ладика, Петра Тимочка...

Часто знаходимо посилання на Святе Письмо та іншу духовну літературу, філософські трактати від античності до сучасності, інтернет-матеріали. Все це не тільки засвідчує широку ерудицію автора, а служить своєрідними підказками, як із честю вийти зі складної ситуації, в якій опинилася насамперед у сфері охорони здоров'я. Політикам не завадило б вчитатися в мудрі рядки книжки, котра вертує того, щоби стати настільною для тих, хто хоче підвищити свою ерудицію та аспіду за автором порозмірковувати над швидкоплинністю нашого життя і можливостями його поліпшення. Бо ж, посторіючи слова Горация, віримо, що не завжди буде так.

Богдан МЕЛЬНИЧУК.

Богдан Іванович Мельничук народився в селі Молотків Лановецького району Тернопільської області, про що він ніколи не забуває:

НЕМОВЛЯТА З 1943-ГО

29 квітня 1943 року, знищуючи Молотків, німецькі нацисти розстрілювали, кидали у вогонь, проколювали багнетами навіть немовлят...

Із історії села

Ім сьогодні було б сімдесят, —
Тим, які в сорок третім родились,
Але... їхні могили стоять,
А вони в тому році лишились.

Перед тим було пекло земне.
Дитинча не могло ще й сказати,
Що отут мене, мамо, пече,
Що болить мені дуже, мій тату.

Хай вже старші... Боролись вони,
Україну від зайд захищали.

Та що винні маленькі сини
А чи дочки Подільського краю?!

Нині б разом із ними, отут,
Зустрічали б Великдень онуки...
Замість того — берізки ростуть,
Піднімаючи гілля, мов руки.

Мов обпечені руки з вогню,
А листочки шумлять, ніби плачуть...
То оплачують долю свою
Ті, що світу уже не побачать.

Ні, забути не можемо ми
Того дня, як села враз не стало,
Бо інакше не будем людьми,
Українцями будь перестанем.

*м. Тернопіль — с. Молотків
Лановецького району
Тернопільської області. 29. 04. 2013*

Ось така зворушлива, високочутлива душа Богдана Мельничука. Ось з таким тягарем на душі він продовжує щоденно, щогодини, щохвилини віддавати себе людям!

І це Богдан Мельничук говорить словами Івана Франко:

О краю мій, Підгір'я ти прекрасне,
Як я люблю, як я люблю тебе!
Мов зірка та, що світить і не гасне,
Так та любов в душі моїй живе.
О чом же ти, хоч гарне, так нещасне?
Хоч вічно юне — хоре та слабе?
Як радо дав би я для щастя люду твого
Пролити хоч сей час всю кров із серця мого!

Отже, «той, хто не знає, що єсть мир, не знає і свого місця перебування. Не знаючий призначення миру, не розуміє і того, хто сам він, ні того, що таке мир. Той же, хто залишається в необізнаності стосовно якого-небудь із цих питань, не може нічого сказати і про власне

призначення. Ким же вважається тобі той, хто намагається уникнути засудження або вшанування оплесками і похвалами з боку людей, які не знають ні де вони, ні хто вони» (Марк Аврелій).

Час уже й з наукою поспілкуватися. Адже «без науки життя подібне смерті» (*Nam sine doctrina vita est quasi moris imago*). І це тому, що «для вченої й освіченої людини жити — значить мислити» (*Docto homini et erudite vivere est cogitare*). Ось чому з приємністю отримав і прочитав:

Вельмишановний Іване Семеновичу!

Засвідчуємо Вам свою високу повагу та маємо честь запросити на Урочисті збори, присвячені 25-річчю Національної академії медичних наук України.

Чекаємо на Вас 24 квітня 2018 року о 14. 00 у Національному центрі ділового та культурного співробітництва «Український дім» (м. Київ, вул. Хрещатик, 2). Місце ____ Ряд 6

Президія НАМН України

Ось чому я з великою приємністю розміщаю тут це запрошення на фоні синього неба та фрагмента цвітучої вишні на моєму подвір'ї!

Ця фотографія засвідчує мою велику повагу до цієї наукової установи, членом якої я залишаюся з 1993 року та щоденною працею підтверджую і виправдовую існування цієї наукової установи.

25 РОКІВ

Вельмишановний (а)..... *Іване Селешовичу!*

Засвідчуємо Вам свою високу повагу та маємо за честь запросити на Урочисті збори, присвячені 25-річчю Національної академії медичних наук України.

Чекаємо на Вас 24 квітня 2018 року о 14:00 у Національному центрі ділового та культурного співробітництва «Український дім» (м. Київ, вул. Хрещатик, 2).

Місце _____ Ряд 6

Президія НАМН України

»»»»»»»»»» **З А П Р О Ш Е Н Н Я** ««««««««««

Ваши взоры, словно пушки, на меня наведены,
словно я вам что-то должен... Мы друг другу не должны.
Что мы есть? Всего лишь крохи в мутном море бытия.
Все, что рядом, тем дороже, чем короче жизнь моя.

Булат Окуджава

І я переконаний, про наявність «вічного» прогресу моєї академії і після того, як:

Настанет день — исчезну я,
А в этой комнате пустой
Все тоже будет: стол, скамья
Да образ древний и простой.

И также будет залетать
Цветная бабочка в шелку,
Порхать, шуршать и трепетать
По голубому потолку.

И также будет неба дно
Смотреть в открытое окно
И море ровной синевой
Манить в простор пустынный свой.

Иван Бунин

Немає бажання говорити про теперішні труднощі нашої академії, які, надіюсь, тимчасові, а є необхідність навести слова Фрідріха Ніцше (написані майже два століття тому):

И снова о происхождении ученых. Стремление к самосохранению — крайне тревожный признак неблагополучия, свидетельствующий об ослаблении важнейшего инстинкта, инстинкта жизни, который в своей борьбе за *безраздельную власть* нередко отодвигает инстинкт самосохранения на второй план и даже иногда приносит его в жертву. И в этом смысле представляется весьма симптоматичным то, что некоторые философы, такие, как, например, чахоточный Спиноза, именно так называемый инстинкт самосохранения считали основополагающим, — хотя иначе они не могли считать, ведь это люди, оказавшиеся как раз в

неблагополучном положении. И то, что наше современное естествознание с такой легкостью дало себя опутать спиновской догме (и в довершение ко всему попались в грубые сети дарвинизма с его непостижимо односторонним учением о «борьбе за существование»), — вполне возможно, объясняется происхождением большинства естествоиспытателей: они, можно сказать, происходят из «народа», их предки были простыми бедняками, которые на собственной шкуре испытали все тяготы борьбы за существование. Весь этот английский дарвинизм как будто бы отдаёт духотой английской перенаселённостью, напоминающей характерный запах нужды и бедности, которые бывают в кварталах бедняков. Но уж если ты настоящий естествоиспытатель, то зачем же все время оглядываться на человеческую жизнь, нужно выйти из этих узких рамок — ведь природа *не знает*, что такое бедственное положение, здесь царствует изобилие и расточительность, доходящая порой до безумия. Борьба за существование — всего лишь *исключение*, временное ослабление воли к жизни; а вся борьба ведётся всегда за перевес, за усиление, за расширение сферы влияния, за власть, — в основе всего лежит воля к власти, которая и есть, по существу, воля к жизни.

Зовсім неочікуваний, для теперішніх вчених, висновок зробив Фрідріх Ніцше. Думаймо, політики і вчені, над ним! Добре думаймо! Та переходьмо до питання критики і самокритики.

Я син простого лісоруба

Я син простого коваля.

Микола Сом

— Я син простого коваля!
— Я син простого лісоруба!
— А я дурний, немов теля.
Але питання ставлю, руба:
Чи є між нами хоч один,
Хто скаже так: «Я — сучий син»?

Дмитро Павличко

«Рідня моя, рідня
велика і красива...»

Такі слова Анатолій Матвійчук пише у вірші, який пізніше став піснюю про родину. Мабуть, основою і головною темою були родинні відносини:

«Такою була сім'я мого чоловіка, в яку доля привела мене у травні 1967 року. Я добре розумію, що інтерес до моєї розповіді був би набагато більшим, якби мені вдалося розповісти детально про кожного з членів родини. Я розумію, що за межами цієї розповіді залишилось надзвичайно багато. Але усе охопити неможливо. Тому я вибрала лише те, що запам'яталося особисто мені, що відкарбувалося у свідомості, викликало особливі емоції.

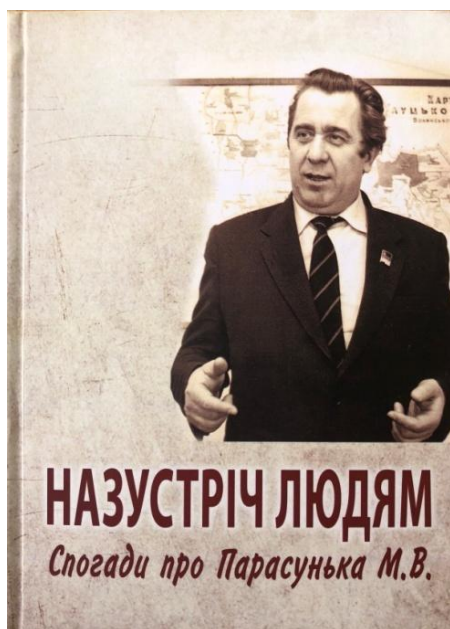
Із великою тривогою пишу свою сповідь, адже дуже багато значив кожний період в історії нашої родини, у житті кожного з нас, як не може хвилювати сувора, чесна сповідь про них.

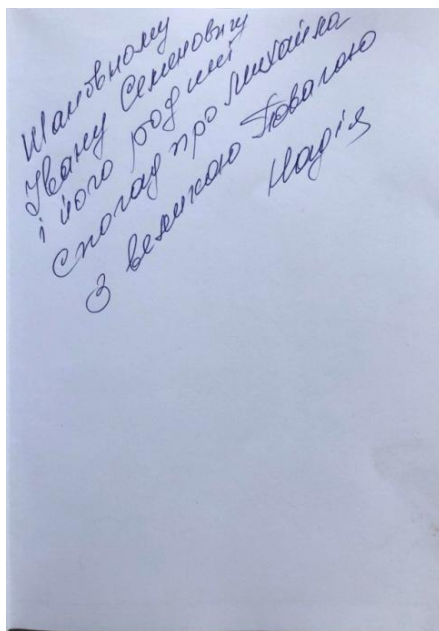
Мені захотілось розповісти про близьких мені людей однієї родини. На початку хочу попередити, що моя розповідь — це не роман. У ній не буде послідовності у викладенні сюжету, не буде головних героїв. Усі мої герої перебувають у певний період моєї розповіді в ролі головного й другорядного. У цю книгу увійдуть також розповіді, написані рідними та друзями, які були поряд у добрі та сумні дні для нашої родини часи.

Письменник Іван Стаднюк, наш поважний земляк, у своїй книзі «Люди — не ангели» писав: «Солов'ї Поділля, благословенна земля! Як у кожнім краї живе там щастя, горе, любов і ненависть, добро і зло, із чого складається людське життя. Поділля — це найближча до неба, найбільш співуча і милозвучна земля на планеті».

Такої думки дотримуюсь і я, тому що ми виростили у селянських хатах, де все починалося у житті — від першого слова «мама», першого кроку по глиняній землі (підлога), від першого болю, від першого радісного розуміння, що ти людина. Усе, що є, було в нас, у наших серцях, добре й погане, — усе народилося там, і я горджусь, що народилась й виросла на цій землі». Слова, написані автором, стануть початком моїх спогадів про мого чоловіка Михайла — «Людини — не ангела», про його родину та їхні родинні стосунки...»

Так розпочинається книга «НАЗУСТРІЧ ЛЮДЯМ. СПОГАДИ ПРО ПАРАСУНЬКА М. В.», на якій є такий автограф: «Шановному Івану Семеновичу і його родині — спогад про Михайла. З великою повагою, Надія».

Понад двадцятилітнє спілкування з Михайлом Парасунько дозволяє мені багато сказати про його енергійну та всеохопну натуру, але я наведу лише два життєві епізоди:

1. Будучи депутатом Верховної Ради України, він очолив групу депутатів, які з великими труднощами домоглися включення в Конституцію України статті про безоплатну медицину... Вороги цієї статті, які нейтралізували введення безоплатного лікування людей України, тріумфують та пропонують нову Конституцію без подібної статті... Хай їм Бог буде суддею! А поки що — сумне

24 СЕРПНЯ

Чи було насправжки,
Чи то все — химера?
Заніміло слово. І кругом не фарт.
Не вмикають зорі на небесній сфері.
Все екзистенційне.
Всюди Жан Поль Сартр.

Думалося вільно, а тепер —
З принуки.
Пахне нафталіном плетиво промов.
Почужили діти, виросли онуки.
І здається часом: не твоя в них кров.

Дзеркало ранкове тьмяне й безутішне.
Хтось там ніби схожий, та усе не ти.
Що з тобою сталося, дорога Вітчизно?
Що це нині з нами, сестри і брати?

Кожне наше свято —
З присмаком тривоги.
Замість кельми й плуга —
Автомат в руках.
І відводить очі діва Перемога,
і в димах та вирвах український шлях.

Валерій Гужва

2. Надія Йосипівна пише: «У характері мого чоловіка було багато рис, які він успадкував від рідних: щирість і доброта — від мами, розсудливість — від діда Івана, талант організатора та керівника — від діда Михайла. Ці риси він проявляв і на роботі, і в повсякденному житті. Він був завжди **Рідний** для родини й **Близький** для знайомих. Протягом нашого спільного життя були лише короткі проміжки часу, коли в нас ніхто не жив. Це була його воля. Він ніколи не стояв осторонь чужої біди, а особливо, якщо це стосувалося когось із рідних...»

Усе, про що пише Надія Йосипівна, я можу підтвердити. Але ще можу і доповнити: він не стояв осторонь і від радості інших людей. Свого часу Михайло Васильович настільки наполегливо просив відсвяткувати в його квартирі банкети (у різний час) із приводу захисту докторських дисертацій моїх дітей (доньки і сина), що я, нахаба, погодився. І сьогодні можу стверджувати, що ви, читачу, не знайдете не лише в Києві, а й в усьому світі таку гостинну сім'ю. Найбільше ж навантаження в цих подіях лягало на Надію Йосипівну. Тому я можу сказати гаслом: який

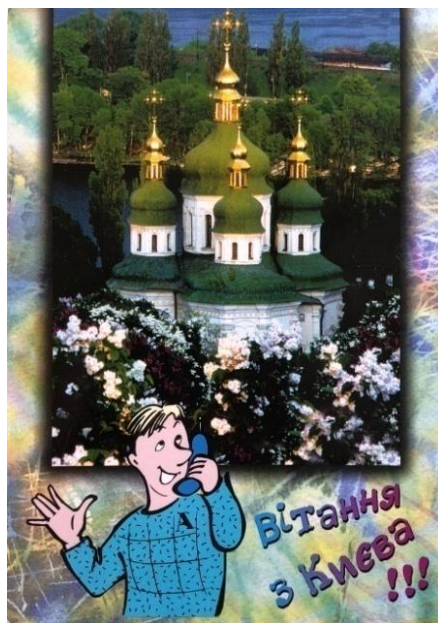
чоловік, така й жінка!!! Минули роки, а я та моя сім'я завжди пам'ятаємо
близьких та рідних нам людей — Сім'ю Парасуньків.

А це Михайло Парасунько говорить словами Рауля Чілачави:

Якщо моє словечко
Чи порада
Хоч трішечки чуже розраять горе,
Хоч трішечки когось там обнадіють
На світлу радість,
На колиску щасну
І на приход гостей
У дім веселий,
То цим зроблю, мабуть, найбільше.

(переклад Засенка)

Ось яка доля моя. Прегарні та чудові люди були поряд зі мною все життя. І серед них — професор-педіатр Галина Тебенчук.

Дорогий Іване (20/1)
 Семеховичу (20/1)
 щиро дякую за
 чудовий подарунок -
~~Митте~~ ~~виступ~~
 Він викликав багато життє
 вих сподів. Книжку прочи-
 тала вся моя родина а
 також колишні учні та
 вихованці, котрі не забува-
 ють
 свої учителів і допомагають
 майже у важкі часи гли-
 бокої старості. Намі спо-
 годні дійсно потрібні
 новому поколінню. Хро-
 та ваша книга привела
 до мене з великим задово-
 ллянням.
 Це було справді замеч-
 ностю.
 Твої прекрасні митте
 багато добра, до друзів
 не стигає.
 Щиро Ваша Галина Габич

20. V. 2018 р.

Дорогий Іване Семеновичу!

Щиро дякую за чудовий подарунок — «Миттевість». Він викликав багато життєвих спогадів. Книгу прочитала вся моя родина, а також колишні учні та вихованці, котрі не забувають своїх учителів і допомагають навіть у важкі часи глибокої старості. Наші спогади дійсно потрібні новому поколінню України. Хоча Ваша книга прийшла до мене з великим запізненням, це було «Остановись мгновенье, ты прекрасно...»

Бажаю добра, доброго настрою...

Щиро Ваша Галина Тебенчук

Професор, доктор медичних наук, багаторічний завідувач кафедри дитячих хвороб, Тебенчук Галина Миколаївна, все своє життя працювала переважно з хворими дітками. Її розум, ніжність, всебічне фахове знання педіатричної науки, власні поглиблені розробки методів профілактики та лікування дітей були основою не лише фахової діяльності, а й життя. Мрії Галини Тебенчук, як і мої та більшості педіатрів, про здорове дитинство, про турботу кожного дорослого громадянина України за здоровим розвитком малят, на жаль, не здійснилися. Але фантазії в цьому напрямку нас не залишають ні на мить.

ФА

(СОНЕТ)

Фантазіє! Ти сила чарівна,
Що збудувала світ в порожньому просторі,
Вложила почуття в байдужий промінь зорі,
Що будиш мертвих з вічного їх сна.

Життя даєш холодній хвилі в морі!
Де ти, фантазіє, там радощі й весна.
Тебе вітаючи, фантазіє ясна,
Підводимо чоло, похилене в горі.

Фантазіє, богине легкокрила,
Ти світ злотистих мрій для нас відкрила
І землю з ним веселкою з'єднала.

Ти світове з'єднала з таємним,
Якби тебе людська душа не знала,
Було б життя, як темна ніч, сумним.

Леся Українка

«Було б життя, як темна ніч сумна»... Але цього не стається... І в цьому винні не лише фантазія людська, а й численні свята...

Національна академія медичних наук України — новоутворення незалежної держави, яке росте і розвивається, незважаючи на численні труднощі. Цьому сприяю і я, про що свідчать мої численні монографії, підручники, посібники... Членом цього медичного наукового медичного центру є і я, з перших днів його утворення. Я шкодую, що останній час не маю фізичної змоги брати участі в сесіях академії (переніс три операції на серці), але я й на відстані є її активним учасником. Праця не покидає мене. Остання є наслідком не лише моєї природної працездатності, а й відповідальності перед академією.

Ось чому мені приємно було отримати таке послання:

Вельмишановний Іване Семеновичу!

Ваші медичні знання, розум, чуйне серце і лікарський талант дарують людям радість життя і вселяють віру в зцілення.

Хай усе хороше, зроблене з душею та натхненням, повертається до Вас з любов'ю і повагою, кожна мить життя радує своєю неповторністю.

Зичу Вам здоров'я на довгій літа, благополуччя, миру, доброї вдачі та натхнення, нових професійних звершень та успіхів!

Президент НАМН України,

академік

підпис

Віталій

Цимбалюк

Як ви, читачу, зрозуміли — це послання з нагоди Дня Медичного Працівника! Я маю переконання, що є підстави писати це свято з великої літери. На жаль, не такої думки наші керманічі всіх часів. Хай совість людська буде їх суддею.

НАЦІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

*Вітає з Днем
медичного працівника!*

Ви бачите, під чудовими побажаннями стоїть підпис академіка, президента академії... Віталія Цимбалюка. Хто ж «народив» Віталія Івановича? Відповідь: Тернопільський державний медичний університет! І я, і весь колектив нашого вузу пишаємося цим. А якщо додати до цього, що серед наших випускників — і міністр, і Перший заступник міністра МОЗ України, то ми тримаємося, щоб голова не закрутилась від успіхів. Це філософія всього колективу, а це — моя особиста:

Любил я в детстве сумрак храма.
Любил вечернею порой
Его, сияющий огнями,
Перед молящейся толпой,
Любил я всенощные бденья,
Когда в напевах и словах
Звучит покорное смирение
И покаяние в грехах.
Безмолвно, где-нибудь в притворе,
Я становился за толпой;
И приносил туда с собой
В душе и радости и горе,
И в час, когда хор пел
О «Свете Тихом», — в умиленье

Я забывал свои волнения
И сердцем радостно светлел...

Иван Бунин

Але День медичного працівника продовжується... Мене вітали працівники кафедри педіатрії нашого вузу у моїй фазенді, а тридцятилітній мій онук Івасик придумав та виклав в інтернеті таке:

Дорогі друзі, всією родиною вітаємо Вас з Днем медичного працівника!!!

Бажаємо плідно та натхненно працювати задля здоров'я людства!!!

Мені сподобалася ініціатива онука, ми з донькою приєдналися до неї та отримали багато, дуже багато відгуків, і деякі з них я не можу не навести:

Наталя Грималюк

Вітаємо шановану родину Сміянів з професійним святом! Міцного Вам здоров'я, тепла та спокою в родині, процвітання на професійній ниві! Патріарху династії – Івану Семеновичу, низький уклін!

Донька мого однолітка, друга, заслуженого лікаря України, доцента Василя Пришляка, також доцент Наталія Грималюк дійсно від щирого серця написала ці слова.

Наталія Грималюк не лише визначний фахівець своєї справи, а й вічний борець за справедливість. Каже словами Івана Франка:

Вам страшно тої огняної хвилі,
Коли з мільйонів серць, мов Божий грім,
Закута правда бухне і застилі
Шкарлуці світу розірве на нім?

Ви боїтесь, щоби криваві хвилі
Не потекли і не підмили дім
Блискучої освіти, не змулили
Швидкого поступу думок зовсім?

Не бійтеся! В кривавих хвилях навалі
Не згине думка, правда і добро,
Лиш краще, ширше розів'ється далі.

Не бійтеся! Не людськості ядро
Та буря зломить, а суху лушпину, —
Ядро ж живеє розростесь без впину.

(Із «Вольні сонети»)

Oksana Yavorska

Дорогі, вельмишановні медики
родини Сміянів, від щирого серця
вітаємо Вас із професійним святом!
Зичимо здоров'ячка, гараздів,
творчого довголіття!

Так уже сталося, що Оксану Дідух (тепер Яворська) я знаю з дитинства, адже ми жили в одному домі, в одному під'їзді, а мої діти бігали з нею по одному подвір'ї, та й вчилася вона в нашому медичному... А тепер вона, незважаючи на свій невеликий зріст, «великий начальник» — завідувачка поліклініки обласної дитячої клінічної лікарні, мати трьох дітей. А тому всій моїй родині особливо приємно почути такі теплі слова.

Та й ми Оксанці скажемо: нехай ніколи не покидає її

МРІЯ

Хвиля човника легкого
І цілує, і гойда,
Ширше моря голубого
Наша юність молода.

Без вітру не родить жито,
Без вітру вода не шумить,
Без мрії не можна жити,
Не можна нікого любити.

Це вона до себе кличе
Неспокійні літа,
В небі чайкою кигиче,
В полі соколом зліта.

Заколосить в полі нива,
Зацвітуть усі сади.
Для того, щоб стать щасливим,
Треба мріяти завжди.

Микола Сом

Віктор Панфілов
Дякуємо!!! Вітаємо навзаєм!!! Голові
сімейства МНОГАЯ ЛІТА!!!

Віктор Миколайович Панфілов не лише наш випускник, а й нині відомий на Тернопільщині кардіолог і волонтер (нагороджений орденом). І завдяки таким людям я живу —

Живу в травиночці зеленій.
Живу в домівці комиша.
Живу в помешканні натхнення,
Де має прихисток душа.

Живу синицею у жмені.
Живу у небі журавлем.
Живу у світі цім шаленім,
Де ніч є ніччю, день є днем.

Живу в черешні і у вишні.
Живу в калині молодій
І в яблуні з плодами тиші.

І де мене шукати, знають
Всі гості, що не забувають
Знайти мій дивовижний дім.

Василь Рябий

Юрій Заводович
Дякую! Навзаєм щирі вітання
чудовій династії, особливо її
засновнику вельмиповажному Івану
Семеновичу!!!

З Юрієм Степановичем Заводовичем ми старі друзі. Друзі за фахом, друзі за життєвими установкам, друзі за життєвими устремліннями...

А тому нам зрозумілий вірш Вадима Крищенка:

Магнати помінялись хутко:
Сорочку рвуть, цілують хрест.

А всі маєтки і рахунки
Сховали в павутинь словес...

Щоб душам племінь передати,
Щоб оживить серця людей —
Ні, не потрібні нам магнати,
А нам потрібен Прометей.

Andrij Zasadnyuk

Івана Семеновича та всю династію лікарів з професійним святтом.Здоров'я Вам добра та радості.

Андрій Засаднюк — головний лікар почаївський, а його дружина-педіатр — Тереза з Почаєва... Усе життя разом, усе життя в Почаєві, все життя в боротьбі за здоров'я дорослих і дітей...

Nadiya Tsiapa

Вітаємо всю Вашу родину також!
Міцного здоров'я, щастя, радості,
успіхів!

О, це вже відгук із США. Моєї учениці, кандидата медичних наук Надії Цяпи. Вона вирішила допомогти своїм діткам в Америці — вихованням своїх онученят. У душі педіатра завжди інстинкт допомоги іншим — в першу чергу, діткам.

Надія може сьогодні сказати словами Івана Війтенка таке:

Якщо мене спитають, як зумів
Дітей зростити й рими засівати,
Коханим бути і весь світ кохати,
Я відповім — бо вам се варто знати,
Що у житті мав добрих вчителів.
Мені співали цвіркуни веселі,
Дзвеніли римами пшеничні колоски.
На золотому сонячнім тарелі
Я бачив дивоквітки пелюстки.
Десь на пасовиську біля корови
Сплітав з роси поему і сонет.
І слово цілувалося зі словом,
І хтось казав, що я уже поет.
Наївні радості дитячої хвилини —
Коза — мій критик, буцає рогом...
Відомим, друзі, я не став і нині,
Та, мов дитина, тішуся пером.
Якщо мене спитають, як зумів
Світ ніжності й любові осягнути,
Не стати скнарою і баламутом,
Я відповім, як нині модно, круто:
Дай, Боже, всім таких учителів!

Любов Шендеровська

Найщиріші вітання такій прекрасний династії. Успіхів. Нехай Господь віддячить вам сторицею за врятовані вами життєві долі.

Любов Шендеровська — ще зовсім недавно — вчитель української мови, завуч третьої школи, колись сказали б: гвардійської (однієї з найкращих шкіл Тернополя). Гарна, симпатична жінка. А ще й поет у житті:

Десь самото бродить чиясь доля,
А хтось шукає щастя в самоті.

На все, як кажуть, є Господня воля,
Все передбачено у цім житті.

Тут радість й горе ходять завжди в парі,
Творють сумні і радісні дива.
Людина рветься в вись, як хвиля в морі,
А горе й туга крила обрива.

Та хай все передбачено зарані,
Нехай розписано по днях — дарма:
Лиш той розпуку й біль здолає,
Хто зрозумів: життя — це боротьба.

Є шлях один: крізь терни — до вершин,
Де кожний день і радощі, і горе,
Щасливий той, хто не чека чудес,
Хто в собі рабство переборє.

Любов Шендеровська

Але я хотів сказати не про неї, а про її чоловіка, лідера молоді педагогічного вузу в минулому.

Їду я на службовій «Волзі» з Києва додому (в Тернопіль). Зима. Вітер завиває. Сніг покриває поля. Проїхали Житомир, Ямпіль, уже недалеко й до Ланівців. І раптом машина відмовляється везти нас із водієм далі. Холодно, метелиця не стихає ні на мить. Повз нас проходять машини. І неочікувано одна зупиняється. Підходить Костянтин Шендеровський. Ми вітаємося як давні знайомі. Він мене запитує, що будемо робити. Я прошу взяти нас на буксир і дотягти до Лановецької лікарні, де ми вже дамо собі раду. Але... Але він тягне нас до Тернополя.

У наших вчинках виявляється людина, людяність...

А я стою на сніговій дорозі... Та й думку гадаю...

1

Выхожу один я на дорогу;
Сквозь туман кремнистый путь блестит;
Ночь тиха. Пустыня внемлет Богу,
И звезда с звездою говорит.

2

В небесах торжественно и чудно!
Спит земля в сиянье голубом...
Что же мне так больно и так трудно?
Жду ль чего? жалею ли о чем?

3

Уж не жду от жизни ничего я,
И не жаль мне прошлого ничуть;
Я ищу свободы и покоя!
Я б хотел забыться и заснуть!

4

Но не тем холодным сном могилы...
Я б хотел навеки так заснуть,
Чтоб в груди дремали жизни силы,
Чтоб дыша, вздымалась тихо грудь;

5

Чтоб всю ночь, весь день мой слух лелея
Про любовь мне сладкий голос пел,
Надо мной чтоб, вечно зеленея,
Темный дуб склонился и шумел.

М. Лермонтов

Orest Slipak

Івану Семеновичу велике вітання!
Дякую йому, що завжди
підтримував!

Орест Сліпак. Наш випускник. Наш аспірант. Орест Сліпак, якого горе спіткало неочікувано... Його брат Василь загинув, захищаючи Вітчизну! Дійсно, «як комети виявляються інколи при затьмаренні, так і герої часто викликаються неочікуваним лихом» (С. Смайле). Лихо для України, яке започаткувала і продовжує понад чотири роки Росія Путіна. Без оголошення війни, підступно, на фоні теревенів про любов до

України, були окуповані Крим та Донбас. Це винахід Путіна і його поплічників щодо нового різновиду війни, де основним гаслом є: і я не я, і хата не моя.

І в цей трагічний час для України, для українського народу, Василій Сліпак, всесвітньо відомий геній, взяв кулемет в свої руки... А тому я наводжу з «Вікіпедії» дані про істинного героя України:

Василь Ярославович Сліпак (20 грудня 1974, Львів — 29 червня 2016, Луганське, Бахмутський район, Донецька область, Україна) — всесвітньо відомий український оперний співак, соліст Паризької національної опери, волонтер, учасник бойових дій на Сході України. Позивний «Міф». Загинув у бою від кулі снайпера. Кавалер ордена «За мужність» I ст., Герой України, кавалер ордена «Золота Зірка».

Життєпис

Народився Василь у місті Львові 20 грудня 1974 року. Співати почав рано. Як і будь-яка дитина, був присутній на усіх домашніх святкових гостинах, які не обходилися без пісень. Полюбив ці мелодії, вони запали

йому в душу. Шестирічним на сільському весіллі заспівав пісню тріо Мареничів «Тиша навкруги» (сл. і муз. Олександра Богачука).

У сім'ї ніхто професійно не був пов'язаний із музикою. Мама працювала у конструкторському бюро, батько був спеціалістом виробничого підрозділу. Але унікальний голос був у дідуся, в честь якого батьки назвали сина. Тому вважається, що талант Василя — від нього.

Із 1981 по 1991 роки навчався у Львівській школі № 46.

Вихованець хорової капели «Дударик»

Усе в житті було пов'язано зі співом. У 1983 році, коли йому було 9 років, старший брат Орест відвів його до Львівської хорової капели «Дударик», де Василь співав по 1994 рік. Саме Микола Кацал, керівник капели, став першою знаковою постаттю у творчості Василя Сліпака.

Світогляд, смак майбутнього оперного співака формували репертуарні твори українських композиторів, котрі представляють «золоту добу» розвитку жанру хорового концерту а capella другої половини XVII-го — першої половини XVIII-го століття, а саме: концерти Дмитра Бортнянського, Артема Веделя, Максима Березовського; колядки і щедрівки в обробках українських композиторів — Миколи Лисенка, Миколи Леонтовича, Кирила Стеценка, Олександра Кошиця. «Дударик» також виконував «Stabat Mater» Дж. Перголезі, «Carmina Burana» К. Орфа, Реквієм В. А. Моцарта, IX Симфонію Л. В. Бетховена, III Симфонію Каддіш («Каддиш») Л. Бернштейна та безліч ораторіальних полотен.

«Дударик» записав ряд платівок, компакт-касет та компакт-дисків, а також десятки концертних програм на радіо і телебаченні. У 1989 році колективові була присуджена Шевченківська премія.

Становлення Василя Сліпака як оперного співака відбувалося в оточенні професіоналів, що є важливою складовою системи професійної підготовки, сприяє формуванню манери виконання і розвитку особистості.

5* Саша І. Усі люди — актори

Зокрема, 19 травня 1985 року з нагоди 300-річчя з дня народження Й. С. Баха у Львівській обласній філармонії відбувся спільний концерт «Дударика» із Людмилою Божко (сопрано), народною артисткою України, Наталією Свободою (мецо-сопрано), заслуженою артисткою України, Володимиром Ігнатенком (тенор), заслуженим артистом України.

1 і 2 лютого 1986 року спільні концерти «Дударика» із Ніною Матвієнко, народною артисткою України, В. Ковальською та В. Півновим, лауреатами республіканських конкурсів.

У Будинку звукозапису Українського радіо 13 листопада 1987 року «Дударик» спільно з Ніною Матвієнко зробив фондовий запис українських народних колискових пісень.

30 грудня 1988 року, 5 січня 1989 року у Львівському театрі опери та балету ім. І. Франка (тепер — Львівський національний академічний театр опери та балету імені Соломії Крушельницької) та 14 січня 1989 року у Колонному залі Київської Державної філармонії відбулися концерти хорової капели спільно з Ніною Матвієнко на тріо «Золоті ключі».

У червні–липні 1990 року капела із солістом В. Сліпаком вирушила у гастрольний тур містами США — Детройт, Рочестер (Нью-Йорк), Клівленд, Піттсбург, Філадельфія, Кергонксон (виступ у центрі Союзівка), Чикаго, Міннеаполіс, а також Канади — Торонто, Реджайна, Саскатун, Тандер-Бей, Садбері, Паувел-Рівер, Монреаль, Оттава.

18 червня 1990 року у Карнегі-Холі (Нью-Йорк, США) спільно із відомим солістом Метрополітен-опера басом Павлом Плішкою виконували «Безмежне поле» на вірші Івана Франка, музика Миколи Лисенка, молитву «Владико неба і землі» з опери Семена Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм», кантату про Почаївську Божу Матір, «Чуєш, брате мій» на вірші Богдана Лепкого, музика Левка Лепкого, обробка Кирила Стеценка, «За тебе, Україно» Станіслава Людкевича.

«Дударик» узяв участь у Міжнародному хоровому фестивалі (2–8 липня) у м. Паувел-Рівер (Канада, Британська Колумбія) і 9 липня 1990 року у Міжнародному фестивалі у Ванкувері (Canada Place).

У рамках VI Всесвітнього дня молоді 15 серпня 1991 року у м. Ченстохові (Польща) відбувся концерт капели «Дударик», на якому був присутній Папа Іван Павло II.

1992 року «Дударик» брав участь у 2 Міжнародному фестивалі духовної музики «Gaude Mater», який відбувся з 1 по 6 травня у м. Ченстохові (Польща), виконав «Кант про Почаївську Божу Матір» Миколи Леонтовича, колядку «Ой там на річці, там на Йордані», обробка

Кирила Стеценка, Херувимську пісню, ля мінор, Артема Веделя, «Алилуя» Михайла Вербицького.

Василь Сліпак у складі хорової капели виступав у найпрестижніших концертних залах України й світу: Національна опера України імені Тараса Шевченка, Національна філармонія України, Національний палац мистецтв «Україна», Карнегі-Хол (Нью-Йорк, США, 1990) собор Паризької Богоматері (Франція), зал West Edmonton Mall (Едмонтон, Канада), Ванкувер Ейр Плейс (Канада, 1990), Варшавська філармонія (Польща, 1991, 1992, 1994), Домський собор (Латвія, Рига), а також у Литві, Естонії (1987, 1991), Білорусі, Росії, Грузії, Молдові, Угорщині, Словаччині (1993, 1994), Австрії (1993), Італії, Ватикані, Бельгії, Нідерландах, Швейцарії (1993).

Студентські роки

Незважаючи на рідкісний голос (контртенор), до Львівського Вищого державного музичного інституту імені М. В. Лисенка (тепер — Львівська національна музична академія імені Миколи Лисенка) вступив не відразу. Але він тоді багато виступав, гастролував. Познавчився з багатьма диригентами, композиторами — Мирославом Скориком, Володимиром Сіренком, Ігорем Андрієвським, Артуром Микиткою.

Лише 1992 року став студентом класу сольного співу народної артистки України (1979), лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка (1976), професора Байко Марії Яківни, під керівництвом якої оволодів значним репертуаром із творів українських і західноєвропейських композиторів. Виконував партії Алкіда з однойменної опери Дмитра Бортнянського та Лебедя у «Карміна Бурана» Карла Орфа. Брав активну участь у студентських концертах, уже тоді вирізнявся як талановитий, перспективний і багатообіцяючий виконавець. Навчаючись в інституті (1992–1996), продовжував концертну діяльність. Виконував твори Дж. Каччіні, А. Фальконьєрі, А. Скарлатті, А. Стефані, А. Вівальді, А. Тенальї, Л. Вінчі, А. Страделли, А. Лотті, В. А. Моцарта, М. Березовського та інших композиторів. Співав у залі музично-меморіального музею Соломії Крушельницької.

Був першовиконавцем камерної кантати Олександра Козаренка для контртенора та інструментального ансамблю «П'єро мертвопетлює»,

прем'єра якої відбулася у 1994 р. у Львові. Василь Сліпак заявив про себе як про виконавця сучасної музики.

1994 року старший брат, аспірант медінституту, перебуваючи на конгресі кардіологів у Франції, познайомився із о. Павлом Когутом, який скерував його до редакції «Українського слова» у Парижі, де зустрів директора тижневика Ярослава Мусяновича, доктора медицини. Професор, приймаючи Ореста у власній оселі, розповідав про культуру та паризьке життя, познайомив із композитором українського походження Мар'яном Кузаном, наполегливо рекомендував залишити касету із записом Василя композиторів. За місяць Василеві Сліпаку надійшло запрошення від оргкомітету одного з найбільших музичних фестивалів у м. Клермон-Феррані (Франція).

За три місяці Василь зумів до готової програми підготувати ще «Страсті за Матвієм», «Страсті за Йоанном» Й. С. Баха, кантати Г. Ф. Генделя. Виконував мовою оригіналу німецькі, французькі пісні, італійські арії. На 10 Міжнародному конкурсі ораторії і пісні «Гран-Прі France Telecom» (1994) у м. Клермон-Феррані (Франція) був єдиним із конкурсантів, хто співав свої рідні пісні в обробці Л. Ревуцького та М. Лисенка. Здобув Гран-прі й Гран-прі глядацьких симпатій. Дебют у Клермон-Феррані був справжньою сенсацією. Успішний виступ на конкурсі, прослуховування у відомих фахівців Паризької академії виявились вирішальними у творчій долі молодого співака, бо цим підтверджено оригінальність його голосу. І припинено до певної міри полеміку в «альма матер»: чи варто співати одночасно і контртенором, і баритоном.

Василеві Сліпаку надали право виступити зі своєю програмою у Парижі. Молодий баритон виступив у 1994 році із сольним концертом в опері м. Віші(Франція) — концерт із творів української народної музики.

У рамках П'ятого Міжнародного українського музичного фестивалю «Київ Музик Фест'94» 3 жовтня 1994 року у залі Будинку вчених НАН України у супроводі камерного оркестру «ARCHI» (диригент — Ігор Андрієвський) виконував камерну кантату О.Козаренка «П'єро мертвопетлює». Глядачі викликали В.Сліпака на біс, що на концерті сучасної камерної музики було вперше.

15 квітня 1995 року в Одесі на сорокавосьмигодинному музичному марафоні Першого Міжнародного фестивалю сучасного мистецтва «Два дні і дві ночі нової музики» у присутності президента фестивалю, професора Бернгарда Вульфа, одного з визнаних лідерів «нової музики», проректора Вищої школи музики у Фрайбурзі (Німеччина), виконував кантату О.Козаренка «П'єро мертвопетлює». Успіх повторився, як і у Львові. Кантата звучала двічі.

У квітні 1995 року брав участь у телевізійній передачі «Класик-прем'єр», зйомки відбувалися у Національному палаці мистецтв «Україна». Виконував аріозо Керубіно з опери В. А. Моцарта «Весілля Фігаро» у супроводі заслуженого академічного симфонічного оркестру Національної радіокомпанії України, диригент Володимир Сіренко.

1995 року брав участь у V Міжнародному фестивалі концертного мистецтва у м. Жиліні (Словаччина), де виконував програму з барокових арій у супроводі клавесину. Виступ-концерт тривав годину, упродовж якої прозвучало одинадцять творів.

16 травня 1995 року відбувся сольний концерт у Києві в рамках Міжнародного молодіжного форуму, у першому відділі якого прозвучала модерна музика, а в другому — бароко.

19 травня 1995 року слухачі мали змогу оцінити обдарування і вагомість оцінок унікального голосу Василя Сліпака на урочистому відкритті Міжнародного фестивалю музичного мистецтва «Віртуози», яке відбулося у Львівській обласній філармонії. Співак разом із капелою «Дударик» та Богданою Хідченко (сопрано) виступив у «Карміна Бурана» К. Орфа, у якій виконав відразу дві партії — смаженого лебедя (контртенор) і мандрівного монаха (баритон).

23 червня 1995 року у концерті, що відбувся у Львівському залі органної та камерної музики, виконав уривок з опери Джуліо Каччіні.

У серпні 1995 року брав участь у щорічному Вагнерівському музичному фестивалі, який відбувається у приміщенні Байройтського театру (Баварія, Німеччина), диригент фестивалю Дональд Ранніклс.

Восени 1995 року на заключному концерті Міжнародного фестивалю сучасної музики «Контрасти», що відбувається у Львівській обласній філармонії, звучав оркестровий твір Ігоря Щербакова «Арія Пассіоне», в якому цитується арія «O, blüte nur, du, liebest Herz» зі

«Страстей за Матвієм» Й. С. Баха. За задумом, цю єдину на весь оркестровий твір вокальну фразу мала на кульмінації співати сопрано, яка мусила сидіти десь у глибині оркестру, неподалік роялю. Вийшло так, що мала заспівати Ольга Пасічник, проте вона чомусь не приїхала, і її замінив Василь. Ефект був надзвичайний, коли він раптово піднявся над оркестром і неймовірно драматично виконав свою фразу.

У Львівському залі органної та камерної музики 8 та 10 грудня 1995 року хор (кер.— Ярослав Гнатівський) і оркестр Вищого музичного інституту імені Лисенка «Perpetuum Mobile» (музичний керівник та диригент — Георгій Павлій) виконали оперу «Дідона й Еней» Генрі Перселла. Серед солістів був гість із Великої Британії Джордж Ньютон Фітцджеральд у ролі Енея.

Серед солістів своєю експресивною манерою виконання й надзвичайним голосом (контртенор, до речі, єдиний в Україні) виділявся Василь Сліпак.

Це була ексклюзивна подія для України — перше концертне виконання (мовою оригіналу в автентичній манері) в Україні опери «Дідона й Еней» англійського барокового композитора. Василь Сліпак виконав не одну, а відразу три арії: Відьмака (контратенор), Духа Меркурія (баритон) і Юнги (тенор).

Співак, окрім рідної, вільно володів багатьма іноземними мовами: італійською, французькою, англійською, німецькою, іспанською, польською, російською, що створювало можливість доступу до інформації, почуття свободи у спілкуванні з людьми, можливість кар'єрного зростання — вираження себе як частини світу.

У 1995 році виконував твори Й. С. Баха, В. А. Моцарта, Й. Гайдна, Дж. Верді, Ж. Бізе, Ж. Оффенбаха, І. Стравінського, М. Мусоргського, О. Бородіна, Ю. Гальперіна, К. Орфа «Бернауерін».

Творчий шлях

В опері м. Клермон-Феррана вперше у Франції виконувалась комічна опера П'єра Карле де Шамблена Маріво «Гра любові і випадку». Василь Сліпак виконував головну чоловічу партію молодого юнака-скарбника Дуранте, виступаючи поряд із відомими французькими співаками Катрін Ешнер, Робером Куртасьйо, П'єром Тома. Прем'єра відбулася 31 грудня 1995 року і 1 січня 1996 року, викликавши велике

зацікавлення французів. Вокальна майстерність Василя Сліпака дістала найвищу оцінку публіки.

Через кілька днів після тріумфу в опері виступив із сольним концертом, у якому прозвучала українська класика — арії з опер Д. Бортнянського і М. Березовського, романси і солоспіву Д. Січинського, Я. Лопатинського, М. Лисенка, С. Людкевича, М. Колесси. На біс виконав оригінальний твір Еріка Саті «Дафенейло», у якому поєднано звучання баритона й контртенора. Акомпаніатором виступив відомий паризький піаніст Бернард Леруа. Програма цього концерту наступного дня була записана на компакт-диск.

Виконував Реквієм В. А. Моцарта в опері м. Клермон-Феррана, Парижі й місті Сен-Луї (Франція) в супроводі оркестру під керівництвом Жана-П'єра Ло Рі.

20 квітня 1996 року, на запрошення ЮНЕСКО, разом із хоровою капелою «Дударик» брав участь в акції-посвяті 10-й річниці аварії на ЧАЕС — у соборі Паризької Богоматері (Нотр-Дам де Парі) співав у концерті-реквіємі в присутності глав дипломатичних представництв, дипломатичного персоналу всіх іноземних посольств та місій, акредитованих у Франції.

1996 року брав участь у 6 Міжнародному фестивалі духовної музики «Gaude Mater», який відбувся з 1 по 6 травня у м. Ченстохові (Польща). У супроводі камерного оркестру Львівської обласної філармонії «Віртуози Львова», диригував Сергій Бурко, виконав 53 кантату (Schlage doch, gewünschte Stunde, BWV 53) Й. С. Баха, Stabat Mater Антоніо Вівальді.

Василя Сліпака запрошено до участі у Сьомому міжнародному фестивалі музичного мистецтва «Віртуози», котрий відбувався з 17 по 26 травня 1996 року у Львівській філармонії.

У рамках Міжнародного музичного фестивалю сучасної музики «Дні музики Краківських композиторів» 31 травня 1996 року разом із Ольгою Пасічник(сопрано), Валерієм Буймистером (баритон) брав участь у концерті у Сукеніце, концертній залі Національного музею польського мистецтва XIX століття(Краків, Польща). У супроводі камерного оркестру «Віртуози Львова» (диригент Роман Ревакович) виконав камерну кантату Олександра Козаренка «П'єро мертвопетлює».

У квітні 1997 року брав участь у шостому Міжнародному театральному фестивалі-лабораторії «Мистецьке березілля. Музика» (Київ).

**ПАРИЗЬКА НАЦІОНАЛЬНА ОПЕРА
ОПЕРА БАСТИЛІЯ**

Ще дуже молодий Василь Сліпак у 1997 році успішно подолав конкурсне випробування на вступ до складу Паризької національної опери. Його голос дав змогу йому почати сольну кар'єру у Франції та Європі.

У м. Ріоні (Франція) у 1997 році був учасником фестивалю класичної і джазової музики «Рояль у Ріоні».

На Міжнародному пісенному конкурсі у м. Марманді (Франція) у 1998 р. отримав приз «Молода надія», брав участь у концерті переможців.

Продовжив студії у навчальному центрі *Lyric* Паризької національної опери (Франція), де співпрацював із Жаном-П'єром Бліве, найкращим педагогом із вокалу в Європі. Постійно вчився, мав потребу самовдосконалення. Його педагогами були: Бернар Лантель, Рашель Якар, Жан-П'єр Ло Ре.

23 березня, 18 квітня 1998 року в Опері Бастилії виконав партію Ротного в опері «Євгеній Онегін» П. Чайковського.

15 січня 1999 року в Опері Бастилії виконав партію Андреаса в опері «Кармен» Ж. Бізе.

В Опері Бастилії у 1999 році виконав партії графа Чепрано («Ріголетто» Дж. Верді), Тріфона («Євгеній Онегін» П. Чайковський), Стрежнєва («Хованщина» М. Мусоргський).

Партію фламандського депутата в опері «Дон Карлос» Дж. Верді виконує 23, 26, 30 червня і 3, 7, 10, 13 липня 1999 р.

У 1999 р., за ініціативи Василя й місцевої музичної компанії Erol, у Франції (Париж, Ле Ман) із гастрольями побувала хорова капела «Дударик». На концерті у столиці Франції хор під керівництвом французького диригента Жана-П'єра Ло Ре зі Сліпаком-солістом виконав франкомовну ораторію «Апокаліпсис за св. Іваном» Жана Франсе

У сезоні 1999–2000 р. 18, 23, 27 лютого і 1, 4, 8, 11 березня 2000 р. виконував партію другого німецького генерала в опері «Війна і мир» С. Прокоф'єва, постановка Опері Бастилії (Франція), — одна із перших

самостійних ролей молодого артиста у Паризькій національній опері. Співав на одній сцені із відомим українським оперним співаком Анатолієм Кочергою, який виконував партію маршала Михайла Кутузова.

21 березня 2000 року в Опері Бастилії виконав партію Андре в опері («Кармен» Ж. Бізе).

У сезоні 2000—2001 р. 24, 26, 29 жовтня і 1, 4, 7, 9 листопада 2000 р. виконав партію другого німецького генерала в опері «Війна і мир» С. Прокоф'єва, постановка Опері Бастилії (Франція).

У вересні 2001 року брав участь у майстер-класах Джанін Райс, Ренати Скотто і Терези Берганца. На сцені театру виконував партії Мазетто у «Дон Карлос» Дж. Верді, Ескамілью «Кармен» Ж. Бізе.

13 вересня, 15 вересня, 19, 22, 25, 28 вересня, 1, 15, 18, 21, 24, 27, 29 жовтня і 1, 3 листопада 2001 року в Опері Бастилії виконав партію судового пристава графа в опері «Ріголétто» Джузеппе Верді. 12 жовтня 2001 року виконував партію Стрежнева в опері «Хованщина» М. Мусоргського, постановка Опері Бастилії (Франція).

Співав на «Радіо Франс», у турне по Франції і за кордоном.

Із нагоди святкування єдиного Дня російської мови у Російському центрі науки і культури в Парижі (2001) брав участь у концерті «Зізнання у коханні», виконував твори на вірші Олександра Пушкіна, музика Юлія Гальперіна.

Також у листопаді 2001 року був запрошений на кінофестиваль «Онфлер» (французький фестиваль, присвячений російському кіно), що відбувається у м. Онфлер (Франція).

10, 13, 15, 17, 20, 23, 27 грудня, 2001 р., 8, 10, 12 січня 2002 р. виконував партію Стрежнева в опері «Хованщина» М. Мусоргського, постановка Опері Бастилії (Франція).

Василь Сліпак виступив інтерпретатором ролей Ліндорфа, Дапертутто, Коппеліуса, Міракля у «Казках Гофмана» Жака Оффенбаха в Мілані, Брешії, Комо, Кремоні (Італія) у 2002 році. Цього ж року у супроводі оркестру під керівництвом Жана-П'єра Ло Рі виконав «Реквієм» Джузеппе Верді у церкві Сен-Мадлен (Париж).

31 травня, 26, 29 червня і 2, 5, 9, 12 липня 2002 року в Опері Бастилії виконав партію Андре з опери «Кармен» Ж. Бізе.

5 і 6 листопада 2002 року у театрі Фрешчіні, що у м. Павія (Італія), виконав партії Ліндорфа, Дапертутто, Коппеліуса, Міракля в опері «Казки Гофмана» Жака Оффенбаха.

У червні 2005 року у церкві Святої Трійці у Парижі виконав арію Диявола в «Жанна д'Арк на вогнищі» Артура Онеггера, під керівництвом Жана-П'єра Ло Рі, у супроводі великого симфонічного оркестру «Леополіс», художній керівник і диригент Мирослав Мигаль, а також ораторію в супроводі хору під керівництвом Карла Лоре.

У жовтні 2005 року брав участь у концерті класичної музики «Чоловік та Жінка», що проходив у рамках щорічного Фестивалю «Погляд з України» — «Regard d'Ukraine» (Париж та передмістя), який організувала асоціація «Проліски» («PROLISKY», Франція).

У травні 2006 р. в театрі «Аталант» у Парижі (Франція) відбувся концерт «Зізнання у коханні». Василь Сліпак у супроводі композитора Юлія Гальперіна виконував твори на слова Олександра Пушкіна.

У жовтні 2006 року у театрі опери та балету ім. Соломії Крушельницької та Львівському будинку органної та камерної музики брав участь у концертних програмах з нагоди 35-ліття від часу створення «Дударика».

Виконував головну партію в опері-балеті «Золота рибка» Юлія Гальперіна, світова прем'єра відбулася у листопаді 2006 року у театрі м. Вальд'Уазі і театрі Роджера Барата м. Ербле (Франція).

У січні–лютому 2007 року у культурному центрі Жака-Бреля м. Вільбон-сюр-Іветт (Франція) виконував Реквієм В. А. Моцарта. разом із хором церкви Марії Батіньоль (Париж), вокальним ансамблем «Сантаію» (Париж), хорами картезіанського монастиря м. Со-ле-Шартре (Франція), м. Нозе (Франція), Жоскена Дебре м. Вільбон-сюр-Іветт (Франція) у супроводі симфонічного оркестру університету Париж-Південь XI на чолі із Мартіном Барралом.

СОЛЬНА КАР'ЄРА У ЄВРОПІ

У 2008 році Василь Сліпак розпочав великий концертний тур Європою.

У великому концерті у соборі Святої Трійці у Ліоні (Франція) 27 травня 2008 року спільно із Жаном-Філіпом Дубором, Ванессою Бонацці й Антесю Піханік виконав «Stabat Mater» Дж. Россіні.

Співак узяв участь у концерті «Сторінки камерної музики» за творами композитора Юлія Гальперіна, що відбувся 5 червня 2008 року у рамках конференції, присвяченої Міжнародному проекту публікації енциклопедії ЮНЕСКО «Нанонауки і нанотехнології».

У Львові 24 серпня 2008 року керівник хору Микола Лукич Кацал (1940–2016) запропонував Василю заспівати із «Дудариком» у концерті до Дня Незалежності. Виконали твір «Ой зійшла зоря» (Почаївська дума), обробка слів — О. Грама, обробка мелодії — М. Леонтович, диригент Дмитро Кацал.

У кінці 2009 — на початку 2010 рр. — на запрошення Маріїнського театру Санкт-Петербурга (Росія) виконував партію князя Гремін у постановці опери П. Чайковського «Євгеній Онегін».

В українському посольстві у Франції 25 лютого 2010 року відбувся вечір пам'яті на пошанування видатної співачки Ірини Маланюк. У виконанні Василя Сліпака звучали арії Р. Вагнера, Дж. Верді у супроводі французького піаніста й диригента Климента Мао-Такача.

У березні 2010 року і 24 червня 2010 року у головному залі ЮНЕСКО, Амфітеатр (Париж) виконував головну арію з опери «Борис Годунов» М. Мусоргського спільно із Міжнародним оркестром Парижа під керівництвом Аміна Койдера.

14 червня 2010 року, у рамках фестивалю єврейської культури у Парижі (13–28.06.10 р.), брав участь у концерті, який відбувся у палаці Отель-де-Віль. У супроводі Фредеріка Рабауда (фортепіано) виконував уривки із опери «Демон» Антона Рубінштейна, а також у супроводі Міжнародного філармонійного хору ЮНЕСКО (150 осіб) на чолі з Аміном Койдером виконував уривки з опери «Борис Годунов» М. Мусоргського.

Василь Сліпак виконав партії Командора і Мазетто в опері В. А. Моцарта «Дон Жуан», яку було презентовано 8 жовтня 2010 року у драматичному театрі «Новий театр Больє» м. Сент-Етьєн (Франція) у рамках фестивалю «Музичні зустрічі на Луарі».

У листопаді 2010 року він Командор і Мазетто в опері «Дон Жуан» В. А. Моцарта у Парковому театрі Андресьє-Бутеона, в італійському театрі Роанна, театрі Фірміні.

У грудні 2010 року виконував «Велику месу до мінор» В. А. Моцарта в Оперному театрі Сент-Етьєн (Франція).

У виконанні Василя Сліпака «Реквієм» Дж. Верді звучав 12–19 січня 2011 р. у Церкві Св. Августина (фр. Église Saint-Augustin) (Париж) під акомпанемент Міжнародного оркестру Парижа (Франція), диригент Амін Койдер.

На концерті 12 лютого 2011 року у Палаці Тюільрі, залі Маршалів, м. Аваллона (Франція) разом із Перрін Мадоеуф (сопрано) спричинив аншлаґ.

«Меса сі мінор» (Висока меса) Й. С. Баха у виконанні співака прозвучала у лютому 2011 року у Церкві Св. Августина (Париж) під акомпанемент Міжнародного оркестру Парижа (Франція), диригент Амін Койдер. Меса соль-мажор Ф. Шуберта прозвучала у церкві Св. Луї м. Венсенна (Франція).

12 березня 2011 р. у Палаці Тюільрі, залі Маршалів, м. Аваллона (Франція) відбувся сольний концерт у супроводі Наталії Медведєвої (фортепіано).

9 квітня 2011 року у Палаці Тюільрі, залі Маршалів, м. Аваллона (Франція) виступив разом із Перріне Мадоеуф (сопрано) та Дзідзофе Авуґлан (сопрано).

Цього ж року 27 травня у м. Венсенні (Франція) брав участь у концерті середньовічної церковної музики у супроводі оркестру «Pari's Musical», диригенти Ефінне Джордж, Даніель Райс.

У ЮНЕСКО (Париж) 2011 р. у виконанні співака звучала симфонія № 9 Ре мінор, Оп.125 Л. В. Бетховена у супроводі Міжнародного оркестру Парижа (Франція), диригент Амін Койдер.

Vesperae solennes de Confessore, К. 339, В. А. Моцарта звучала у церкві Сент-Еташ (Франція) у супроводі оркестру під диригуванням Патріка Холінера.

Брав участь у концертах, організованих неприбутковою юридичною асоціацією «Філармонія. Романтика», 29 червня і 8 липня 2011 року виконував оперні арії у супроводі симфонічного оркестру «Bel Arte», диригент Річард Боударгам.

19 і 21 липня 2011 року у театрі Фейлантс, п'ятому найбільшому театральному залі м. Діжона (Франція), інтерпретація опери «Весілля

Фігаро» В. А. Моцарта. Лише чотири головні ролі — Альмавіва, Розіна, Сюзанна, Фігаро — партію якого виконав Василь Сліпак.

У вересні 2011 року став фіналістом конкурсу «Нові голоси», організованого Французьким центром ліричної промоції (CFPL).

Брав участь у першому турі 4-го Міжнародного оперного конкурсу *Armel*, що відбувався 8 травня 2011 року у Нью-Йоркському *Davenport Studios* (2011), журі під головуванням Сиріла Дієдеріка визначило 30 кандидатів на головні ролі в 5 постановках опер, вистави яких відбулися на провідних театральних сценах Нью-Йорка (США), Кракова (Польща), Сегеда (Угорщина), Плзень (Чехія) та у м. Біль (Швейцарія). В угорському м. Сегеді, за участю 30 співаків із 11 країн, 29 травня 2011 року відбувся другий тур конкурсу. Учасники виконували твори (за власним вибором) у супроводі фортепіано. Василь Сліпак, разом із сімома учасниками, виборов право участі у фіналі конкурсу, який тривав із 6 по 15 жовтня 2011 р. У Краківській Опері (Польща) 10 жовтня 2011 року виконав партію Смерті в опері Віктора Ульманна «Атлантіс» («Імператор Атлантиди»), режисер Беата Редо-Доббер (Польща). Постановки здійснювалися у Краківській Опері (Польща) та Національному театрі Сегеда (Угорщина). За виконання партії Смерті журі присудило В. Сліпакові основний приз конкурсу «Найкращий чоловічий голос». 15 жовтня 2011 року брав участь у концерті переможців конкурсу, виконуючи арію Тореадора з опери «Кармен» Жоржа Бізе.

8 жовтня 2011 р. виконував партії Командора і Мазетто в опері «Дон Жуан» В. А. Моцарта в Палаці Больє, Лозанна (Швейцарія).

7 і 12 листопада 2011 р. виконав партію Дон Жуана з однойменної опери В. А. Моцарта. У м. Нансі на арт-баржі «Ніагара». Це був адаптований варіант постановки опери для юного глядача, автор Франсис Ніколас, мистецька компанія «Ніагара» (Франція).

17 грудня 2011 року виконував партію Фігаро в опері В. А. Моцарта «Весілля Фігаро», яку презентували в рамках фестивалю Мусіваллон у муніципальному залі на 350 місць, у критому ринку, що є архітектурною пам'яткою м. Аваллона (Франція).

Січень 2012 року розпочався із виконання «Реквієму» Дж. Верді у супроводі Міжнародного оркестру Парижа, диригент Амін Койдер.

Арію Базилію із опери Джоаккіно Антоніо Россіні «Севільський цирульник» виконав у культурному центрі муніципалітету Вільбон-сюр-Іветт (Франція) 10 лютого 2012 року у супроводі симфонічного оркестру «Bel Arte», диригент Річард Боударгам.

В унікальному залі «Амфітеатр 3000» на 3220 місць у Ліоні (Франція) 24 і 25 березня 2012 р. виконав партію Спарафучіле в опері «Ріголетто» Дж. Верді, режисер Андрій Шевчук.

У резиденції Альфонс Доде (для людей похилого віку) у м. Вільбон-сюр-Іветт (Франція) 5 квітня 2012 року концерт класичної музики у супроводі симфонічного оркестру «Bel Arte», диригент Річард Боударгам.

13 травня 2012 року у драматичному театрі м. Ланьї-сюр-Марна (Франція), зал Шарля Ванеля, виконав партію Спарафучіле з опери «Ріголетто» Джузеппе Верді.

27 травня 2012 року у драматичному театрі м. Ланьї-сюр-Марна (Франція), зал Шарля Ванеля, виконав партію Спарафучіле з опери «Ріголетто» Джузеппе Верді.

Арію Мефістофеля з найвідомішої опери Шарля Гуно «Фауст» виконав 28 травня 2012 року в ЮНЕСКО, Париж (Франція), диригент Амін Койдер.

8 червня 2012 року у соборі м. Венсенна (Франція) у супроводі хорової капели міста (диригент Даніела Райс) та симфонічного оркестру «Париж музичний» (диригент Тьєррі Сталлано) виконував музичні твори періоду романтизму.

8 липня 2012 року в драматичному театрі м. Ланьї-сюр-Марна (Франція), зал Шарля Ванеля, виконав партію Спарафучіле з опери «Ріголетто» Джузеппе Верді.

Брав участь у фестивалі «Літні ночі у Кортє» Кортє, Корсика (Франція). 7, 9, 11 серпня 2012 року у залі вілли Панкразі виконував партію Зарастро в комічній опері-зінгшпілі В. А. Моцарта «Чарівна флейта». Виконав партію Рамфіса, верховного жреця, в опері Дж. Верді «Аїда», яку було презентовано 22 і 23 червня 2012 року у палаці Фонтенбло, зал на 2 тис. глядачів, 31 серпня і 1 вересня у залі замку д'Аруе (Франція), 7, 8, 11, 12, 13, 14 і 15 вересня у будинку для людей з

обмеженими можливостями, 21 і 22 вересня 2012 року у залі замку Шантії (Франція).

У вересні 2012 р. — партію Рамфіса, верховного жреця, в «Аїді» Дж. Верді у залі опери просто неба (Париж).

5 жовтня 2012 року брав участь у концерті «Ніч в опері», що відбувся у залі Молитовного дому (Дерлейк) (Бельгія).

12 жовтня 2012 року у Королівському Будинку Опер (Лондон), також відомому, як Ковент-Гарден, виконав партії Смерті і Гучномовця в опері «Імператор Атлантиди» Віктора Ульманна.

У рамках відзначення 30-річчя фестивалю «Coréades» у супроводі 250 хористів, а саме: «Accords Libres», вокального ансамблю консерваторіїм. Мериньяк, ансамблю вокалістів із м. Брессюїр, хорів із м. Ніор і 17 із м. Ла-Рошель (Франція), Національного філармонічного оркестру м. Русе(Болгарія), диригент Жан-Поль Годен, виконав «Реквієм» Дж. Верді 9 жовтня 2012 року у соборі Нотр Дам (Ла-Рошель), 10 жовтня у соборі Нотр Дам (Руаян), 13 жовтня у залі Pin Galant (Мериньяк), 14 жовтня у Палаці правосуддя м. Пуатьє, 18 жовтня у Будинку департаменту м. Ніор, 19 жовтня 2012 року у залі Восарполе (Брессюїр) (Франція).

Фестиваль «Симфонічна осінь» і 19 Міжнародний конкурс оперних арій і французьких мелодій на сцені драматичного театру — Культурного центру Луї Есканде м. Макон (Франція), 18 листопада 2012 р., було відкрито оперою Моцарта «Дон Жуан» — Василь Сліпак виконав партії Командора і Мазетто.

У виконанні Василя Сліпака «Німецький реквієм» Й.Брамса прозвучав 9 грудня 2012 р. у храмі м. Сен-Гальм'є (Франція) у супроводі Еріка Беауфохера, Флорента Мальгевеля та хору під керуванням Філіпа Пеатієра. Частина 3 — «Herr, lehre doch mich, dass ein Ende mit mir haben muss» («Господи, навчи мене...»).

12 лютого 2013 р. на сцені Ліонської національної опери (Франція) виконував партії Смерті і Гучномовця в опері «Імператор Атлантиди» Віктора Ульманна.

13 лютого 2013 р. на сцені амфітеатру Біне університету Париж-Декарт виконував «Реквієм» Джузеппе Верді у супроводі оркестру під орудою Карлоса Доурте і хору під керівництвом Гійома Коннессона.

14 і 16 лютого 2013 р. на сцені Ліонської національної опери (Франція) виконував партії Смерті і Гучномовця в опері «Імператор Атлантиди» Віктора Ульманна.

У драматичному театрі м. Ланьї-сюр-Марна (Франція), зал Шарля Ванеля, 17 лютого 2013 року виконував партію Ескамілью в опері «Кармен» Жоржа Бізе.

3 нагоди святкування двохсотліття Джузеппе Верді італійський Інститут культури організував концерт, у рамках якого на сцені Театру Єлісейських Полів (Париж, Франція), 13 березня 2013 року Василь Сліпак виконував «Реквієм» Дж. Верді, диригент Карлос Доурте. Концерт був записаний на компакт-диск.

У драматичному театрі м. Ланьї-сюр-Марна (Франція), зал Шарля Ванеля, 15, 17, 19 березня 2013 року виконував партію Ескамілью в опері «Кармен» Жоржа Бізе.

У березні 2013 року на сцені Краківської Опери (Польща) виконав партію Смерті в опері «Імператор Атлантиди» Віктора Ульманна.

«Німецький реквієм» Й.Брамса у виконанні Василя Сліпака та Домінік Маглуар (сопрано) у супроводі Еріка Беауфохера, Флорента Мальгевеля та хору під керуванням Філіпа Пеатієра прозвучав у храмі м. Сент-Етьєн 6 квітня 2013 року.

8 квітня 2013 року виконував партію Ескамілью в опері «Кармен» Жоржа Бізе у драматичному театрі м. Ланьї-сюр-Марна (Франція), зал Шарля Ванеля.

11 квітня 2013 року, у залі Андре Маршала (Париж), брав участь у концерті «Париж-Гранд-Гала-Верді», у рамках фестивалю «ENVOLEES LYRIQUES», який організувала асоціація Опера Бельканто з нагоди 200-ліття Дж. Верді.

У Тулонській опері у «Чарівній флейті» В. А. Моцарта виступив 14, 17, 19, 21 травня 2013 року у ролях Зарастро, Оратор посвячених, Принц Пріст.

На Фестивалі оперети у м. Екс-ле-Бен (Франція) 6 і 7 липня 2013 року виконав партію Ескамілью в опері «Кармен» Жоржа Бізе. Співав на одній сцені із Гошею Ковалінською (мецо-сопрано, партія Кармен) та Гійомом Дюссо (бас, партія Цуніга).

Під час фестивалю «Літня опера в Бургундії» 17 липня у соборі Нотр-Дам м. Вернон (Ер) і 18 липня у Флор-залі палацу герцогів Бургундських м. Діжона (Франція) співав у концерті «Верді-Гала» у супроводі камерного оркестру «Нова Європа», диригент Ніколас Краузе, 20 липня у Флор-залі палацу герцогів Бургундських м. Діжона (Франція) і 21 липня 2013 року — у палаці у Фонтен-Франсез (Франція) виконав арію Базилію з опери «Севільський цирульник» Джоаккіно Антоніо Россіні.

У рамках 5-того бієнале «Музичні зустрічі на Луарі» 13 вересня 2013 року, у день урочистого відкриття фестивалю, брав участь у концерті, що відбувся у Свято-Петровській церкві св. Хаммона м. Сен-Шамона (Франція). Виконав твори XIX–XX століть — М. Мусоргського, Д. Шостаковича, П. Чайковського, О. Бородіна, М. Глінки у супроводі Слави Шевлякової (орган). У соборах міст Сен-Жене-Лер, Сент-Етьєн (Франція) 29 вересня 2013 р. у концертах «Російський бас і орган» виконує «Всеношну» С. Рахманінова, а також спільно із Домінік Маглуар (сопрано) у церкві Милосердя Божої Матері м. Сен-Жене-Лера виконав «Серенаду для струнних» П. Чайковського, покладену на голос. В оперному театрі м. Сент-Етьєна, (Франція) у супроводі 60 хористів, симфонічного оркестру (50 осіб) 5 жовтня 2013 року виконав арію князя Ігоря з однойменної опери О. Бородіна (концертне виконання). Арію Володимира Ярославича (князя галицького) виконував Гійом Дюссо (бас). Постановка цієї опери у Франції не здійснювалася із 1965 року. У церкві м. Сен-Гальм'є (Франція) 6 жовтня 2013 року у концерті «Російський бас і орган» виконує «Всеношну» С. Рахманінова.

Спільно із Сабіною Ревальт Даллоннес виконував твори у концерті «Російська опера — «Опера французька. Дуети й арії», що відбувся 20 листопада 2013 р. у Люксембурзькому палаці (Париж, Франція).

Брав участь у концертах «Верді-Гала» 24 листопада 2013 р. у муніципальному театрі (13096 місць) м. Безьє (Еро)(Франція) і 30 листопада 2013 року у театрі муніципалітету Ле-Везіне (Франція) у супроводі камерного оркестру «Нова Європа», диригент Ніколас Краузе, виконував арії з опер «Аїда», «Травіата», «Набукко», «Ріголетто».

У 2014 р. почав тур у ролі Смерті і Гучномовця в опері «Імператор Атлантиди» Віктора Ульманна (виробнича компанія «ARCAL»): 10 січня, у Будинку музики м. Нантера (Франція), 17 і 18 січня в опері м. Реймса (Франція), 24–25 і 28–30 січня 2014 р. у театрі Атене-Луї Жуве, 11 лютого — на національній сцені Мулен дю Рок у м. Ніор (Франція), 13 лютого 2014 року — у ТАП Театрі Аудіторіум Пуатьє, національна сцена м. Пуатьє (Франція), 5 і 9 квітня у театрі м. Сен-Квентін-ен-Івеліна (Франція).

6 березня 2014 року в російському центрі науки і культури у Парижі (Франція) брав участь у концерті франко-російської дружби, виконував арію Греміна з опери «Євгеній Онегін» Петра Чайковського, а також каватину з опери «Алеко» Сергія Рахманінова.

9 березня 2014 року у соборі св. Володимира Великого (Париж, Франція) Василь Сліпак узяв участь у святкуванні 200-літнього ювілею генія українського народу Тараса Шевченка. Спільно з хором виконав старовинний кант (XVII ст.) «Ой зійшла зоря» (Почаївська дума).

У церкві Святого Петра м. Нейї-сюр-Сена 20 березня, у драматичному театрі Александра Дюма (батько) м. Сен-Жермен-ан-Ле, 21 березня 2014 р., із нагоди святкування десятої річниці хору Сен-Жермен, співак разом із двомастами співаками (об'єднані хори) виконав ораторію Георга Генделя «Месія» у супроводі камерного оркестру «Нова Європа», диригент Ніколас Краузе.

5 квітня 2014 року виконував партії Смерті і Гучномовця в опері «Імператор Атлантиди» Віктора Ульманна (виробнича компанія «ARCAL») — в опері м. Массі (Ессонн), Франція, 9 квітня — у театрі м. Сен-Кантена департаменту Івлін, західна частина Версаля (Франція).

Участь у концерті «Верді-Гала» в супроводі камерного оркестру «Нова Європа», диригент Ніколас Краузе, 10 травня 2014 року у залі дзвіниці м. Монруж, що на сьогодні є культурним центром і Салоном сучасного мистецтва Монружа (Франція).

Арії з опер Гуно, Массне, Бізе, Галеві, Деліба, видатних французьких композиторів, прозвучали 18 травня 2014 року у виконанні Василя Сліпака, Перрін Мадоеуф, Ремі Поулакиса, Патріка Берже в супроводі Андрія Шевчука (фортепіано) у концерті «Легенди французької

опери», що відбувся у залі Едуара Ерріо палацу Взаємності у м. Ліоні (Франція).

У залі «Амфітеатр 3000» на 3220 місць у Ліоні (Франція) 24–25 травня 2014 р. виконав партію Рамфіса в опері «Аїда» Джузеппе Верді.

У концерті 12 червня 2014 року у м. Кань-сюр-Мер (Франція) прозвучали уривки із опер О. Бородіна «Князь Ігор», П. Чайковського «Євгеній Онегін» у виконанні В. Сліпака у супроводі хорів та симфонічного оркестру, диригенти Ніколас Бланші та Ніколас Піель.

У Церкві Святого Гваріїла м. Парижа 14 і 15 червня 2014 року виконував «Messa a quattro voci» («Messa di Gloria») Джакомо Пуччіні у супроводі хору (диригент Наталія Райхер) та симфонічного оркестру «Лютетія» (диригент Алехандро Сендлер).

Після успіху «Кармен» у 2013 році, співак повернувся на фестиваль оперети у м.Екс-ле-Бен (Франція). 13 липня 2014 року відбувся гала-концерт «Видатні голоси-2014», у якому прозвучали шедеври ліричної музики.

4 листопада 2014 р. Василь Сліпак бере участь у гала-концерті пам'яті Бориса Христова, ЮНЕСКО, Париж. Виконав арію дона Базилію («La calunnia») з опери «Севільський цирульник» Джоаккіно Россіні.

Брав участь у фестивалі «Слова, ноти й голоси», що вшосте відбувся з 10 по 16 листопада 2014 року у м. Ле-Перре-сюр-Марн (Франція). Виконував 15 листопада арії з опер С. Рахманінова, О. Бородіна і М. Римського-Корсакова у супроводі камерного оркестру «Нова Європа» під керівництвом Ніколаса Краузе.

3-4 грудня 2014 р. на фестивалі оркестрів у Каїрі у виконанні Василя Сліпака ^{64 Сміян І. Усі люди — актори} прозвучала ораторія «Месія» Георга Генделя у супроводі Д. Галеса.

Брав участь у концерті «Міф про Фауста», що відбувся 8 лютого 2015 р. у Великому Храмі Ліона (Франція), звучали твори Ф. Шуберта, Ш. Гуно, Г. Берліоза, А. Бойто.

10, 12 і 14 лютого 2015 р. виконав партію Мефістофеля в опері «Фауст» Шарля Гуно у театрі «Два береги» (Париж).

В оперному театрі Граслін м. Нанта (Франція) 11 лютого 2015 року було презентовано оперу «Імператор Атлантиди» Віктора Ульманна, у якій співак виконував партії Смерті і Гучномовця.

1 березня 2015 року театрі у м. Поррантрюї (Швейцарія) виконував партії Смерті і Гучномовця в опері «Імператор Атлантиди» Віктора Ульманна.

2 березня 2015 року виконав партію Тореадора в опері «Кармен» Ж. Бізе, презентація якої відбулася в залі консерваторії Жана-Батиста Люллі м. Пюто(Франція).

5 березня 2015 року у церкві Мартін м. Базеля (Швейцарія), 6 березня 2015 року в театрі Подіум Дюдінген (Ле Гуїн Подіум) м. Дюдінгена (Швейцарія) виконував партії Смерті і Гучномовця в опері «Імператор Атлантиди» Віктора Ульманна.

У драматичному театрі м. Ле-Мана (Франція) 10 квітня 2015 року брав участь у концерті «Опера-гала», у якому звучали найвідоміші твори оперного мистецтва.

30 травня 2015 року у посольстві Азербайджанської Республіки у Франції у виконанні Василя Сліпака в супроводі О. Дубинської, О. Куконіна, А. Малахова звучали твори української та світової класичної музики в благочинному концерті українських артистів, організованому спільно «Українським Братством» та АМС-France Ukraine.

31 травня 2015 року в залі «Амфітеатр 3000» на 3220 місць у м. Ліоні (Франція) відбулась презентація опери «Дон Жуан» В. А. Моцарта (режисер Бернард Пізані), в якій В. Сліпак виконав партії Командора і Мазетто.

В оперному театрі Граслін м. Нанта (Франція) 2, 4 і 7 листопада 2015 року було презентовано оперу «Імператор Атлантиди» Віктора Ульманна, у якій співак виконував партії Смерті й Гучномовця.

28–29 листопада 2015 року у Куполі (театр) м. Сен-Лубеса у постановці опери «Кармен» Жоржа Бізе виконував партію Ескамілью.

Партію Ескамілью в опері «Кармен» Жоржа Бізе виконував 1 грудня 2015 року у театрі Андре Мальро м. Рюей-Мальмезон (Франція), 2 грудня у м. Пюто(Франція), зал консерваторії Жана-Батиста Люллі, у супроводі симфонічного оркестру Національної опери м. Русе (Болгарія), диригент Михайл Тодоров, а 3 грудня у драматичному театрі м. Даммарі-ле-Лі, у найбільшому залі департаменту Сена і Марна (Франція).

12 грудня 2015 року у Парижі (Франція) виконував арію Мефістофеля — концертна версія опери Шарля Гуно «Фауст».

15 і 16 січня 2016 року в Будинку музики м. Нантерра (Франція) Василь Сліпак мовою оригіналу виконав партії Борсука, Священика й Лісника в опері чеського композитора Леоша Яначека «Пригоди лукавої Лисички».

26 січня 2016 року в головному залі ЮНЕСКО виконав арію Рамфіса з опери «Аїда» Джузеппе Верді (концертна версія).

10 лютого 2016 року в соборі Святого Варфоломія, м. Жена (Рона, Франція), відбувся «Симфонічний концерт: Пуччіні «Messa di Gloria». Твір прозвучав у виконанні Василя Сліпака, Карла Лаквіта (тенор) у супроводі хору та оркестру під керівництвом Жана-Філіпа Дубора.

19 лютого в опері м. Сент-Квентін-ен-Івелайнс (Франція), 26 лютого 2016 року в опері м. Реймса виконав партії Борсука, Священика й Лісника в опері чеського композитора Леоша Яначека «Пригоди лукавої Лисички».

9 березня 2016 року учасник гала-концерту «Гранд Опера Гала» в драматичному театрі м. Єрр (Ессонн, Франція).

11 березня 2016 року виконував партію художника Марселя в опері «Богема» Джакомо Пуччіні, яку презентували у драматичному театрі м. Даммарі-ле-Лі, зал П'єра Башльє.

12 березня 2016 року брав участь у концерті «Шедеври оперного мистецтва», який відбувся у драматичному театрі м. Рюей-Мальмезона (Франція).

13 березня 2016 року участь у гала-концерті «Гранд Опера Гала» в драматичному театрі м. Єрр (Ессонн, Франція).

15 березня 2016 року виконав партію художника Марселя в опері «Богема» Джакомо Пуччіні, яку презентували в театрі «La Coupole» (Париж).

16 березня 2016 року на сцені театру Леду (музичний театр) м. Безансона (Франція), виконав партії Борсука, Священика й Лісника в опері чеського композитора Леоша Яначека «Пригоди лукавої Лисички».

17 березня у драматичному театрі м. Гента (Бельгія), 18 березня 2016 року в драматичному театрі в Антверпені (Бельгія) виконав партію філософа Коллена в опері «Богема» Джакомо Пуччіні.

19 березня 2016 року в залі Рабле театру де-Сен-Маур у м. Сен-Мор-де-Фоссе (Франція), 20 березня 2016 року — в драматичному

театрі м. Лонжумо (Франція) участь у гала-концертах «Гранд Опера Гала». 21 березня 2016 року — участь у гала-концерті «Гранд Опера Гала» в театрі муніципалітету Міранд (Франція).

23–24 березня 2016 р. виконував партії Смерті і Гучномовця в опері «Імператор Атлантиди» Віктора Ульманна у Ліонській національній опері (Франція).

31 березня 2016 року в драматичному театрі м. Лонжумо (Франція) — участь у гала-концерті «Гранд Опера Гала».

14, 15 квітня і 20 квітня 2016 року оперу Леоша Яначека «Пригоди лукавої Лисички» було презентовано на сцені оперного театру м. Массі (Ессонн).

23 квітня на сцені Культурного центру Жоеля Ле Теула м. Сабле-сюр-Сарт (Франція), 29–30 квітня 2016 року на сцені найбільшого театру м. Ле-Мана (Франція) виконував партії Борсука, Священника й Лісника в опері «Пригоди лукавої Лисички».

15 травня 2016 р. у «Куполі». Театрі виконавського мистецтва виконав партію Марселя в опері «Богема» Дж. Пуччіні у супроводі симфонічного оркестру Національної опери м. Русе (Болгарія), диригент Михайл Тодоров.

25–27 травня 2016 року відбулись концерти у храмі Святої Трійці в м. Ліоні (Франція). Саме 25 травня 2016 р. виконував «Стабат Матер» Джоаккіно Россіні на вшанування пам'яті Миколи Кацала.

Однак найулюбленішою була партія Мефістофеля в опері Ш. Гуно «Фауст». Звідси з'явився позивний «Міф», з яким Василь Сліпак воював на передовій.

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

На початку 90-х, відразу після проголошення незалежності, Василь Сліпак із братом Орестом, солідаризуючись із людьми з особливими потребами, були серед перших, які долучилися до руху «Віра і світло», спільнота «Веселка», що утворилася при храмі св. Володимира і Ольги у Львові.

Влітку 1993 та 1994 рр., спільно з командою Міжнародної федерації Ларш із Канади (котру очолював відомий богослов і проповідник Генрі Ноуен), брати допомагали організовувати духовні притулки для молоді.

Василь певний час співав у хорі церкви св. Володимира і Ольги, парафіянином якої був.

Разом з братом Орестом організовував концерти в колоніях для неповнолітніх, аби морально підтримати тих, хто опинився за ґратами.

У 2004 році був активним учасником Помаранчевої революції.

Співак 19 років прожив у Парижі. За цей час йому двічі пропонували французьке громадянство, і двічі він відмовлявся, бажаючи бути громадянином України.

Під час Революції гідності мав контракт в Опері — не міг прибути до Києва. Та із початком Євромайдану очолив волонтерський рух — координував у Франції громадські акції, спрямовані на підтримку України. Співак став активним учасником усього, що відбувалося в діаспорі: підтримав Паризький Євромайдан, який тривав від 24 листопада 2013 року. 24 листопада в Парижі на площі Прав людини (Трокадеро) навпроти Ейфелевої вежі відбулася акція на підтримку Євромайдану в Україні. На заклик Репрезентативного комітету української громади Франції з Парижа та інших міст Франції близько 300 осіб вийшли на мітинг під прапорами України та ЄС. Очолив волонтерський рух і координував у Франції акції на підтримку України. Постійно відправляв на Майдан передачі з гуманітарною допомогою, збирав гроші, влаштовував благодійні концерти.

Василь Сліпак організував проведення регулярних публічних лекцій для представників засобів масової інформації, освіти та політики, що допомагало правдиво висвітлювати події в Україні.

12 січня 2014 року у Парижі провів мітинг солідарності на підтримку Євромайдану.

Брав участь в акції на підтримку російського телеканалу «Дождь» 9 лютого 2014 р. у Парижі.

Організував і провів 16 лютого 2014 року Артмайдан-маніфестацію, котра супроводжувалася виступами музикантів, співаків, художників, акторів, що підтримували українських протестувальників.

Був серед активістів, які 19 лютого 2014 року біля українського посольства організували акцію вшанування пам'яті людей, розстріляних 18 лютого 2014 року на вул. Інститутській.

5 березня 2014 року провів у Парижі чергову людну маніфестацію проти агресії Росії. За ініціативи активістів Об'єднання Євромайдан Париж, українці пікетували Міністерство закордонних справ Франції із закликами до дипломатів спонукати світову спільноту, задіяти всі можливі дипломатичні, економічні, інформаційні та інші засоби для припинення загарбницького втручання Росії у внутрішні справи України.

5 червня 2014 року неподалік будівлі Національної асамблеї Франції українські, сирійські й російські активісти провели акцію протесту проти візиту Путіна до Парижа. Організаторами з української сторони були учасники Паризького «Євромайдану», котрий став уже 41-м у французькій столиці. Вів мітинг Василь Сліпак.

27 червня 2014 року взяв участь у благодійному концерті, що відбувся в Культурно-інформаційному центрі Посольства України у Франції. Виконав «Щаслива будь» на муз. В. Барвінського, сл. Б. Лепкого.

3 нагоди Дня Незалежності України 24 серпня 2014 року організував і провів у Парижі акцію «Смайли для України» — фотосесію учасників в українському національному одязі.

4 вересня 2014 року у Парижі, на площі Трокадеро, біля Палацу Шайо, брав участь в акції протесту проти продажу «Містралів» Росії.

Брав участь у благодійній виставці-ярмарку української культури, яка відбулася 19 квітня 2015 року у м. Венсенні (Франція) за співпраці двох українсько-французьких асоціацій «АРТ культура і креативність» (президент Л. Боднарчук) та «Ідеї без кордонів» (президент М. Сергенюк).

У жовтні 2015 року Міжнародна ініціативна група української діаспори, до складу якої увійшли — Василь Сліпак, Ірина фон Бург, Володимир Когутяк, організувала й провела антивоєнну акцію Stop Putin's War In Ukraine.

Був серед активістів ініціативи «Євромайдан Бордо» («Collectif Euromaidan Bordeaux»), які, створивши відповідну петицію, у грудні 2015 р. домоглися скасування показу російського фільму «Крым. Путь на Родину», що розповідає про анексію півострова.

У січні 2016 року брав участь у добродійному концерті, що відбувся у Культурно-інформаційному центрі Посольства України у Франції в рамках ART-проекту Людмили Чичук «Сила мистецтва».

28 лютого 2016 року у Парижі взяв участь у мітингу на знак протесту проти російської агресії в Україні та з нагоди другої річниці анексії Криму Російською Федерацією.

8 березня 2016 року під стінами МЗС Франції близько 30 українських, російських та французьких активістів вимагали ембарго на російську нафту, а також блокування системи SWIFT.

8 червня 2016 року організував у Парижі протест українців перед Сенатом Франції і наступного дня перед Національною Асамблеєю в ході дискусії про необхідність скасування санкцій проти Росії.

10 червня 2016 року організував Міжнародний марш «Stop Putin War in Ukraine!», у якому взяли участь близько 30-ти країн світу. Акція мала великий вплив на рішення про продовження санкцій Європейського Союзу проти РФ.

«ОПЕРА ДРУЗІ ДЛЯ ДІТЕЙ/OPERA FRIENDS FOR CHILDREN»

З метою пояснення французькій аудиторії мовою мистецтва ситуації в Україні й зібрати достатньо грошей на допомогу дітям жертв війни, щоб надати притулок, нагодувати та запропонувати їм якомога більше підтримки, 12 липня 2014 року Василь Сліпак спільно з колегами, відомими європейськими оперними співаками, а саме: Гоша Ковалінська (мецо-сопрано), Гійом Дюссо (бас), Тьєрі де Марслі (тенор) створив Фонд «Opera friends for children/Опера друзі для дітей», гуманітарну некомерційну організацію.

Відповідно до законодавства Французької Республіки 10 жовтня 2014 року змінили назву на Асоціація «Opera friends for children/Опера друзі для дітей».

Співаки організували й провели серію концертів, усі кошти від яких перераховані на потреби дітям. Кожен музикант, співак і диригент працює безкоштовно.

9 листопада 2014 року у соборі м. Сен-Жені-Лаваль (Франція) відбувся перший концерт на допомогу дітям з України. В інтерпретації Марджорі Маурі (сопрано), Гоші Ковалінської (мецо-сопрано), Тьєрі де Марслі (тенор), Василя Сліпака (баритон), Гійома Дюссо (бас) прозвучав Реквієм, ре мінор, Оп. 48 Габрієля Форе в супроводі Андрія Шевчука (фортепіано).

28 листопада 2014 року відбувся концерт у соборі святого Володимира Великого у Парижі. Василь Сліпак виконував Реквієм, ре мінор, Ор. 48 Габрієля Форе.

Повернувшись із війни, у 2015 р., продовжив волонтерську діяльність: давав благодійні концерти в Українському центрі у Парижі, допомагав дітям-сиротам, які втратили батьків на війні.

13 лютого 2016 року в каплиці Паризької верфі виконував Реквієм, ре мінор, Ор. 48 Габрієля Форе.

16 квітня 2016 року в храмі Нотр-Дам-дю-Мон-Кармель м. Барселонн-дю-Жер (Франція) продовжує серію концертів виконання класичної музики. Виконував Реквієм, ре мінор, Ор. 48 Габрієля Форе.

«УКРАЇНСЬКЕ БРАТСТВО/FRATERNITÉ UKRAINIENNE»

У Парижі 21 грудня 2014 року разом із друзями вшанував пам'ять 17 полеглих бійців 40 батальйону ЗСУ. Блакитно-жовті стрічки із прізвищами загиблих героїв причепили до новорічної ялинки, подарованої Москвою і встановленої навпроти собору Паризької Богоматері. Цього дня створив благодійну організацію «Українське братство/Fraternité Ukrainienne», допомагав українським захисникам. Познайомився із вояками Добровольчого українського корпусу «Правий сектор» (ДУК ПС), згодом сам долучився до них. На перші волонтерські гроші купив машину «Форд» для «Правого сектора».

9 травня 2015 року в Паризькій церкві Сен Мері Василь Сліпак організував, під егідою «Fraternité Ukrainienne/Українського братства», благодійний концерт української та класичної музики «Ми можемо! Ми зробимо!» У ньому взяли участь українські митці, які працюють у Франції: сам Василь Сліпак, а також — Олександр Куконін, Андрій Малахов, Олександра Діденко, Ольга Дубинська, Олександра Майєт та Ірина Кушлярук.

30 травня 2015 року в Культурному центрі Азербайджанської Республіки в Парижі відбувся благодійний концерт класичної музики, організований спільно «Українським братством» та франко-українською Асоціацією «Медична допомога та Благодійність France-Ukraine».

Асоціацію, як зв'язок між українськими та європейськими журналістами, створено у 1999 році. Із початком війни займається допомогою дітям, вдовам, родинам військових.

До діяльності організації долучився В. Сліпак. Разом із українськими музикантами й співаками, які працюють чи навчаються в Парижі, організував 14 липня 2015 р. у Культурно-інформаційному центрі Посольства України Франції благодійний концерт на користь сиріт війни в Україні та дітей воїнів — захисників Батьківщини. Прозвучали твори української музики та західних композиторів. Завдяки зібраним коштам та за фінансової участі франко-української Асоціації «Медична допомога та Благодійність France-Ukraine» у липні-серпні 2015 року у Карпатах було організовано чотири табори для українських дітей, чиї батьки загинули, отримали поранення, або які ризикують своїм життям у війні на Сході України.

За тиждень до поїздки на фронт, у червні 2016 р., провів кілька днів у Розе (Франція): разом з іншими активістами української громади готував територію для відпочинку дітей, полеглих у Війні на Сході України. Співак сам перекладав для візового центру документи запрошених дітей.

Почесним головою асоціації є Василь Сліпак — посмертно.

Участь у війні на Сході України

Уперше поїхав на війну в травні 2014 р. Пробув там більше місяця. Позивний «Міф» на честь Мефістофеля з'явився відразу. Воював у Піскаху районі Донецького аеропорту. Брав участь у боях за Авдіївку у складі 1-ї окремої штурмової роти 7-го окремого батальйону Добровільного українського корпусу (ДУК ПС) — не через політичні переконання, поїхав туди, де брали добровольців. Повернувся пораненим.

Василь не планував повністю віддаватися війні. Просто був дуже активною людиною. Для нього важливо було знаходитися там, де він потрібен: на сцені і на війні.

Як чоловік, можу бути на війні, а як артист — можу робити максимальну промоцію України у Франції.

Вдруге поїхав на фронт у вересні 2015 року, у с. Водяне під Маріуполем, на лінію зіткнення, у жовтні повернувся до Парижа.

Улітку 18 червня 2016 року втретє поїхав на Донбас, щоб доправити зібрану допомогу захисникам-добровольцям, і планував залишитися там на півроку. Але 29 червня 2016 року, виконуючи бойове завдання як кулеметник у складі 1-шої штурмової роти Добровольчого українського корпусу «Правий сектор» (ДУК ПС), загинув у бою близько 6:00 від ворожої кулі калібру 12.7 мм, яку випустив снайпер з великокаліберної гвинтівки.

Василь Сліпак ціною власного життя врятував побратимів. Українські захисники відбили атаку російських збройних формувань на смт. Луганське (Бахмутський район, Донецька область) з боку міста Дебальцеве та перейшли у контрнаступ, посунувши противника з двох укріплених позицій на висотах поблизу с. Логвинове.

Прощання зі співаком

30 червня 2016 року у м. Дніпрі відбулося прощання із В. Сліпаком. На жалобну церемонію в обласній лікарні імені І. І. Мечникова прийшли сотні людей. Відспівав Василя Сліпака протоієрей УПЦ КП о. Дмитро Поворотний. Після прощання тіло співака доправили до Львова.

1 липня 2016 року поминальне богослужіння, яке очолив Преосвященніший владика Венедикт, єпископ-помічник Львівської Архiepархії УГКЦ, відбулося в Гарнізонному храмі святих апостолів Петра і Павла. Тисячі львів'ян прийшли попрощатись із Новітнім Героєм України, всесвітньо відомим оперним співаком. Разом із архієреєм за упокій душі Героя молились: о. Степан Сус, настоятель Гарнізонного храму та Голова Центру Військового Капеланства ЛА УГКЦ, о. Богдан Прах, ректор Українського Католицького Університету, військові капелани та священнослужителі ЛА УГКЦ, духовенство РКЦ та УПЦ КП.

Василя Сліпака поховали на Личаківському цвинтарі на полі почесних поховань № 76.

Волонтери змогли ідентифікувати снайпера терористів із позивним «Морячок», який нібито застрелив у зоні «АТО» добровольця Василя Сліпака. На їхню думку, це зробив Єфременко Денис Володимирович,

бойовик родом з Донецької області, який в 2004–06 рр. проходив строкову службу у ВМС України в Криму.

Документи загиблого перебували у проросійських терористів, які вони передали представнику місії ОБСЄ.

МИСТЕЦЬКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Стиль

Василь Сліпак полонив глядачів своєрідним голосом та вокальною культурою. Йому зазвичай легко вдавалось заволодіти увагою аудиторії, вразити її, викликати в неї найширшу гаму емоцій — здивування, зітхання, радість, захоплення. Він був природний, артистичний на сцені.

Василь умів ансамблювати у хорі, але було видно, що він соліст. Йому притаманні були культура голосу і досконала сценічна гра, впевненість у фразуванні, виразна дикція, свобода орудування «*mezza voce*», уміле розложення динамічних ефектів, свіжість, справжнє захоплення сценічним образом.

За своїм музично-естетичним розвитком В. Сліпак ішов далеко попереду всіх студентів.

Унікальний голос Сліпака надзвичайно гармонійно поєднувався із його статуєю. Він — високий на зріст, привабливої зовнішності, по-французьки галантний — все це викликало адекватну реакцію слухачів.

Школа, культура, техніка — це для нього було понад усе. Проявив себе думаючим талановитим музикантом.

Голос

У «Дударіку» співав, як мав від природи: дискантом і альтом. Чотири останні роки (1990–1994) — соліст у капелі.

Василь Сліпак мав практику хорового співу, а це висока вокальна техніка, бо на концертах виконували твори Д. Бортнянського, М. Березовського, В. А. Моцарта. За час навчання у капелі був вихований і великою мірою навчений як професіонал.

Його голос я навіть боюсь кваліфікувати певним терміном, бо, мабуть, такого нема. (Микола Кацал, 1995).

Зберігаючись поруч із мецо-сопрановим тембром, у нього, природно, виростав баритон. Василь і розмовляв баритоном, і співав то баритоном,

то мецо-сопрано, що є унікальним явищем. Діапазон його голосу — звуковий обсяг сягає від фа великої октави до ля другої октави — дозволяв виконувати чоловічі баритонові партії, а також високі сопранові, що є рідкісним явищем у природі й вокальному мистецтві.

У музичному інституті не знали, як працювати із такими можливостями й властивостями голосу, тому вбачали у цьому щось патологічне. Та Леонід Тринос, лікар-фоніатр, виявив у Василя вроджені незвичайно довгі голосові складки, чим і пояснюється природна краса й своєрідність його голосу. В одній особі треба було долати дві програми: як контртенора і як баритона. Була небезпека втратити природу голосу, тому не можна було братись за науку одночасно по всьому його діапазону. Педагог-професор Байко Марія Яківна обмежилась поступовою стабілізацією голосу. Навчання проводилось під наглядом лікаря. У 1994 році німецька співачка Маргарет Шміль, яка перебувала з гастролями у Львові, прослухавши Василя, підтвердила його неабиякі вокальні дані та погодилась із тією ж думкою правильного розвитку голосу: спочатку в діапазоні контртенора, підсилюючи поступово розвиток у звучанні баритона.

Василь Сліпак, маючи такий унікальний голос, такий винятковий тембр, філігранно виконував твори, у яких поєднано звучання контртенора і баритона — «Дафенейло» Еріка Саті й «Карміна Бурана» Карла Орфа.

Після перемоги у Клермон-Феррані (1994) французький критик порівнював Василя Сліпака з англійською зіркою Джеймсом Боуманом.

Можна вважати, що саме Франція та її меломани відкрили і визнали феномен українського співака, який заявив про своє цікаве майбутнє у мистецтві.

Він дарує винятковий, рідкісний, нечуваний спів. Після першого року навчання Сліпак утвердився, як живе вокальне чудо. Багато хто з професорів вокалу мріяв би мати його хоч раз у своєму класі. Надзвичайно обдарований сопраніст, володіє тонким, вміло безмежним, що просто зводить з розуму — вібрато — сповненим могутньої сили, що невідомо як вміщається у такому молодому співаку. Ніхто, здається, так не зумів би. Саме йому публіка віддала свій приз (1994, газета «La Montagne», Франція).

При можливостях голосу Василя перед ним відкрився репертуар бароко, тобто XVII—XVIII століть, через те й нечасто виконуваний, бо вимагає особливого володіння співом і спеціального тембру голосу.

Його винятковий, феноменальний за своїми якостями тембр, втручаючись у слухове поле людини, створював нову реальність, руйнував, хоча й тимчасово, монотонність повсякденного. Кантата Олександра Козаренка «П'єро мертвопетлює» — це нова музика. Твір створювався «на голос» Василя Сліпака. За словами співака, її виконання потребує багато праці, щоб було виразно чути й текст. Вона атональна, аритмічна, дуже рідко мелодійна. В основному інструментальна. Тому й цінні такі твори, хоча складні для виконання — бо не вокальні, а музика, тобто супровід, не дозволяє чітко доносити текст до слухача.

Педагоги музичного інституту, зокрема, Стефанія Павлишин, професор, доктор мистецтвознавства, Олександр Козаренко, український композитор, піаніст, музикознавець, вважали, що Василеві Сліпаку, аби пізнати естетику і виховання його незвичного голосу, що може звучати у таких високих регістрах, потрібне було вузько спеціалізоване навчання у школах бароко, ренесансу. Такі центри є в Англії та Франції.

Його голос відносно інтонаційної, вокальної культури — дуже гнучкий, тому, що він природний. Він створений нашою українською природою.

Творчий доробок

Основні оперні партії Ескамільо/«Кармен»/Жорж Бізе.

Фігаро / «Весілля Фігаро» / Вольфганг Амадей Моцарт.

Рамфіс / «Аїда»/Джузеппе Верді.

Борис / «Борис Годунов» / Модест Петрович Мусоргський.

Ігор / «Князь Ігор» / Олександр Порфирівич Бородин.

Гремін / «Євгеній Онегін» / Петро Ілліч Чайковський

Дон Жуан, Командор, Мазетто / «Дон Жуан» / Вольфганг Амадей Моцарт

Ліндорф, Дапертутто, Коппеліус, Міраклъ / «Казки Гофмана» / Жак Оффенбах

Спарафучіле / «Ріголетто» / Джузеппе Верді

Зарастро, Оратор посвячених, Принц Пріст / «Чарівна флейта» / Вольфганг Амадей Моцарт

Рене, король Провансу / «Іоланта» / Петро Ілліч Чайковський
Коллен, Марсель / «Богема» / Джакомо Пуччіні
Мефістофель / «Фауст» / Шарль Гуно
Банко / «Макбет» / Джузеппе Верді
Джованні да Прочіда / «Сицилійська вечірня» / Джузеппе Верді
Філіп II, король Іспанії / «Дон Карлос» / Джузеппе Верді
Базиліо / «Севільський цирульник» / Джоаккіно Антоніо Россіні
Ральф / «Пертська красуня» / Жорж Бізе
Граф Родольфо / «Сомнамбула» / Вінченцо Белліні
Дон Альфонсо / «Так чинять усі» / Вольфганг Амадей Моцарт
Демон / «Демон» / Антон Григорович Рубінштейн
Смерть, Гучномовець / «Імператор Атлантиди» / Віктор Ульманн
Священик, Борсук, Лісник / «Пригоди лукавої Лисички» / Леопольд Яначек

Нагороди

1994 рік — Гран-прі на 10 Міжнародному конкурсі «Гран-Прі France Telecom» у м. Клермон-Феррані (Франція);

1994 рік — Гран-прі глядацьких симпатій на 10 Міжнародному конкурсі «Гран-Прі France Telecom» у м. Клермон-Феррані (Франція).

1998 рік — приз «Молода надія» на Міжнародному конкурсі у м. Марманд (Франція);

15 жовтня 2011 року став фіналістом Міжнародного оперного конкурсу Agmel, здобувши приз «Найкращий чоловічий виступ»;

19 вересня 2015 року Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет нагородив медаллю «За жертвність і любов до України»;

30 червня 2016 року — Орден «За мужність» I ст.(посмертно) — за особисту мужність, виявлену у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, самовіддане служіння Українському народові.

20 лютого 2017 року — звання Герой України з удостоєнням ордена «Золота Зірка» (посмертно) — за виняткову мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, самовіддане служіння Українському народові.

14 березня 2018 року — відзнака ДУК ПС «Бойовий Хрест Корпусу» (посмертно) — вшановуючи пам'ять та засвідчуючи довічне перебування в лавах Добровольчого Українського Корпусу «Правий сектор».

ЦІКАВІ ФАКТИ

Василько-Дударик — так ще змалку називали Василя сусіди.

У час, коли Василь Сліпак почав віднаходити свій особливий дар — унікальний контртенор, який звучав як поважне мецо-сопрано, він із Юрієм Коласою на одній репетиції «Дударика» імітував Монсеррат Кабальє та Фредді Мерк'юрі, виконавши «Барселону». Це всім дуже сподобалося, і відтоді при кожній нагоді їх просили заспівати це ще раз.

Юрій Кочубей, Надзвичайний і Повноважний Посол України у Французькій Республіці (1992–1997), першим на офіційному рівні інформував Україну про перемогу у м. Клермон-Феррані у 1994 р.

Партії чотирьох дияволів з опери Оффенбаха «Казки Гофмана» на півдні Італії Василеві Сліпаку згадували дуже довго. Глядачі аплодували стоячи і казали, що він — природжений Мефістофель.

У Ліонській опері (Франція) 25 травня 2014 року в «Аїді» вийшов на сцену із прапором України.

Посилка із особистих речей оперного співака Василя Сліпака довела колишнього бійця АТО до сліз.

«Місяць на небі» — улюблена пісня Василя Сліпака.

ЯК НА ПЕРЕДОВІЙ РЯТУВАВ БРАТІВ НАШИХ МЕНШИХ

Володимир Омелян, міністр інфраструктури України, двоюрідний брат співака.

Перший доброволець, якого визнала офіційна влада й нагородив Президент України Петро Порошенко.

Василь Сліпак — народний Герой України — «Вашингтон пост».

Українські режисери Леонід Кантер та Іван Ясній розпочали роботу над фільмом (11 липня 2016 р.).

Вів'єн Еспіна, дружина Жана-Марі Леруа, органіста і диригента із Парижа, вишила кілька книжкових закладок у червоно-чорній орнаментиці, які присвятила Василеві Сліпаку.

Проект «Дзеркала тижня. Україна» показує долю України через долі різних людей.

Звернення Львівської міської ради до Голови Верховної Ради України А. Парубія щодо внесення подання до Президента України про присвоєння почесного звання «Герой України» посмертно львів'янину Василю Сліпаку, який загинув в зоні АТО.

Міський голова Львова Андрій Садовий від імені громади міста звернувся до Президента України з ініціативою присвоїти звання «Герой України».

Співак надихнув Дану Павличко на створення путівника Awesome Lviv. Презентація 11.11.2016 р.

Колегія Міністерства культури України рекомендувала Національній музичній академії України присвоїти Великому залу Академії ім'я Василя Сліпака.

У мультимедійному залі музейного комплексу «Громадянський подвиг мешканців Дніпропетровщини», або скорочено — «Музей АТО», можна почути голос співака.

10 квітня 2017 р. нагороду «Зірка Героя» отримали батьки Василя Надія Василівна та Ярослав Володимирович.

Людмила Огнева, дослідниця української вишивки, за фотографією відтворила орнамент сорочки Василя Сліпака.

27 січня 2018 р. українська громада Франції звернулася до міністра закордонних справ України Павла Клімкіна з проханням надати ім'я Василя Сліпака, Героя України, соліста Паризької національної опери, українському культурно-інформаційному центру у Франції

2 лютого 2018 р. на сесії Тернопільської міської ради прийнято рішення (34 голоси «за») назвати на честь Василя Сліпака одну із вулиць у мікрорайоні «Південний».

Перебуваючи на передовій, перекладав французькою мовою фільм української продюсерки «Ми воїни».

Селекціонер Ігор Хорош вивів новий сорт ірисів і назвав «Василь Сліпак».

Мені радісно і сумно. Радісно тому, що український народ має в своїх рядах таких людей, як Василь Сліпак: прославитель України в мирний час і героїчний солдат при захисті народу від варварів. І сумно, що змушений цитувати Марини Цветаєвої «Надгробие»:

НАДГРОБИЕ

«Иду на несколько минут...»
В работе (хаосом зовут
Бездельники) оставив стол,
Оставив стул — куда ушел?
Опрашиваю весь Париж,
Ведь в сказках лишь, да в красках лишь
Возносятся на небеса!
Твоя душа — куда ушла?

В шкафу — двухстворчатом, как храм, —
Гляди: все книги по местам.
В строке — все буквы налицо,
Твое лицо — куда ушло?

Твое лицо,
Твое тепло,
Твое плечо —
Куда ушло?

Уляна Ільницька

Вітаємо від усієї душі Вашу родину!
Яка прекрасна династія лікарів,
здоров'я Вам, процвітання, наснаги
до нелегкої праці! Івану Семеновичу
особливі вітання і многая літа!)))

Такі чудові вітання ми отримали від доньки професора, завідувача кафедрою фізвиховання, здоров'я, лікувальної фізкультури та лікарського контролю, Ільницького Володимира Івановича. Серед завідувачів таких кафедр у медичних вузах України і вузах Тернополя в той час був один доктор наук, професор — це Володимир Ільницький. І рівень його роботи відповідав його титулам: серед студентів нашого медичного вузу виховувалися майстри і кандидати в майстра спорту, постійно студенти брали участь в різноманітних спортивних змаганнях, зокрема й міжнародних. А для мене як для ректора в ті часи було важливим те, що Володимир Ільницький вдало і ефективно (він був керівником) готував

для відпочинку студентів табір оздоровлення в с. Більче-Золоте. Сьогодні в таборі відпочинку є і директор, і бухгалтер, і...

Колись усіма цими справами займалась одна людина — Володимир Ільницький. За всі роки його діяльності не було жодної скарги! Явище унікальне. Це пояснювалося його надзвичайною працездатністю, постійним добровиявленням, бажанням зрозуміти кожного. Я завжди пам'ятаю Володимира Ільницького як людину, з якою приємно спілкуватися, яка відповідально ставилась не лише до своєї роботи, а й до різноманітних доручень, пов'язаних з масовими акціями студентів.

Він, Володимир Ільницький, був і залишається з Тернопільському медичному...

А на вулиці:

Гримить! Благодатна пора наступає,
Природу розкішна дрозь пронимає,
Жде спрагла земля плодотворної зливи,
І вітер над нею гуляє бурхливий,
Із заходу темная хмара летить —
Гримить

Гримить! Тайна дрозь пронимає народи, —
Мабуть, благодатная хвиля надходить...
Мільйони чекають щасливої зміни,
Ті хмари — блідної будущини тіні,
Що людскість, мов красна весна, обновиць...
Гримить!

Іван Франко

Ольга Ковальчук
Вітаємо династію
лікарів(найкращих і
поважних)Бажаємо здоров'я та
здійснення всіх задумів!!!🙏🙏🙏

Відгуки на наше родинне послання надходять і надходять. Ольга Ковальчук щиро та з надзвичайною повагою вітає з Днем медпрацівника і нас, і, зокрема, мене, в якого (у мене)

Літа вже не мчать, як лошата прудкі в табуні,
Повільно бредуть, як верблюди в піску марокканським...
Все легше когось підловити на щирій брехні,
Все важче купитись на срібну блешню провокацій.

7* Сміян І. Усі люди — діти

І вже починаєш не час цінувати, а мить.
Холодний аналіз чуття затискає в лещата...
Все легше чийсь відступ од юних замрій зрозуміть,
Все важче і важче той відступ прощати.

На перше захоплення око не вельми зважа —
Досвідчене око навчилось вивчати й мовчати...
Все ближче з імлі підкрадається вічна межа,
Все далі назад відпливає безхмарний початок.

Не ті уже чари несе проліскова пора,
Не той уже хміль від коси, і краси, і косинки...
Все рідше від першого погляду серце вмира,
Все більше у ньому примруженої оцінки.

Певніше обходиш ковбані й каміння мульті.
Обачніші рухи, скупіші і жести, і жарти...
Все нижче відсоток, рокований на помилки.
І так неймовірно зроста їхня вартість!

Борис Олійник

Мої спогади та роздуми, з мого погляду, мають рожевий калейдоскоп. Але, на жаль, так і мусить бути — відтінки життя мають різноманітні барви. Талановитий тернополянин, професор Олег Герман помітив у житті й сірий калейдоскоп.

СІРИЙ КАЛЕЙДОСКОП

(«ВЖ» 11 липня 2018)

Хочу запросити вас до калейдоскопу роздумів. Скажете — так голова пухне від своїх клопотів, а тут ще... Проблеми бувають і приємними... Згадайте чудернацькі узори в калейдоскопах дитинства... Гарно ж як було! Скажіть, чого вам нині бракує для щастя? Саме вам, хто читає ці рядки! Візьміть листочок і напишіть... Візьміть інший листок і

опишіть, що бажали спізнати за час прожитий? І ще візьміть третій та відзначте, за чим шкодуєте, знаючи, що його вже не буде, не повернеш, не досягнеш... Запізно... Отакий собі трилисник думок. Якщо зробили — продовжуємо читати далі.

Для чого народжується людина? Дивне питання... Та ні — закономірне. Ми часто не знаємо, задля чого живемо відведений нам час. А ви знаєте? І всі ваші наміри втілюються?! Я вас розумію. Мої теж далеко не всі. Дитинство — час формування майбутнього громадянина, батька чи матері, артиста чи будівельника, вченого чи кухара. Дитинство — час формування злодія і вбивці, насильника і бомжа, повії і пияка. Яким воно було, яким духом виповнені батьки дитяти, що для них у житті найцікавіше, скільки часу їх об'єднують спільні справи, скільки любові віддають своїм дітям? Не собі — їм!

І тут виникає ще одне питання: а державі діти потрібні? Не дивуйтеся. Часто створюється враження, що державній машині зайвими є і малеча, і пенсіонери, і хворі, і талановиті особистості. А попри це зайвими стають і ліси, і дороги, і спокій, і прагнення справедливості та честі. Не те що зайвими — непотрібними, а то й небезпечними! Чим нас менше — тим їм краще. «Нема людини — нема проблеми» — фраза, яка отримала друге дихання. Кількість поліції, різних суддів, прокурорів активно зростає і що, від того стало більше спокою, захисту, впевненості у завтрашньому дні?

Закони пишуть, корегують, уточняють і... не виконують. Навіть найголовніший — Конституцію.. А верховоди це роблять демонстративно та із насміхом... І жодного покарання за наругу. Невже кількість аварій на дорогах спричинена лиш неправильно надрукованим текстом правил руху? Може, причина в іншому — у невиконанні їх вимог. Не виконують приписів честі ані урядовці, ані продавці, ані банкіри, ані перекупки, ані поліцаї, ані депутати. Законів тьма — пуття нема. Ніхто не навчений втілювати їх, а вчиться, як обійти або вижити. А ні — то в найми за кордони отчого краю: діти-сироти, самотні батьки, розбиті сім'ї. А кому до цього є інтерес?

Ми хочемо мати вправних лікарів, справедливих юристів, мудрих інженерів. Вкотре хочу запитати: «А людей? Просто людей з добрим серцем, співчутливих, здатних зрозуміти когось, насолоджуватися

мистецтвом, духовно багатих, морально чистих творців та будівничих, люблячих батьків». Виховати особистість не менш складно, як фахівця. А патріота? Не декларативного, задля політпопулізму, не фальшивого задля посади чи нагороди. Справжнього патріота. Але... кому це потрібно? Яка із цього вигода? Патріотизм виходить з моди, він нині «не в бренді».

Покоління борців за незалежність поволеньки вимирає, і його замінює покоління політичних чи економічних павуків-доцільників. А для них помалювати сміттярку чи туалет у синьо-жовті кольори є проявом «щирості українця». А його дочка вишитий рушник стелить на порозі взуття витирати. В автобусі висять хрестики, іконки та прапорці, а водій виганяє воїна чи дитину-інваліда за двері. І ще матюкається в три поверхи. На кріслі біля водія сидить його син та «мотає все на вус». Те, що в автобусі брудно, що про квитки на проїзд ніхто й не згадує, що машина кожної миті може розвалитися на гору металобрухту — нікому нема діла. Усе куплено, все схоплено, все поділено. А діти слухають і вчать, як «мудро жити».

Коли будете читати цей матеріал, «Кнайпа» біля Чорновола вже буде успішно причарковувати наших тернополян та гостей Файного міста наливками. Ото слово «файне» останнім часом починає набирати супротивного змісту. У одній ресторанній прибудові «причарковує» зі стіни славетний Микола Лисеко, біля іншого — В'ячеслав Чорновіл «насолоджується» барним фольклором...

«Конкуренти за місця під сонцем для «наливайок» заворушилися» — написав мені у Фейсбуці один із читачів. А таки правда, й не лише для чаркоманів — одні вибудували біля «Збруча» торгово-табірний тунель, інші оголосили деякі вулиці пішохідними й гайда їх загромаджувати «кафенюшками» (чи як правильно назвати оті вуличні акваріуми?). і ковбасо-пиво-самогонофести, наче цунамі, перекочуються площами і парками міста, що поволеньки перетворюється у балаганний шарварк. Алкозашморг навколо театру все більше затягується. Довкіл запахло виборами. Й прислуга з усіх сил славить голого короля. Гудуть банкету в час чуми... По всенькій Україні гудуть...

У систему освіти та охорони здоров'я теж прийшли казкові зміни. Перехід до нових форм навчання без належного й сучасного оснащення видається спробою злетіти на Марс у тачках виробництва

Тернопільського комбайнового заводу. Головне — вміти подати, заховати в шикарну обгортку, закрити рекламними плакатами вільні для зору зони, заховати за них і зелень, і квіти, і будинки, і фальшиві ліки, і фальшиві дипломи, і... людей.

Даруйте, але читаю на величезному біл-борді поруч з дитячим садочком «мудрість»: «З презервативами — набагато краще!». До тонкощів життя потрібно привчати змалечку, чи не так? Чомусь згадалося давнє народне прислів'я: «А щоби ти був ще на штанях засох»! Ліки стають в цінах недосяжними для простолюддя. Менше хворих — менше клопотів. Нині 75 відсотків першокурсників мріють про роботу за кордоном. «Тут — жодних перспектив!» — кажуть молоді люди. Ще сумніша цифра: 82 відсотки студентів — одинаки в своїх сім'ях. Наступне покоління українців скоротиться вдвічі. А далі? В селах скоро потрібно буде при в'їзді встановлювати таблички: «Цвинтар закривається — хоронити нікого».

Калейдоскоп завжди з несподіваними переходами. Отак і в нас з вами виходить. Чи потрібні нам фахівці, яким ніде працевлаштуватися? Студенти кажуть, а навіщо складати іспит за першим разом? Навіщо того сорому набиратися? Мене трійка повністю задовольняє. «Червоний» диплом нічогісінько не дасть. Можна потрошку вчитися і підпрацьовувати — копійка не завадить. А оцінка? За другим чи за третім разом викладачі самі поставлять, навіть без наших відповідей чи присутності, бо ж виганяти з інституту студентів не приходитьсья — розженуть чи закриють виші... От і вчаться недовчені, і виховують не виховані, і формуються спеці, до яких страшно підходити. Нами формуються. Система така, що в кожному бачить злочинця, що прагне тебе тримати в страхі, боргах, у тарифних вуздечках. Може, я щось неправильно мислю? виправте. Уточніть. Спростуйте. Прошу дуже.

Критикувати легко, скажете ви. І маєте рацію. Потрібні зміни. Не оті zdeформовані до невпізнання «рехворми», а кардинальні зміни мислення і стилю праці, розуміння поваги та уваги, гармонізації людини і природи, виховання почуття любові і честі. Де? Всюди і всіма. Почнемо з себе: ви, я, наші родичі. Вже з цієї хвилини. Чи не прийде у сні до чиновника, що дозволяє страхобудками захищати вільні місця, його продана совість? Чи не загляне йому у вічі?

А тепер ще раз прочитайте ваші три листочки і зробіть висновок — чому не так сталося, як гадалося. Чому ми крутили, мотали, розглядали малюнки в калейдоскопі, а вони усі сірі та сірі? Де причина? Подумаймо, братове, добре, бо наслідки вже не за горами.

*Олег Герман, заслужений діяч
мистецтв України*

Читачі цієї творчої праці, в переважній більшості, згодяться з «Сірим калейдоскопом» сьогодення людини, нашого суспільства взагалі... Але є щось більше. Є блакитнеє небо, зорі, сонячні промінчики, соняшник, пшениця, яблуня, огірок, петрушка... Річка, луг, полонина, гори, ліси... День і ніч... І якщо все це уявити собі, його велич — велич природи, то людина, мільярдна частка цієї величі з її сірим калейдоскопом, упливає за обрій...

Чомусь людина рідко про це думає, а тому в неї такі нікчемні «реформи» для себе ж... Випустив гази чиновник і видає це за «реформу». А це лише запах, та й той неприємний...

А я повертаюсь до природи, до природи Лесі Українки...

Прощай, Волинь! Прощай, рідний куточок!
Мене від тебе доленька жене,
Немов од дерева одірваний листочок...
І мчить залізний велетень мене.
Передо мною килими чудові
Натура стеле — темнії луки,
Славити красної бори соснові
І Случі рідної веселі береги.
Снується краєвидів плетениця,
Розтопленням сріблом блищать річки —
То ж матінка-натура чарівниця
Розмотує свої стобарвні нитки.

Л ю д и н а (Леся Українка) прощається не з губернатором, не з мером, не зі старостою села, не..., а з природою, її окрасою...

До природи Миколи Олексійовича Некрасова (народився в Немірові Кам'янець-Подільської губернії):

Там зелень ярче изумруда,
Нежнее шелковых ковров,
И как серебряные блюда,
На ровной скатерти лугов
Стоят озера...

Отож, читачу, коли вас опановує пригнічення..., пригнічення всякого походження, оздоровляйтеся від нього природою, прогулянкою на природі. Це найбільш дієва порада лікаря, а відтак — і моя:

Стояла груша, зеленів лісочок.
Стояло небо, дивне і сумне.
У груші був тоненький голосочок,
Вона з дитинства кликала мене.

Ми з нею довго в полі говорили,
Не чули навіть гуркоту доріг.
Мої важкі, мої щоденні брили
Старий Сізіф тим часом постеріг.

Стояли ми одна супроти одної.
Ні з чим не крились, не хотіли йти.
Вона боялась осені холодної,
А я боялась шуму й суєти.

Удвох ми з нею слухали зозульку.
І хмари йшли, як нетутешній дим.
Сізіф кутив свою гіркущу люльку,
Йому хотілось бути молодим.

Ліна Костенко

Але чомусь людина більше звертає увагу на дрібноту: взаємовідносини людини з людиною, а не на величне — людина і різноманіття природи. Такий же й я. Днями Олександр Усик повернувся на Батьківщину, приземлився в Жулянах, де його зустрічали прихильники. Олександр Олександрович Усик, всесвітній чемпіон з боксу... Де відбулася ця всесвітня перемога? В Москві. В столиці країни, яка сьогодні розшматовує Україну. Хто був його супротивник? Росіянин (за

національністю осетин). Хто був причиною виконання гімну України красивими молодими людьми, чистою українською мовою на увесь світ? Олександр Усик. Хто підняв стяг України — жовто-блакитний прапор, який бачив увесь світ? Олександр Усик. Читачу! Ви можете назвати громадянина України, окрім братів Кличко, хто так переконливо сказав: Україна — це велика країна в світі, яка існує, розвивається і має неабиякі досягнення, зокрема і світові? Можете? Це — Олександр Усик. У мене таке враження, що Олександр Усик зробив для визнання України міжнародною спільнотою більше, аніж відомство з іноземних справ. Хотілося б помилитися... Я вже не говорю про МінСтець, яке перебуває в тривалій сплячці...

На що я звернув увагу (думаю, не лише я):

1. Олександр Усик летів в Жуляни з пересадкою в Мінську. Медведчуку дозволено (індивідуально) летіти в Москву (з Києва) і з Москви (у Київ) без пересадки, безпосередньо, і не із Жулян, а з Борисполя. Що зробив Медведчук для України, українського люду, я не знаю.

2. «Вожді» України не зустрічали в аеропорту Олександра Усика (користуюсь лише ЗМІ). Замала особистість. Він отримав лише 10 млн доларів за свою перемогу. Мілкота.

3. ЗМІ скупі інформують про досягнення українців, зокрема й Олександра Усика... Ось відкриття «вождями» якогось відремонтованого приміщення — інша справа... Тут ЗМІ на чеку...

Який калейдоскоп життя?! Його невпинність, його різноманітність вражає. Учора героїчна перемога світового рівня Олександра Усика, сьогодні виступ Президента на урочистому Параді військ «Марш нової армії» з нагоди 27-ї річниці Незалежності України (24 серпня 2018 року — 11:15).

Зродились ми великої години
З пожеж війни і полум'я вогнів.
Плекав нас біль за долю України,
Зростив нас гнів і лють на ворогів.

*Дорогі співвітчизники!
Шановні гості!*

Це — слова «Маршу нової армії», який сьогодні уперше пролунає на нашому військовому параді. Створили його на основі легендарної пісні, написаної наприкінці двадцятих років минулого століття. І символізує він нерозривний зв'язок між різними поколіннями борців за свободу Вітчизни.

Воістину «великою годиною» для нас, українців, стали останні чотири з половиною роки. Ми пережили неймовірні випробування війною та економічною кризою, що її спричинила російська агресія. Від рук ворога полягли тисячі й тисячі українців — військових та цивільних; чоловіків, жінок, дітей. Нас тестували і на міцність, і на розрив. Намагалися розділити народ і розчленувати країну. Пробували заблокувати наш рух до Європи. Хотіли загнати волелюбний народ назад в осоружне імперське стійло.

Слава Богові і подяка кожному українцю за те, що ми з вами вистояли. І не просто вижили у лихолітті, а й наростили міцні м'язи. Стали сильнішими і впевненішими в собі і власних можливостях. На майбутні роки й десятиліття заклали основу для руху вперед — із чіткими стратегічними орієнтирами на Європейський Союз та НАТО.

Дорогі українці!

Цей рік особливий тим, що відзначаємо століття незалежності УНР, проголошеної Четвертим універсалом Центральної Ради. Наближається і сто років Акту злуки, коли УНР та ЗУНР об'єдналися в єдину соборну Українську Державу. Українська національна революція, визвольні змагання початку минулого століття тривали приблизно чотири роки, але державу тоді втратили. Наші предки не встояли в тій війні з Росією. Так само, як свого часу не встояли наші гетьмани Іван Виговський та Іван Мазепа. Причини були різні, але результат один і той же: довгі роки трагічної залежності від імперії з репресіями, голодоморами. Зі спробами знищити українську мову й розчинити український народ на неозорих просторах Євразії.

Перед нашим поколінням постало завдання розірвати фатальне історичне коло. Зробити так, щоб українську незалежність, як раніше, не вимірювали місяцями чи декількома роками. І потім довгими десятиліттями бездержавності не оплакували її втрату. Не аналізували причин чергової поразки. А щоби пишалися перемогами й гордилися успіхами.

За чотири роки війни, яку Росія розв'язала проти України, ми з вами зберегли державу й зміцнили її. Нація консолідувалася на засадах захисту країни й патріотизму. Ми з вами створили сильну армію. І кропіткою роботою наших дипломатів забезпечили міжнародну політико-дипломатичну підтримку незалежності України.

І, головне, ми твердо обрали власний шлях розвитку. І не маємо права з нього зійти на угоду зовнішнім ворогами та їх агентам усередині країни.

Перше. Ми розриваємо всі пута, які пов'язують нас з Російською імперією та Радянським Союзом. Зробити незалежність незворотною, Україну — великою та сильною, без жодної перспективи повернення в зону російського впливу — це головне завдання нашого покоління. Це — завдання суспільства й обраної ним влади.

Друге. Ми, українці, йдемо своїм шляхом і розуміємо, що насамперед маємо спиратися на власні сили. Використовувати багатства країни в інтересах народу й наступних поколінь. Україна має жорстко захищати свої національні інтереси. Зовнішня допомога для нас все ще важлива, але насамперед маємо допомогти самі собі.

Третє. Конкретними кроками зміцнити незалежність. Вже понад рік діє безвізовий режим для поїздок українців до Євросоюзу. Ми невідворотно стаємо частиною європейського простору. Це зміцнює нашу політичну незалежність.

Набула чинності Угода про асоціацію та зону вільної торгівлі з Європейським Союзом. І як результат і наслідок — частка експорту до ЄС становить тепер майже 43 % проти 32 % ще чотири чи п'ять років тому. Чітка європейська стратегія дала нам можливість компенсувати величезні втрати, яких ми зазнали внаслідок політично вмотивованого закриття Росією і свого ринку, і транзиту для третіх країн для українських товарів. Вона, Росія, більше не зможе нас шантажувати, тому що ми посилили нашу економічну незалежність.

Із осені шістнадцятого року — вчора була вже тисяча днів, — як ми не купуємо газу в Росії. Український «Нафтогаз» блискуче обіграв Газпром в Стокгольмському арбітражі, принісши до державної кишені 4,6 млрд доларів. Так здобуваємо нашу енергетичну незалежність.

Четверте, на чому хотів би окремо наголосити. Не може бути вільним тіло, коли душа — в полоні. Нехай сьогодні нас почують у Константинополі, у Москві та Ватикані. Ми маємо твердий намір розрубати останній вузол, яким імперія відчайдушно намагається нас прив'язати до себе. Ми сповнені рішучості покласти край протиприродному та неканонічному перебуванню вагомої частини нашої православної спільноти у залежності від російської церкви. Церкви, яка освячує гібридну війну Путіна проти України, яка день і ніч молиться за російську владу й за військо — теж російське.

Хрещення прийшло до нас від Константинопольської Церкви-Матері. І саме з Києва розійшлося широкими просторами Східної Європи. Українське християнство має понад тисячолітню історію, власну богословську, літургійну і церковну традицію. Зараз, коли ми відновили і захистили державну незалежність України із столицею в Києві, немає жодних причин для того, щоб серед інших помісних Православних Церков не було рівної їм Помісної Православної Церкви України.

Питання Томосу про автокефалію для Православної Церкви України виходить далеко за межі релігійного. Воно з того ж ряду, що зміцнення армії; що захист мови; що боротьба за членство в Євросоюзі та НАТО. Це — ще один стратегічний орієнтир на нашому історичному шляху. Це — вагома складова нашої незалежності.

Інтеграція до європейського та євроатлантичного простору — надійний спосіб забезпечити безпеку, розвиток України та гідні умови життя для людей. Така інтеграція — стовідсоткова гарантія нашої незалежності. Але хочу окремо наголосити — і ми потрібні Європі, бо без нас Євросоюз не стане завершеним і довершеним проектом. Адже цивілізаційна межа сучасної Європи проходить уздовж північно-східного кордону України.

На континенті всі, хто не засліплений російськими грошима, розуміють, що без незалежної європейської України миру й безпеки в Європі було би менше. Точно менше, а не більше. Без відновлення територіальної цілісності, суверенітету нашої держави всі кордони в Центральній та Східній Європі будуть непевні.

Війна Росії проти України — це частина плану Кремля розвалити Європейський Союз і НАТО. Наші воїни на сході стоять на захисті

безпеки й добробуту не лише України, але всієї Європи. Отож, до Євросоюзу і до НАТО ми прямуємо не з порожніми руками. У нас сьогодні ви будете мати можливість це побачити і переконуєтесь вже чотири роки — одна з найкращих армій континенту. Вона істотно посилить східний фланг НАТО. А навзаєм — ми розраховуємо на гарантії колективної безпеки, які надає Альянс.

Дорогі українці!

Відтоді, як ви довірили мені посаду Президента України, державний компас впевнено показує на Захід — у бік, протилежний імперії. Його стрілка жодного разу не здригнулася. І запевняю вас, не здригнеться, допоки цей компас знаходиться в моїх руках.

Більше того, наполягатиму на закріпленні у Конституції нашого прагнення приєднатися до Євросоюзу і вступити до НАТО. Юристи знайшли формулу, як це зробити оптимально і швидко. До відкриття осінньої сесії Верховної Ради, яке заплановано на 4 вересня, буде зареєстрований відповідний мій законопроект. І буду працювати в день і вночі, робитиму все, щоб його ухвалили.

Найнадійнішими гарантами Незалежності України та мирної праці українців є наші воїни: Збройні Сили, Національна гвардія, флот, прикордонники, СБУ, поліція, інші силові структури. Про те, як змінилася українська армія за чотири роки, можна говорити хоч чотири години, є про що. Але ліпше за будь-які слова промовлятимуть зараз впевнена хода героїв, випромінюючий силу рух техніки та озброєнь і майстерність пілотів.

Народна армія сьогодні звітує перед українським народом, а народ пишається своєю армією. Кожний, хто долучився до її розбудови, кожний, хто в 2014 році відправляв смс із грошима, хто кинув рідний дім і поїхав волонтером, військовослужбовці, — кожен по праву хай гордиться власним внеском у зміцнення обороноздатності.

Схилимо голови на згадку про героїв, які віддали свої життя за мирне майбутнє України. Вклонімось кожній українській родині, що втратила чоловіка чи сина, матір чи сестру. Вічна пам'ять Героям, які полягли в боях за нашу вільну, незалежну Україну. Вічна їм слава.

Прошу вшанувати хвилиною мовчання пам'ять українських воїнів і мирних громадян України, які загинули у війні, що розв'язав російський агресор. Повік не забудемо і не пробачимо ніколи.

*Хвилина мовчання
Дорогі українці!*

Наша українська армія — це армія миру. Влітку чотирнадцятого року вона успішно звільнила більшу частину Донбасу від бойовиків. А після того, як сталося пряме вторгнення російських регулярних військ, міцно тримає оборону на лінії зіткнення. Надійно захищає Україну вздовж усієї лінії кордону з нашою агресивною сусідкою.

Влада зробила все, аби вплив війни на суспільство був якомога меншим. Свого часу я відкинув пропозиції оголосити воєнний стан, який би істотно обмежив політичні права і свободи громадян. Від часткової мобілізації ми перейшли до формування контрактної армії. Витрачаючи понад 5% ВВП на оборону та безпеку, не знімаючи пальця з курка, — зосередилася на реформах і мирному будівництві.

Ми нічого не прагнемо більше, ніж миру.

І ніхто не прагне миру більше, ніж ми, українці.

Справжній мир обов'язково настане на нашій землі. Забезпечити мир і перемогу може тільки боєздатна армія, і вона день за днем стає дедалі сильніша.

«Доки нація бореться, вона живе», — казав Левко Лук'яненко, автор Акту проголошення незалежності України. Сьогодні Левкові Григоровичу виповнилося б дев'яносто років. Ми всі глибоко вдячні людині-легенді за його видатний внесок у боротьбу за волю України і свободу її громадян.

Дорогі співвітчизники!

Ви щойно чули й бачили, як Міністр оборони вперше в історії вітав учасників параду словами «Слава Україні». Найміцнішими стають ті традиції, які народжуються в народі. Які генеруються народом і людськими серцями, передаються з покоління в покоління. Серед наших символів є не лише Прапор, Герб і Гімн, про які написано в Конституції, але й національне гасло «Слава Україні! Героям слава». Від нього ми відчуваємо колосальне піднесення, а наших ворогів корчить, як чортів від ладану. Воно саме увійшло в наше життя, а тепер настав час надати йому силу закону. Ось чому подаю до Верховної Ради законопроект про зміни до військових статутів, згідно якого це гасло стане головним вітанням у Збройних Силах України.

*З двадцять сьомою річницею Незалежності України!
Зі сторіччям відродження української державності!*

*Слава українському війську!
Слава Збройним Силам України!
Слава українському народу!
Україні — слава!*

Зранку до вечора невпинно лунає критика Президента України Петра Порошенка, до неї (критики) іноді долучаюся і я у своїх книгах. Це правда. Але правда і те, що:

1. Коли Президент розпочинав свою доповідь словами із «Маршу нової армії», його голос бринів, відчувалися нотки щирого переживання за долю України, а весь його вираз обличчя випромінював

ИСПОВЕДЬ

Я верю, обещаю верить,
Хоть сам того не испытал,
Что мог монах не лицемерить
И жить, как клятвой обещал;
Что поцелуй и улыбки
Людей коварны не всегда,
Что ближних малые ошибки
Они прощают иногда,
Что время лечит от страданья,
Что мир для счастья сотворен,
Что добродетель не названье
И жизнь поболее, чем сон!..

Но вере теплой опыт хладный
Противоречит каждый миг,
И ум, как прежде безотрадный,
Желанной цели не достиг;
И сердце, полно сожалений,
Хранит в себе глубокий след
Умерших, но святых видений,
И тени чувств, каких уж нет;
Его ничто не испугает,
И то, что было б яд другим,

Его живит, его питает
Огнем язвительным своим.

М. Лермонтов

2. Президент не користувався написаною доповіддю, не користувався шпаргалкою, говорив емоційно, чітко, зрозуміло, патріотично. З цієї точки зору він був взірцем для всієї країни — України. Це свідчить про його високий інтелектуальний рівень. І коли в значної частини українців виникають питання щодо його службової діяльності, то й у мене виникає питання:

Хто ти є, людино неповторна?

Життя завжди млинові жорна крутить,
перетирає всіх на порохи,
та навіть із невтравної блохи
буде що по смерті нам припудрить...

Добірне зерно сиплеться з руки, —
куди ж нам висівки подіти,
коли ми всі неначе рідні діти,
хоч люди ми, та різні в нас смаки?..

Та не про це скрипучі кажуть жорна, —
руків'я ж не крутив, і у млині не був...
тебе не сипали між камені повторно,
ти з сипки першої пилюкою не чхнув?

Хто ж ти є, людина неповторна?
По тобі й звін ні разу не загув?!

Михайло Василенко

Якщо для багатьох Порошенко — олігарх..., то для мене він — загадка. Адже Порошенко міг би бути чудовим професором будь-якого університету світу, глибоко шанованим професорсько-викладацьким складом та студентами університету. Заслужено отримувати найвищі гами насолоди від життя. І цьому сприяв би:

Ум сильний, високий,
Ум, що го вічна доброта повила,
Ум, що го красна природа зростила.

Маркіян Шашкевич

А він вибрав пекло при житті...

И с болью веки разодрал —
Но облегченно.
И сон повис на потолке
И распластался...
Сон — в руку ли? И вот в руке
Вопрос остался.

Я вымыл руки — он в спине
Холодной дрожью!
...Что было правдою во сне,
Что было ложью?

Коль этот сон — виденье мне, —
Еще везенье!
Но — если было мне во сне
Ясновиденье?!

Сон — отраженье мыслей дня?
Нет, быть не может!
Но вспомню — и всего меня
Перекорежит.

А после скажут: «Он вполне
Все знал и ведал!..» —
Мне будет мерзко, как во сне,
В котором предал.

Или — в костер! Вдруг нет во мне
Шагнуть к костру сил, —
Мне будет стыдно, как во сне,
В котором струсил.

Но скажут мне: «Пой в унисон —
Жми, что есть духу!...»
И я пойму: вот это сон,
Который в руку!

Владимир Высоцкий

3. Якщо до проведення «Параду» я був противником цього дійства, то опісля — радів за свою Батьківщину, за наявність великого запасу духу українства. І сказав собі: Петро Порошенко — молодець. А раз так, то нехай буде спільною і твоя, і

МОЯ ЛЮБОВ

Вона так гарна, сяє так
Святою, чистою красою,
І на лиці яріє знак
Любові, щирості, спокою.

Вона так гарна, а проте
Так нещаслива, стільки лиха
Знесла, що квилить лихо те
В її кождіській пісні стиха.

Її пізнавши, чи ж я міг
Не полюбить її сердечно,
Не відректися власних втіх,
Щоб їй віддатись доконечно?

А полюбивши, чи ж би міг
Я Божую її подобу
Згубити з серця, мимо всіх
Терпів і горя аж до гробу?

І чи ж перечить ся любов
Тій другій, святій любові
До всіх, що ллють свій піт і кров,
До всіх, котрих гнетуть окови?

Ні, хто не любить всіх братів,
Як сонце Боже, всіх зарівно,

Той щиро полюбить не вмів
Тебе, кохана Вкраїно!

Іван Франко

4. Будьмо разом!!! А виходячи з того, що всі ми бажаємо бути разом, давайте викинемо в прірву те, що нас поглиблено роз'єднує: а) посада президента; б) мільйонну армію бюрократів і породжену ними численну низку постанов, інструкцій, нарад, з'їздів, конгресів, писанину.... в) депутатів, які насправді не слугують людям, а використовують результати їх розумової і фізичної праці на власну користь...

5. І пам'ятаймо:

Не погасне висока потуга Дніпра,
Не змаліє в отецьких криницях вода,
Доки є на землі хоч краплина добра,
І Марія Ісуса з небес вигляда.

Сатана, перекинувшись у крамаря,
Наші душі не зманить на діло криве,
Доки є на землі хоч зернина добра,
І надія на Друге Пришестя живе.

Перебудуться горе і туга-жура,
І на камені зійде трава молода,
Доки є на землі хоч росина добра,
І вмива Україну йорданська вода.

Приторкніться до струн золотих, кобзарі.
Ви повідайте предків святий заповіт:
Родять щедро пісні тільки в зладі-добрі,
На добрі, як на вірі, тримається світ.

Борис Олійник

6. І керуймося тим, що

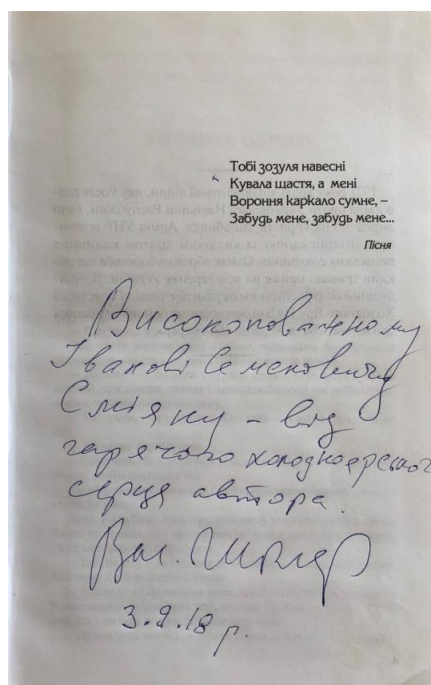
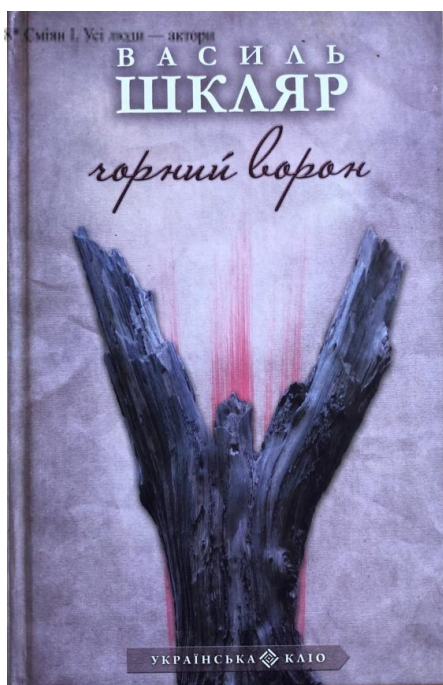
«Уміння мужньо перемагати самого себе — це те, що вважалось мені одним із найбільших досягнень, якими може пишатися розумна людина» (Бомарше).

7. Слова з листа М. Гоголя В. Белінському є пророчими: «Брожение внутри не исправит никакими конституциями. Общество образуется само собою, общество слагается из единиц. Надобно, чтобы каждая единица исполняла должность свою. Нужно вспомнить человеку, что он вовсе не материальная скотина, но высокий гражданин небесного гражданства. Покуда он хоть сколько-нибудь не будет жить жизнью небесного гражданина, до тех пор не придет порядок и земное гражданство» (Із книги Павла Загребельного «Думки нарозхрист». Київ, 2008).

І висновки можна продовжувати, але чи буде з того пуття?!

А життя рухається, послідовно і паралельно відбувається множинна кількість подій. Як ось:

«Високоповажному Іванові Семеновичу Сміяну — від гарячого холодноярського серця автора». Підпис. Вас. Шкляр. 3. 9. 18р.

Василь Шкляр — мій улюблений письменник. Коли я слухаю інтерв'ю Василя Шкляра, сенс його думки повністю співпадає з моїми уявленнями.

Інформація про геніального Василя Шкляра на останній обкладинці цієї книги чітка і зрозуміла.

«Василь Шкляр — автор відомих романів «Тінь сови», «Ностальгія», «Ключ», «Кров кажана» та ін. Лауреат багатьох літературних премій. Лише культовий «Ключ» зібрав цілу колекцію нагород і за останні роки витримав дванадцять видань в Україні та за кордоном. Улюблена премія Василя Шкляра — «Автор, чиїх книжок найбільше викрали в магазинах». Роман «Чорний ворон» здобув першу премію Ліги українських меценатів на конкурсі «Ярославів Вал» — на кращий історичний роман.

** 1921 року долю чотирилітньої війни, яку Росія розв'язала проти Української Народної Республіки, було вирішено на користь загарбника. Армія УНР опинилася інтернованою за колючим дротом колишніх польських союзників.*

Однак збройна боротьба ще роками тривала майже на всіх теренах України. Особливо відчайдушний опір російським окупантам чинили повстанці Холодного Яру. На їхньому чорному бойовому прапорі був напис: «Воля України або смерть».

Мені захотілося навести яскраву частку історії України тогочася з роману Чорний ворон Василя Шкляра:

«Ганнуса останнім часом майже не виходила в село: не могла більше слухати вигадок про Веремія та й боялася дурного ока. Уже видно було й сліпому, що Ганнуса носить дитину. Колись би вона таким лоном пишалася, зумисне б ішла між людей, щоби вони бачили її жіноче знамення, а тепер ні. Тепер вона знала, що краще з цим ховатися.

Та ось одного дня влетіла до них у хату не по літах метка Танасиха, заломила на грудях руки, й, хитаючись з боку на бік закушканою в три хустки головою, ще з порога залементувала:

— Привезли! Веремія привезли в село!

Ганнуса з матір'ю обімліли, витріщилися на Танасиху, не розуміючи, що вона каже.

— Мертвого привезли? — сказала Танасиха і заголосила, як над труною: — Рученькі холодні, ніженьки босі, не топтати їм більше синього рясту...

— Куди привезли? — перебила її Ганнуся.

— Як куди? — закліпала Танасиха сухими очима. — По селі возять на саях, показують усім, що Веремія вбито. Так і кричать: «Ідіть помилуйтеся на свого бандита, який він тепер страшний та хоробрий!..» Онде-го вже до нашого кутка доїжджають.

Ганнуся з матір'ю, вхопивши на ходу одежину, повилітали з хати, а Танасиха за ними вслід, примовляючи:

Ой, ідеш ти в далеку дорогу, соколе наш, вирушаєш туди, де вітер не віє, сонце не гріє, де пташки не співають, зіроньки не сяють...

Він лежав на запряжених добрими кіньми саях — босий, простоволосий, у закривавленій вишиванці і споднях, тільки для більшої переконливості, що це таки Веремій, біля нього поклали ще й солом'яного бриля, хоча на дворі стояв мороз. Сани були вимазані кизяками, наче ними недавно возили гній, не було там постелено й віхтя соломи, убитий лежав горілиць на дощаному піддонні, закинута назад голова звисала із задка саней. Якби мертвий розплющив очі, то побачив би всіх цікавих, що йшли за саями, догори ногами.

Збоку біля нього стриміла табличка:

«АТАМАН ВЕРЕМІЙ. ЭТО ЖДЕТ КАЖДОГО БАНДИТА»

На саях за погонича сидів надутий, як сич, комнезамівець, а по обидва боки йшли, ніби в почесній варті, по двоє червоноармійців. Комнезамівець час від часу вигукував точно так, як казала Танасиха: «Ідіть помилуйтеся на свого бандита, який він тепер!»

На вулицю справді висипало чимало цікавих, дехто вже давно ішов за саями, щоб чогось, бува, не прогавити, люди виходили з дворів, хто ближче, хто здалік розглядали вбитого, намагаючись розпізнати, чи то Веремій, чи хтось тільки схожий на нього. Мовчки кивали, похитували головами, бо що тут розбереш, як мертвий, до того ж сильно побитий, бозна-скільки пролежав на морозі.

Гануся з матір'ю побігла до саней, довго дивилася на нього, — ні-ні, це не їхній Ярکو, — Ганнуся пізнала того самого чоловіка, що їй показували в Матусові, та треба ж було оплакати мертвого хоч про

людське око, і тут їх виручила стара Танасиха. Вона вчасна прибігла услід за ними, розштовхала тих, хто стояв їй на дорозі, підійшла до саней і, низько схилювшись над партизаном, заловила на грудях руки, закурликала тонким жалібним голосом:

— Ой, сину наш, синочку, та краще б ми тебе з війноньки виглядали, ніж у таку далеку путь відряджали. Вже без тебе будуть сади розцвітати, вже без тебе буде зозуля кувати, соловейко щебетати, нам жалю-горечка завдавати...

Танасиха так жалібно заквилила над убитим, що заплакали не тільки Ганнуса з матір'ю, всі жінки почали витирати сльози, чоловіки познімали шапки, діти попринишкли.

Звідки ж нам, соколе наш, тепер тебе виглядати: чи з гори, чи з долини, чи з високої могили? Чи з глибокого яру, чи з далекого краю?..

Комнезамівець і червоноармійці почали переглядатися між собою: це що виходить, привезли вбитого отамана людям на остах і глум, а вийшов справжнісінький похорон, вийшло таке, ніби Веремія привезли в рідне село, аби усі з ним попрощалися і з великою пошаною та жалобою провели в останню дорогу.

Тоді один із тих, що йшли обіч саней з рушницями, отямився, підскочив до Танасихи, вхопив за плечі і пірхнув її так, що стара покотилася в сніг.

— Прекратіть агітацію, контра!

«Червінці» посідали на сани, комнезамівець з такою люттю врепіжив батою по коням, що їх лискучих крупах здулися басамани. Вони майже з місця пішли навскач, помчали на сусідню Зелену Діброву, — був наказ возити й показувати мертвого Веремія по всіх довколишніх селах.

Танасиха поволеньки піднялася, обтрусилася від снігу, потім, дивлячись, як швидко віддаляються сани, заголосила розпачливим криком

— Ой, на кого ж ти, соколе, нас покидаєш, у які краї вирушаєш? Краї темні, краї холодні, де дзвони не дзвонять, де люди не ходять...

Вона квила та промовляла з таким одчаєм, аж чорний ворон заслухався, — він давно вже примостився недалечко на комині хати, споглядаючи за цим дійством. Сухе тепло, що дихало з камина, приємно

лоскатало йому підкрилля, тут можна було сидіти хоч до ночі. Ворон любив спостерігати за похоронами, сприймав їх спокійно, а тут чогось просльозився, наче на старості літ став таким співчутливим. Насправді ж, чорний ворон не дуже тим переймався, це потягло з комина димом, який зайшов йому в очі.

Ворон крізь сльозу дивився на сани, що везли у сусіднє село неживого, проте знайомого йому партизана, і думав: ці доїздяться, що лісовики вкрадуть у них свого товариша і поховать його, як годиться.

А якщо ворон щось загадував наперед, то майже ніколи не помилявся».

Яка строката історія України?! Яке неймовірне поневіряння пройшла й проходить Україна, її народ! Неможливо не дивуватись мужності, витримці, мудрості українського люду!

Високії ті могили,
Чорніють, як гори,
Та про волю нишком в полі
З вітрами говорять.

Тарас Шевченко (Іван Підкова)

Як погнали на болото
Город (*Петербург*) будувати,
Як плакала за дітками
Старенькая мати.
Як діточки на Орелі
Лінію (*укріплення*) копали
І як у тій Фінляндії
В снігу пропадали.

Тарас Шевченко (Іржавець)

Вкраїно, любая моя!
Тобі єдиний я співаю,
Тобі вінка я заплітаю,
Тобі віддав і душу я!

Микола Чернявський (розстріляний в 1938 р.)

В голодному фашистському полоні,
В камінному кар'єрі чи в колоні
Не раз отримував я палицю під крик:
— Оце тобі, проклятий більшовик!
...На півночі, де снігові завої
І вітру злющого надривний свист,
Погрозливо лунає від конвою:
— Не відставай, недобиток-фашист!

*Іван Лук'яненко (з вірша «Іронія
долі»)*

Народ мій є, народ мій вічно буде,
Ніхто не перекреслить мій народ!

Василь Симоненко

Благословляю твою сваволю,
дорого долі, дорого болю.
На всерозхресті люті й жаху,
на всепрозрінні смертного крику
дай, Україно, гордого шляху,
дай, Україно, гордого лику.

Василь Стус

Носив тягар пекучих правд,
Ганьбу Вітчизни
Не на показ патріотизму.
За те, що був у неї син,
Його карали.

Іван Світличний

Та немає лучче, та немає краще,
Як у нас на Україні...

Народна творчість

Силу волі, силу духу українства ще не вдалося зламати нікому! Так
думаю не лише я, а більшість українців.

Наступна книга Василя Шкляра з його автографом: «Іванові Семеновичу Сміяну — моя галицька шабля на переможний шлях», «ТРОЦА» (2017), в анотації якої говориться:

Для нього, відчайдушного вояка УПА, війна вже минула, проте боротьба триває у невгамовному серці. «Свої» і «чужі», дружба та розбрат, кохання і зрада, помилювання і помста... Усе переплелось й відгукнулось болем, коли через багато років він натрапив на свіжу могилу давно загиблого побратима. Минуле накочується з новою силою, щоб він постав перед розгадкою тасмниці, перш ніж розпочати нове життя. Доля всміхається йому очима коханої жінки, але не приносить душевного спокою. Він — воїн, і ця битва — на все життя...»

Може, я дещо спрощую, але в моїй уяві кожна людина — це воїн... Без боротьби не буває життя. Боротьба розпочинається при народженні людини і закінчується в останні хвилини, секунди життя. Але якість боротьби в кожній людині, яку ми бачимо, своя. «У завязтті — все» (Периндр. 660–585 до н.е.).

Вона, жива людина, постійно (!) в якійсь борні. Їй (людині) не вдається залагти на дно...

Сыт я по горло, до подбородка —
Даже от песен стал уставать, —
Лечь бы на дно, как подводная лодка,
Чтоб не могли запеленговать!

Друг подавал мне водку в стакане,
Друг говорил, что это пройдет,
Друг познакомил с Веркой по пьяни:
Верка поможет, а водка спасет.

Не помогли ни Верка, ни водка:
С водки похмелье, а с Верки — что взять?
Лечь бы на дно, как подводная лодка, —
И позывных не передавать!..

Сыт я по горло, сыт я по глотку —
Ох, надоело петь и играть, —

Лечь бы на дно, как подводная лодка,
Чтобы не могли запеленговать!

Владимир Высоцкий

Я можу стверджувати (це лише моя суб'єктивна точка зору), що нікому так широко, так правдиво та захоплююче не вдалося показати в художній літературі боротьбу повстанців за незалежну Україну, як Василю Шкляру в романі «Троща». Я дивуюся його таланту, його всебічному розумінню людини.

Я знову використовую свій власний підхід до аргументації своєї думки, до висвітлення невеличкої цитати з роману великого письменника:

Жучок пробув у підпіллі трохи більше двох років. У червні 1952-го їх здав окружний провідник СБ Клим. Запроданець час від часу викликав цілі групи підпільників на зустріч, а там їх чекали засідки. Групу Ненаситця, до якої входили Оріся і Жук, він закликав до озера Лебедин начебто на стрічу з представником крайового проводу. Пізнього червневого вечора вони спершу зустрілися з Климом, якого Жучок добре знав. І хоча в охороні окружного провідника Безпеки були незнайомці, нікому й на гадку не спало його запідозрити. Клим сказав, що спершу на стрічу підуть друг Ненаситець і подруга Оріся. Уже стемніло, коли вони відійшли. Жучок залишився з Кригою та Мироном. Обох переймав неспокій, їм не подобалося, що підпільників викликають нарізно.

Через півгодини Клим повернувся й наказав, аби з ним ішов Жук. Тут хлопцеві вперше щось зашкребетало, і він здивовано запитав:

— Хто я такий, аби мене викликав крайовий провідник?

— Напевно, тебе хочуть легалізувати, — відповів Клим.

Та коли вони відійшли далі, есбіст зненацька навів на жучка автомат і звернувся до нього на «ви»:

— Друже Жук! Ви заарештовані!

Клим ще деякий час уявляв вар'ята, що це, мовляв, формальна перевірка СБ, оскільки серед своїх завівся агент. Але невдовзі з-за кушів на Жучка налетіли гевали і скрутили йому руки сирицею. Клим невідь куди здимів, а перевдягнуті в повстанців гебісти заговорили по-своєму.

— Скільки їх там асталось?

— Кажецца, двоє.

Зненацька неподалік вдарили автоматні черги, москалі попадали на землю, а Жучок так і лишився стояти, не знаючи, що йому краще — жити чи вмерти. Стрілянина швидко вщухла, і він здогадався, що то вчинили спротив Крига й Мирон, але невдало. Привели ще зв'язаного Ненаситця, і їх двох, кинувши на кузов студебекера, повезли до обласного управління МГБ. Серед москалів теж були убиті, але вони не дуже тим переймалися. Дорогою до Станіславова один бугай ні сіло ні впало затягнув дурнувату пісеньку, яка врзалася Жучкові у пам'ять назавжди: «Под городом Горьким, где ясные зорьки, в рабочем пасьолке падруга живьот...»

Мама тоді він ніде не побачив. Зустрів її наступного дня в підвальному коридорі, і вони встигли лише обмінятися поглядами. Їх усіх повезли до Києва, Жучка з Ненаситцем конвоювали окремо до внутрішньої в'язниці МГБ на вулицю Короленка.

— Затям, друже Жук, — піймавши зручний момент, шепнув йому Ненаситець. — Якщо тебе привезли до Києва, то ти не простий повстанець. Ми тобою пишаємося.

Цілий рік Жучка тримали в камері-одиночці, допитували, намагалися перевиховати. Він, як і всі достойники, говорив тільки те, що кагебістам було відомо й без нього, і весь час дивувався, чому його не розстріляли відразу. Хто він такий, аби з ним оце стільки возитися? Спершу думав, що його мають за «непростого повстанця», бо він друкував таємні матеріали Організації, а потім здогадався, що ні — через маму. Ним, його життям, вони шантажують Орису, яка знала тут більше за всіх. Але Жучок був впевнений, що маму їм не зламати, і це тримало його на силі.

Одного разу вони випадково зустрілися в темному коридорі тюрми, коли маму вели з допиту. Обличчя її було в синцях, губи розпухлі, але вона не ховала зморданого виду від сина, навпаки, подивилася на Жучка очима Богородиці і... всміхнулася.

21 січня 1953-го, коли Жучкові виповнилося сімнадцять, у Києві відбувся закритий суд на чотирма бандерівцями — Олесандрою Паєвською (Орисею), Юрієм Паєвським (Жуком), Ненаситцем та Аскольдом. Військову колегію Верховного Суду СРСР очолював сам заступник голови цього суду генерал-полковник Зар'янов. Йому допомагали двоє співголів-полковників Грязнов і Сєдих, а на додачу —

глухонімий адвокат Щепачихін та перекладач-скоморох Карашташевський, котрий теж був зайвий, бо на цьому суді ніхто нікого не слухав.

Я подивувався Юркові-Жуку, як він усе те взяв собі на карб, запам'ятав посади та прізвища, ніби мав твердий намір колись зустрітися з усіма суддями та підсудками й переговорити про цю справу заново. Коли я поцікавився, як йому вдалося все те запам'ятати, Жучок викатив на мене здивовані очіці:

— А як інакше? Настане час, коли ми будемо судити їх, і в кого тоді питаємо?

Вони з мамою стояли по різні кінці судової зали, тому не могли перекинутися ані словом, знаючи, що більше не побачаться. У мамі були чорні западини попід очима, зшерхлі, покусані губи, але її великі, як у Богородиці, очі всміхалися до Юрка. Навіть тоді, коли пролунав вирок — мамі, Ненаситцеві, Аскольду — розстріл, йому, як неповнолітньому, — двадцять п'ять років суворого режиму, навіть тоді мама до Юрка всміхалася. Йому дали останнє слово, та замість нього Жучок попросив лише дозволу попрощатися з матусею.

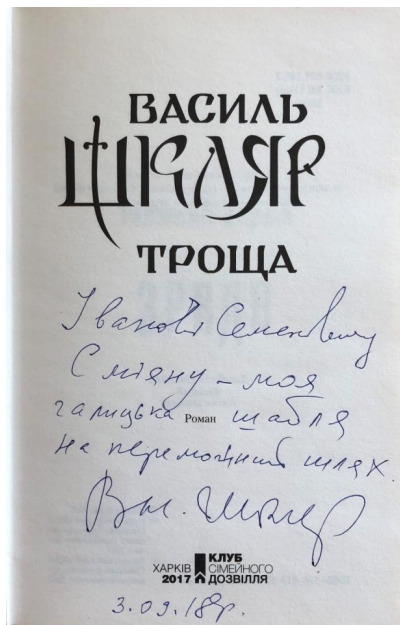
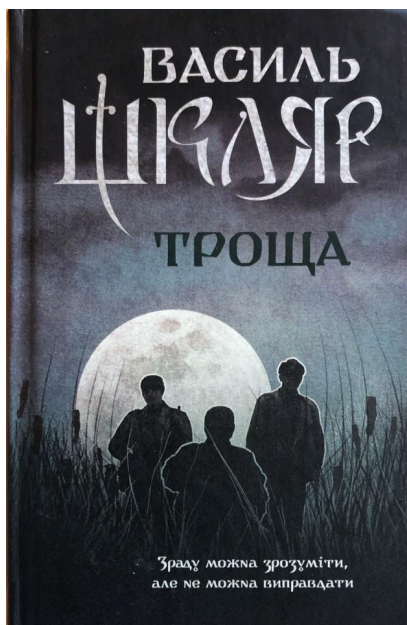
Так і сказав:

— Хтів би-м з мамкою сі попрощати.

— Што-о-о? — перепитав голова суду, Зар'янов.

— Он хочет простіца с матер'ю, — переклав тлумач Карташеський.

— Нельзя! Увести!...

Ось такий, з одного боку, непереможний дух українця, а з іншого — безвихідь...

І Жук-Юрко подумав словами Пантелеймона Куліша:

СТОЮ ОДИН

Стою один серед волів-биків
На давнім ревищі великої пустині,
Серед яловику, корів і бугаїв
Да їх різвих телят, надії України.

Стою і думаю: про що Господь мені
Тут жити повелів між стадом без'язиким,
Між тварями, що вік вікують свій у тьмі
І пам'ятні вікам одним завзяттям диким?

Скажи мені хоч ти, о Музонько моя,
Моя єдина, що до мене прихилилась:

Чого се Ігорів прославлених сім'я
Похмурим вахлаєм, недолюдком зробилась?
Що цар-співець, Давид, вселенною прозвав,
Того ми зайняли під займища шестину:
Невже ж строїтельський наш дух якось пропав,
Той дух, що так боровсь за Древню Русь єдину?
Ні! вічно твориво великих сил його,
Завітне твориво слуг щирих, вірних трону,
Безсмертні в душі в нас усі до одного,
Хто Мономахову переховав корону, —
Всі — й дяк, і писарець, і дука, й рядовик —
У вічних наслідках перед престолом правди:
Бо, скільки переніс турботи кожен вік,
На стільки нам з чого прибалось одради.
Хвалімо ж Господа за всі його дари
І за потужний меч, і за святе терпіння:
Однаково пішли всі доблесті землі
На возвеличення народу й іскуплення.
Оце ж блажен еси, коли за твій глагол,
За істину тебе лихі возненавидять, —
Коли й тума-Москва рече, що ти хахол,
Коли за подвиги твої тебе зобидять.
Блажен еси, коли тобі на ганьбу й жаль,
Свої в тобі свого лукаво не признали
І плешуть, буцім ми перевертень-москаль
І помисли твої спасенні повмирили.
Благословляй-хвали Всевишнього й за те,
Що не мовчиш один між стадом без'язиким.
Да не смущається твій дух і знай росте
Над темними людьми і над письменством диким.

Неодноразово я говорив про особливе різноманіття нашої матінки-природи, українського всецвіту, українського сонця, української Ворскли... Ось лише про

БРИЗКИ ВЕСЕЛКИ

Нашу розповідь можна було б розпочати так: жили собі дід та баба. Дід сів пшеницю та всяку пашницю, та рибу ловив, та дрова рубав, а баба город порала, корову доїла та вареники варила. А ще біля хати розводила силу-силенну квітів: і червоні півонії, і кручені панечі, і зірчасті айстри, і ще всякі-превсякі. Прийде неділя — посадають старенькі та й милуються квітами, не намілюються. Дітей своїх не мали, то квіти їм утіхою були.

Та от минули роки. Дід ще більше постарів, знесилів, а баба вже й померла. Журиться старий: дружини немає, і квіти без її ласкавих рук переводяться — зовсім самотній лишається. Коли це якось на весні бачить: біля хати щось буйно зазеленіло, а потім зацвіло синьо-синьо. Дивується дід: зроду таких квітів не бачив. Не впадав коло них, не доглядав, а вони цвітуть. Наступної весни ще густіше закущішали, ще яскравіше засиніли. І зрозумів старий: це дружина вість посилає, щоб утішити його, звеселити. Розповів про це сусідам, а заодно й квітами поділився. Відтоді й оселилися у квітниках півники. Догляду їм особливого не треба, до ґрунту теж невибагливі. Зате кожної весни звеселяють зір щирою синьою усмішкою.

А можна й так розповісти. Одного разу нахилилася веселка до річки, щоб води набрати. Аж тут чує: соловейко на калині тьохкає-заливається. Заслухалася, замріялася, та й незчула, як загубила трохи своїх кольорів. Упали ті кольори додолу й перетворилися на півників.

Тому-то веселка у травні завжди над квітниками повисає, півників вишукує. Та хіба визбирає, коли їх стількиросло?! (Є. Шморгун).

Ні у прозі, ні в поезії неможливо описати всю гаму краси української природи. Вона завжди має інший вигляд у кожного спостерігача природи. Як от:

НЕХАЙ ГНЕТЬСЯ ЛОЗА...

Нехай гнеться лоза,
Куди вітер пігне, —

Не печальть вона
Ні тебе, ні мене.

Може, й тяжко її,
Може, й спина болить,
Але буря її
З корінця не звалить;

На болоті росте,
І слабая сама —
Вона гнеться собі,
Бо в ній сили нема;

Вона гнеться собі
І так вік прожيه
І без слави, в багні,
Як трава, зогние.

Як трава осока
Зогние у багні,
І хіба лиш комар
Заспіває по ній.

Нехай гнеться лоза,
А ти, дубе, кріпись,
Ти рости та рости,
Не хились, не кривись;

Ти глибоко углиб
Твердий корінь пусти,
Гілля вгору розкинь,
Ти рости та рости!

І до пекла дістань,
І у пекло заглянь,
І до хмари дістань,
І на небо поглянь.

І весь світ обдивись,
І усе розпізнай;
І що доброго є,
Ти у себе впивай.

І у силі, в добрі,
Як скала, затвердій
І, як сторож-силач,
Над землею ти стій;

І пташки світові
Защебечуть тобі,
І співак одпічне,
Заспіває тобі.

А як буря лиха
Тебе з місця зіб'є
Або хмара-гора
Тебе громом уб'є —

Світ почує ту смерть,
І повітря здрижить,
І ліси загудуть,
І земля задвижить;

І пташки пролетять,
Спогадають тебе,
І співак перейде,
Не забуде тебе!

Степан Руданський

Ось таке, а, можливо, трохи й менше, різноманіття ми бачимо і у суспільстві, в житті кожної людини...

Ще вчора (умовно) ми слухали чудову промову Президента в день Незалежності України, а сьогодні (20. 09. 2018) не менш яскраву — в парламенті. А життя суспільства, окремого співтовариства, кожної людини бурлить по-своєму, постійно, щоденно, зі всілякими вибrikeами, не підвладними догмату промов. І тут може сказати своє слово П'єр Корнель (1606–1681):

Так со смертными судьба играет:
То вознесет их вверх, то в пропасть низвергает.
И так устроен мир, что в счастье иногда
Уже заключена великая беда.

Блаженства полного никто вкусить не может:
В счастливейшие дни нас что-то тревожит;
Всегда волнение каких-нибудь забот
Довольству нашему дорогу перейдет.

І щодня ми маємо силу-силенну прикладів, які підтверджують ці філософські трактування.

Багато-багато часу (біля року) в. о. міністра МОЗ, Уляна Супрун веде боротьбу з відомими вченими світового рівня, знаними знавцями медичної вищої школи, академіком Валерієм Запорожаном та членом-кореспондентом Національної академії медичних наук, професором Катериною Амосовою. Уляна Супрун, невідома особистість ні в медицині, ні у вищій медичній школі, щойно ступивши на українську землю (з американської) назвала ректорів Київського і Одеського медичних університетів такими, які очолюють найбільш корумповані медичні вузи, не навівши жодного факту, який підтверджував би таке припущення.

Вона (і. о. міністра — іноземка) трясє багатотисячний колектив знаних вчених і студентів двох відомих у країні вузів, як лісову грушу, і її ніхто не в змозі зупинити. Мабуть, тому, що вона із США — великої та багатой країни...

Для неї (У. Супрун) рішення українських судів є папірцем для відомого призначення. Дивує лише те, що Президент та Прем'єр-міністр, відповідальні за її призначення, спокійно спостерігають цей цирк. Вони забули тимчасово, що очолюють країну, а не ЦИРК. Я не бажаю

кого-небудь ображати, але наведу слова Катона Старшого (до н.е.): «Яку користь державі може принести тіло, у якому все, від горла до проміжності, — одне лише пузо?».

Уже кілька разів Уляна Супрун звільняла вказаних ректорів з посад, призначала т.в.о. ректора; суд анулював накази У. Супрун, а вона знову — «як була в попа собака...»

Не сумно, а соромно, що охороною здоров'я людей України опікуються звичайні марнотрати дорогоцінного часу. Це з одного боку. А з іншого... Я захоплююсь Катериною Амосовою та Валерієм Запорожаном, з якими знайомий і які довели своїм землякам, що і в Україні можна домогтися справедливості. У цій непростій для них ситуації мої колеги поведуться гідно. І я на їх боці:

Коли тебе обсядуть при меду
Товариші по ювілейній учті,
Я тихо й непомітно, ніби учень,
Стоятиму в останньому ряду.

Та коли грім паде на твій посів
І чорний ворон крилами закреше,
З рядів останніх я рвонуся в перші
І горе поділю, як хліб і сіль.

Борис Олійник (уривок із «Триптих»)

Скажу відверто: на такий подвиг, як мої колеги, я не здатний. Коли в 1997 році, через декілька місяців після того як закінчився мій контракт і я перебував у лікарні, міністр Андрій Сердюк розірвав контракт зі мною, я не зробив ані кроку супротиву. Мені було 68 років, і я вважав, що настав час залишити посаду ректора, хоча я бажав би, щоб мене провели з почестями. Але бажання — це одне, а реальність — це друге. А третє:

Відомим бути некрасиво.
Не це підносить нас увись.
Не варт вести архів дбайливо,
І над рукописом трястись.
Ціль творчості — самовіддача,
Не популярність, не тріумф.
Ганьба, коли так мало значиш,
Проймати розголосом тлум.

До себе простір прихилити,
І врешті-решт його любов.
Прогалини лишати можна
В судьбі лишень, а не в книжках,
Свого життя параграф кожний
Відкреслюючи на полях.
Слід поринати у незнаність,
Таїти власні кроки в ній,

Без самозванства треба жити,
Щоб майбуття почути зов,

Як місто криється в тумані,
Коли хоч в око стрель у нім.

Напевно інші для наснаги
Пройдуть твій шлях за п'яждю

Не маєш права відступатись
Ані на дольку від лица,
І будь живим, і просто жити,
І просто жити до кінця.

п'ядь,
Але поразки від звитяги
Ти не повинен відрізнять.

*Борис Пастернак
(переклад Р. Ладика)*

І у зв'язку зі згаданими подіями мені захотілося навести один абзац із просторої книги отця Олекси Пристая «З Трускавця у світ хмародерів» (Львів-Ньюорк, 1933):

«Досвід — це ім'я, яке люде дали своїй глупоті, або своєму нещасливому випадкові», — писав Муссет, а я кажу, що досвід — це дуже важна справа, але для неї необхідно мати також пам'ять. Бо хто забуває школу, той неварта мати її. Мої давні товариші-пастухи мали голову не тільки на те, щоби було де їм покласти капелюх, але передовсім для зберігання досвіду, щоби могли користати з нього і двічі-тричі «не пхати здорову голову під євангелля». А також щоби сьогодні не лізли в той самий кізяк, у якому вчора повалили свої чоботи. Мої приятелі пастушки були дуже практичні, хоча мало вчені істоти, бо ні один з них не мав ні університетських, ні гімназійських студій, ані навіть не виходив нормалки (сільської народної школи). Зате вони були либонь практичніші, ніж великі і вчені голови деяких «творців» Української Держави...»

Зупиніться, читачу, подумайте над словами отця Олекси Пристая і сьогодніням!

І не забувайте, що є ще й

СВИНЯ І ЦУЦИК (Байка)

— «Рох, рох! плям, плям! Щодня я, любий брате, сита:
Полови й висівок зісталось півкорита».

— «Гав, гав! цяв, цяв! А я, знай, сестро, хочу їсти,
Да хліба не дають: нема з мене користи»

— «Рох, рох! плям,плям! Дарма, що сита походжаю,
На що не набреду, усе перевертаю».

— «Гав, гав! цяв, цяв! А я з нудьги та голоднечі
Гризу що попаду, мов костур той старечий».

— «Рох, рох! Поєзія... про що вона собаці».
Ще й хуторна, мовляв. Се забавка собаці».

— «Гав, гав! За вітром щось її мені не чути.
Не знюхаю. Тут щось дурне повинно бути».

— «Рох, рох! Ось крашанка. Ну се вже інше діло.
Я проковтну її, і не жувавши, сміло».

— «Ковтай, а я брехну, що се йїце гадюче.
Про мене слава йде, що я щеня гавкуче.

Ми, цуцики, свиней поважних дуже любим,
Про славу свинську їх аж скиглимо да трубим.

Нехай у пущі вовк, ведмідь і заєць знає,
Яка свинота в нас розкішна походжає!»

Пантелеймон Куліш

Життя вирує. Настільки густо вирує, що не знаєш, яку з її численних подій відобразити.

Щойно отримав бандероль, а в ній — 86-сторінкова книжечка «Підсумки діяльності університету за 2017–2018 навчальний рік. Звітна доповідь ректора ТДМУ, професора Михайла Корди».

Я тривалий час був проректором (1975–1981 рр.) і ректором (1981–1997 рр.) цього вузу, був достатньо активним. За мого ректорства вуз завжди посідав першу сходинку серед інших медичних вузів України, а випускники Тернопільського медичного були найбільш бажаними при розподілі їх на роботу в різні регіони. Колектив вузу в бурні революційні 1989-1990 роки, за ще чинного правлячого комуністичного режиму, єдиний в Україні виселив партком вузу за межі його стін; під час

голодування студентів на Театральному майдані біологічний корпус медичного інституту був відданий у користування «мітингарів»; Вчена рада вузу під моїм головуванням прийняла рішення про надання нашому вузу ім'я великого вченого, нашого земляка Івана Горбачевського... У ці ж роки ми придбали (безоплатно) і юридично оформили понад 28 га землі на околиці Тернополя та заснували біологічний сад; організували музей медичної літератури на українській мові... Багато новацій було введено в педагогічний, науковий, виховний процес вузу.

9* Сміян І. Усі люди — актори

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО
МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ»

Майдан Воли, 1, м. Тернопіль, 46001, тел. (0352) 52-44-92, 52-58-10, факс (0352) 52-41-83,
e-mail: university@tdmu.edu.ua; www.tdmu.edu.ua

СР.09.2018 № 02/3944 На № _____ від _____

Члену Наглядової ради
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського
Міністерства охорони здоров'я України»,
Члену-кореспонденту НАМН України,
доктору медичних наук, професору
Сміяну І.С.

ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ ІВАНЕ СЕМЕНОВИЧУ!

Державний вищий навчальний заклад «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України» надсилає Вам «Підсумки діяльності університету за 2017-2018 навчальний рік (звітна доповідь ректора ТДМУ Михайла Корди)».

З повагою,
Ректор М. Корда

Почта
32-45-54

196683

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»

**ПІДСУМКИ
діяльності університету
за 2017–2018 навчальний рік**

*Звітна доповідь ректора ТДМУ,
професора Михайла Корди*

Тернопіль
ТДМУ
2018

Усе це так. Але, коли я прочитав звіт Михайла Корди, то переконався, що досягнення мого вузу зробили значний крок уперед в усіх напрямках його розвитку. І тепер уже Тернопільський державний медичний університет посідає перші сходинки серед своїх побратимів. Особливо мене вразило те, що «Найвідвідуванішою 2017 року» стала сторінка Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського з 2,07 мільйонами переглядів...»!!!

Життя пенсіонера Івана Сміяна під вражаючими досягненнями колективу вузу сьогодні не зашевелилось, а забурлило з новою силою, не зважаючи на глибоку старість. І я поспішаю, і за комп'ютер, і на збір плодів свого огороду... А в мені звучить пісня, і я ставлю запитання:

ЧИМ ПІСНЯ ЖИВА?

Кожда пісня моя —
Віку мого день,
Протерпів її я,
Не зложив лишень.

Кожда стрічка її —
Мізку мого часть,
Думи — нерви мої,
Звуки — серця страсть.

Що вам душу страє —
То мій власний жаль,
Що горить в ній — то се
Моїх сліз хрусталь.

Бо нап'ятий мій дух,
Наче струна-прім:
Кождий вдар, кождий рух
Будить тони в нім.

І дарма, що пливе
В них добро і зло, —
В пісні те лиш живе,
Що життя дало.

Іван Франко

Я не можу передруковувати всю доповідь професора М. Корди, яка переконує читача про яскраве та енергійне життя студентів та колективу вузу, а наведу лише один абзац зі звіту з життя студентів — нашого майбуття:

«2017–2018 навчальний рік став найуспішнішим за всю історію університету щодо перемог наших студентів на всеукраїнських предметних олімпіадах. Серед призових місць 7 перших, 8 — других та 7

третіх. Перші місця наші студенти посіли з педіатрії, латинської мови, патоморфології, анатомії людини, ендокринології, онкології, хімії...»

Крім того: «У звітному періоді значні досягнення були і в гуманітарній місії університету. Як студенти, так і співробітники університету організували понад сорок благодійних заходів, більшість яких була спрямована на допомогу українським воїнам і мешканцям Донецької та Луганської областей. У березні університет разом з представниками фірм, які займаються рекрутингом іноземних студентів на навчання, придбали та передали для потреб українських військовослужбовців, які проходять в окремих регіонах Донецької та Луганських областей, мікроавтобус «Opel Vivaro»...»

Відомий засновник дидактики Ян Амос Коменський (1592–1670) стверджував, що «Дерево також має потребу у випаруванні та частому освіженню за допомогою вітру, дощу, холоду, інакше воно легко слабне і в'яне. Точно так же людському тілу необхідні взагалі рух, діяльність та вправи». Я зі свого боку можу додати: це стосується і колективу людей; і колективу Тернопільського медичного університету. Постійні пошуки, вивчення досвіду праці інших вузів України й усього світу, проведення власних досліджень, різноманітних форумів... — стали підвалинами помітного розвитку власного університету.

А я

Не знаю й сам — чому я знов
Весь день до Вас лечу думками,
Чому так радісно пташками
Вони щебечуть про любов
І сиплють іскри в душу й кров.
Чом не приборкаю думок?..

Чом не розвію сну ясного?
Я сплю: із лісу чарівного
Шумить мені пісень поток
І линуть пахощі квіток.

Олександр Олесь

А ось і друга бандероль, яку надіслав професор О. Волосовець. У ній — «Програма XX всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕДІАТРІЇ» (Сідельниковських читань), присвяченої 90-річчя члена-кореспондента НАН, АМН України, професора В. М. Сідельникова).

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ ПЕДІАТРІВ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕПАРТАМЕНТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

ПРОГРАМА

XX ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО – ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕДІАТРІЇ»
(СІДЕЛЬНИКОВСЬКИХ ЧИТАНЬ),**

присвяченої 90-річчю члена-кореспондента НАН, АМН України,
професора В.М. Сідельникова

м. Харків
19-21 вересня 2018 року

Програма конференції різноманітна, насичена. У ній я побачив багато прізвищ, які мені не відомі. Це — закон часу. На зміну старикам приходить молодь. Я їй, молоді, бажаю наснаги та звитяги.

Ось уже 19 років Олександр Волосовець організовує та проводить такі конференції. Такої сталої пам'яті про свого вчителя не організовував ще жоден педіатр. Мені це дуже приємно. Адже з Віктором Михайловичем Сідельниковим ми не лише часто спілкувалися, а й були друзями.

Знайомлячись з цією програмою, я ніби одночасно спілкуюся і з Віктором Михайловичем. З Віктором Сідельниковим...

ЗВУКИ И ВЗОР

О, полно ударять рукой
По струнам арфы золотой.
Смотри, как сердце воли просит,
Слеза катится из очей;
Мне каждый звук опять приносит
Печали пролетевших дней.

Нет, лучше с трепетом любви
Свой взор на мне останови,
Чтоб роковое вспоминанье
Я в настоящем утопил
И все свое существованье
В единый миг переселил.

Михаил Лермонтов

І мудрі, і не дуже мудрі людські істоти признають, що без науки «ні туди, ані сюди». Тому неосяжні для розуму людського досягнення науки у всіх напрямках людської діяльності очевидні. А МОЗ України якось стидово ставиться до науки. У діяльності Міністерства охорони здоров'я, особливо в його реформах, важко побачити навіть паростки наукових підходів у його практичній роботі. Вони не пам'ятають Віктора Гюго, який сказав що «Неосвіченість — це сутінки, там живе зло». Але це стосується не лише МОЗ! Подивіться, читачу, на заробітну плату, пільги депутата і чиновника та заробітну плату і пільги вчених: ви переконаєтесь, що верхівка влади ведучими в розвитку країни бачить лише бюрократів! Після цього робиться страшно за майбуття країни.

А

Столица наша чудная
Богата через край,
Жит'є в ней нищим трудное,
Миллионерам — рай.
Здесь всюду наслаждения
Для сердца и очей,
Здесь все, без исключения,

Возможно для людей:
При деньгах вдвое вырасти,
Чертовски разжиреть,
От голода и сырости
Без денег умереть...

Н. А. Некрасов (из «Говорун»)

Цей вірш свідчить про десятиліття, навіть століття негативних традицій. Мабуть, Георг Гегель дивився в корінь, коли говорив, що «Історія навчає лише тому, що вона ніколи нічому не навчила народи». Ось подивіться: десятки років, і навіть сотні, бюрократи з приводу і без нього чіпляли один на одного ордени... Як сьогодні комічно виглядають багаторазові герої Брежнєв, Хрущов... Якщо би комусь спало на думку зібрати всі ордени і медалі, які придумані та видані в незалежній Україні, коли досягнення більше від'ємні, аніж позитивні в більшості напрямків розвитку держави, була б незбагненно велика куча металу (до неба), пригодного лише для металургії. Мені відомі лише три людини (Ліна Костенко, Олександр Мороз, Микола Томенко), які відмовилися від нагород у зв'язку з прогресивним зубожінням власної держави — України.

Микола Томенко запропонував цікавий підхід щодо нагородження людини...

— Ми згадали щорічну Шевченкіану, тому наступне питання очевидне. Як ви ставитесь до Шевченківської премії і її потенційного реформування? (питання кореспондента).

— У мене своє ставлення до різного роду нагород (Микола Томенко). Я свідомо відмовився від всіх державних нагород. Людина робить і добрі справи, й помилки. Тому я вважаю, що такі нагороди, як звання Героя України — якщо і зберігати це звання — треба давати буквально за день до смерті. Ця нагорода має приходити разом зі священником-сповідником.

Адже чимало «героїв України» виявилися банальними зрадниками і всіляко сприяли анексії Криму, війні на Донбасі. Чимало ректорів вишів, директорів підприємств на Сході, депутати ВР Криму, будучи кавалерами українських нагород, прокладали шлях ворогові.

Я вважаю, що і Шевченківську премію слід вручати за весь життєвий внесок людини, а не за якийсь конкретний твір. Гадаю, Шевченківська премія має присуджуватися у всіх сферах. Нині ж, на жаль, це гуманітарна відзнака. Я не раз говорив — і президентові також — що Шевченківська премія повинна вручатись і в царині фізики, і в технічній чи правовій царинах. Як Нобелівська. Саме це зробить її відповідною до свого національного статусу.

В ідеалі Шевченківська премія має бути підсумковою оцінкою всього життя. Як і звання Героя України. Ви гідно і героїчно прожили своє життя, отже, ви — скеля. От тоді — Шевченківська премія... («ЛУ» 20 вересня 2018 р.).

Яка чудова думка Миколи Томенка!

Скільки департаментів, управлінь, відділів... у наших безмежних бюрократичних структурах, навіть є Мінстець, а невеликої групи розумних людей, які б спостерігали та виявляли в різноманітних ЗМІ родзинки-новинки — немає. Я, як і більшість людей, спілкуюся з різноманітними ЗМІ, і можу стверджувати: щоденно (підкреслюю: щоденно) в ЗМІ дуже багато цікавинок, які мали би потрапляти на стіл нашим великим і малим вождям, замість щоденних інформаційних новинок КГБ, пробачте, СБУ.

Я б цю інформацію новинок-родзинок розподілив у такому порядку:

1. Народжуваність, дитяча смертність, смертність, демографія.
2. Динаміка гуманітарних процесів.
3. Динаміка нововведень в промисловості.
4. Динаміка нововведень у сільському господарстві.
5. Визначні наукові спалахи.
6. Сім'я і релігія сьогодення...

Інформація має бути щоденною і короткою (не більше ½ звичайної сторінки, з обов'язковим висновком спостерігача (1–3 короткі речення).

Можливо, цю інформацію варто подавати у вигляді надрукованого «інформаційного надоумлювання» в інтернеті на сайті — «Знай наших».

Такий сайт має бути державним і приватним. Змагання за передній край життя. За майбуття.

Чому це мене, лікаря, ні з того, ні з сього (ні сіло, ні впало) потягло в державну філософію? Мабуть, тому що

До обрію схиляється мій день,
Пильніше придивляюсь до людей.
І серце дістає гірка досада
Від розбрату, зневіри, глуму, зради.
Чому не раз нас, караних, розп'ятих,
Брати готові знову розтерзати,
А ми припишкли, наче ті чужинці —
Так мало на Вкраїні Українців!

Ніна Шаварська

«Так мало на Вкраїні Укранців!» Про Тернопілля, мабуть, цього не скажеш. Про це свідчить історія цього краю та бурний розквіт прозово-поетичної діяльності. Ось я презентую читачу збірку поезій «Віра. Надія? Любов!» Любові Василівни Шендеровської, яка щойно побачила світ.

Хто така Любов Шендеровська?

«Шендеровська Любов Василівна — мама, учитель, поетеса, жінка.

Народилася у родині переселенців з Лемківщини — гордих, талановитих та волелюбних людей, що у серці своєму заховали щем за зеленими горами Зиндранови та студеними потоками Сянока. Закінчила Борщівську середню школу № 1 та філологічний факультет Тернопільського державного педагогічного університету.

У трудовій книжці — єдиний запис: Тернопільська спеціалізована школа І–ІІІ ст. № 3 з поглибленим вивченням іноземних мов.

Автор чотирьох поетичних збірок: «Правда — у синіх зорях сина», «Несподівано-негадано...», «Ніколи не пізно...», «Віра. Надія? Любов!».

Життєве кредо: «І все на світі треба пережити, і кожен фініш — це, по суті, старт...» Ідеал поетеси — Ліна Костенко. Ідеал людини — Мати Тереза.

Місто натхнення — Львів.

Місце затишку — родина (це з короткої анотації в цій збірці).

Який мій головний висновок з щойно наведеного? УКРАЇНЦЮ недостатньо улюбленої фахової роботи (Л. Ш. — учитель української мови, завуч), сімейних обов'язків, політичної вакханалії навколо... Духовний взлет Любові Шендеровської випромінюється далеко за межі сімейного осередку, фахової діяльності. Кожний її твір (вірш) про це говорить, а я наведу лише один:

Живу віднині так, як хочу: ні на що не зважаю,
За проблеми й помилки себе лиш картаю.
Це життя лиш моє — так мислю глобально,
Хоч і можу — не хочу прожити його ідеально.

Неможливо ж не плакати і не сваритись,
Як не можна щоденно й від щастя світлитись.
Неможливо ж зливатись в усьому з юрбою —
Треба завжди й в усьому залишатися собою.

Егоїстка, ви скажете. Що ж? Ваша воля.
Я ж приймаю усе, що дарує нам доля...
Треба жити сьогодні, не завтра, не потім.
Жаль, думки ці прийшли надто пізно. А втім?

На початку збірки наводяться думки 8 рецензентів поезії Любові Шендеровської. Я наведу лише думку Галини Снітовської, берегині українського мистецтва, учителя української мови та літератури, з метою проілюструвати багатство української мови, неосязність відтінків думок, глибину поваги до свого колеги та піднесеність бачення поезії Любові Василівни:

«Немає загадки таланту, є вічна загадка любові...» Такими словами Григора Тютюнника можна охарактеризувати увесь поетичний доробок пані Шендеровської. Бо саме це споконвічне почуття (як заповідь Божа) веде поетесу упродовж життя. І це не дивно! Адже ім'я мисткині — Любов! Вкладаючи усю ніжність своєї душі, поетеса створює прекрасні рядки, у яких кожен знайде прихисток «втомленої душі».

Поезією Любові Шендеровської можна напувати спраглу дива душу. Тут зворушлива й щемлива подорож у дзвінке дитинство, де мама ще жива, п'янкі вечори дівочого кохання та виважена й стримана пора

осінньої зрілості зі щирим зізнанням: «Несу свій хрест розмірено і тихо»...

Вірші поетеси — це цілющий літературний напій. Тонкими павутинками мережаться рядки пейзажної, інтимної та філософської лірики, створюючи химерні узорі. А нам так хочеться надзвичайності та дива!

Кожен читач знайде для себе щось сокровенне у цих віршах, адже тут усе: «І радості й надії, і тривоги», «вся мудрість роду і народу — в простому слові, що почув від мами». Мене ж найбільш схвилювала «осінь, що втирає зажуреному літу сльози жовтня рушником». Яке прекрасне відлуння поезії Ліни Костенко! Простота і геніальність! Досконалість і шляхетність — все це поезія Любові Шендеровської.

Рясних дощів, Божого благословення на Вас та Ваш талант, Любове, бо Ви знайшли «покликання своє»...

А я закінчу свою оповідку про цю збірку ще одним чудовим твором Любові Шендеровської, який не може не сподобатися будь-кому:

Десь самотоко бродить чиясь доля,
А хтось шукає щастя в самоті.
На все, як кажуть, є Господня воля,
Все передбачено у цій житті.

Тут горе й радість ходять завжди в парі,
Створюють сумні і радісні дива.
Людина рветься в висі, як хвиля в морі,
А горе й туга крила обрива.

Та хай все передбачено зарані,
Нехай розписано по днях — дарма:
Лиш той розпуку й біль здолає,
Хто зрозумів: життя — це боротьба.

Є шлях один: крізь терни — до вершин,
Де кожен день і радощі, і горе,
Щасливий той, хто не чека чудес,
Хто в собі рабство переборе.

Оскільки спілкуюся з учителями, я не можу не навести пророчі слова, які не мають терміну актуальності, Андрея Шептицького про День учителя.

ДЕНЬ УЧИТЕЛЯ

Ви, що працюєте безпосередньо над вихованням молоді, старайтеся о просвіщенні їх розуму, але не менше про ублагороднення їх сердець. Давайте молоді таку просвіту, котра б їх научила не лише теорії, але також і практики життя. Звертайте їх бажання і охоту до того, що є підставою багатства і сили народної. Нехай вже молоді діти учаться любити свою землю, нехай учаться діти при ній працювати, нехай будучі покоління візьмуть в свої руки торгівлю і промисел, бо слабою завжди є суспільність, що свого промислу не має, убогою суспільність, в котрій торгують чужинці. Не ся суспільність щаслива і багата, котра численних має теоретиків, але ся, котра в кожному напрямі сама собі вистарчає. Виробляйте в молоді самостійність, індивідуальність, учіть їх на себе більше числити, ніж на других, не оглядатися на поміч правительства і краю, але власною ініціативою дороблятися самостійного буття.

В молодь, поручену вашій опіці, вщепляйте сильні пересвідчення християнські, учіть їх бути добрими християнами. Показуйте їм, як віра опирається на розум, дбайте о то, щоби собі віру цінити, щоби її розуміли і щоби після неї жили. Пам'ятайте, що як моральність в життю, так в науці кожній віра має бути світлом чоловіка.

Бо коли дитина не привикне від молодості до совісного сповнювання обов'язку, коли не привикне до правости, легкодушно і безсовісно буде колись чужими грішми розкидати. Нехай від молодості учаться шанувати себе самих, нехай за встид собі уважають всяке порушення чужої властности — чи то воно буде простою крадежею, чи нечесною спекуляцією, чи безсовісним занедбанням обов'язку взглядом других.

А передовсім давайте добрий примір молоді своїм власним поступуванням. Примір — чи злий, чи добрий — се також навчання, а навчання без порівняння вимовніше, чим слова.

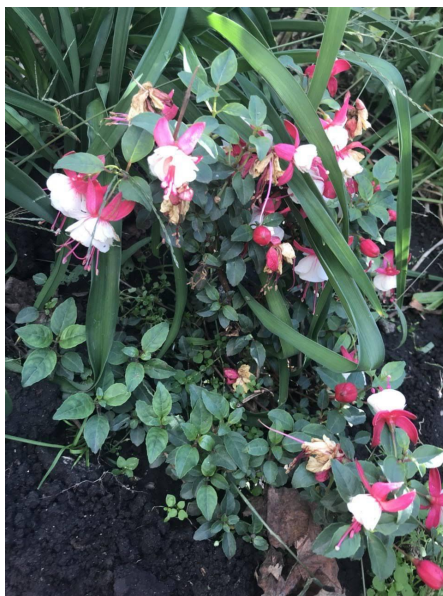
1899 р., серпня 2, Станіславів — Із пастирського послання Митрополита Андрея до вірних «Перше слово Пастиря».

Працюючи, людина збуджується, а її енергія може розлітатися на всі боки. Це я кажу про себе. А тому час і заспокоїтись. Що нас найбільше

врівноважує? Природа. А тому я йду на природу. На своє подвір'я (1 жовтня 2018 року). І що я там бачу? Ясне сонечко направляє своє саяво в усі боки, для всіх! Лагідний песик Ярик насолоджується свободою та з приємністю біжить до мене, часто махаючи своїм пушистим хвостом. Ми з ним робимо домашній обхід. Яблук цього річ багато. Яскраво червоні, соковиті, вони притягують до себе.

Осінні квіти тягнуться до мене, ніби прощаючись до наступної літньої пори. Тут і майори, тут і чорнобривці, і навіть троянди...

Лише будучи на пенсії, я мав нагоду безпосередньо довший час спілкуватися з природою, яка надихала мене до роботи взагалі і до творчої праці зокрема. Так сталося, що цієї весни я сам сів насіння майорів, чорнобривців, гороху, моркви, кропу, петрушки, редису, огірків, висаджував гарбузи, кабачки, буряки, цибулю, помідори... Потім збирав плоди смородини, порічок, малини, яблук, груш... А цими днями

займався підготовкою до зими буряків (виривав та чистив), гарбузів, насіння кабачків...

І все це — на свіжому повітрі, і все це — у повільному русі (підганяти нікому), і все це з великим задоволенням та добровільно. Інколи мені хочеться вважати, що я і природа — єдине ціле, що вона найкращий мій лікар — заспокоює, зменшує симптоми старості (задишка, серцебиття, загальна слабкість) та надихає до творчої роботи (щодня я сідаю за комп'ютер). Я переконаний, що без природи не відбулося б моє довголіття. Без природи і Господа Бога.

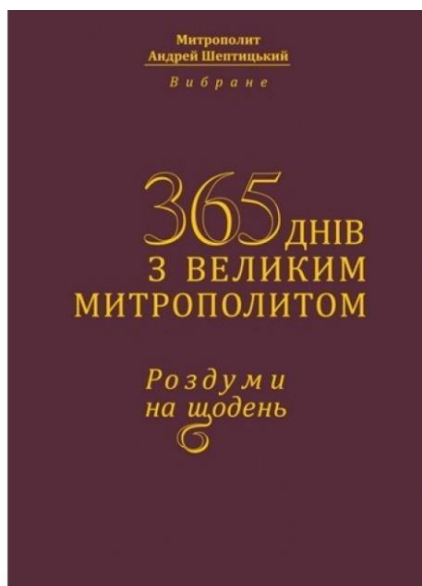
А тому і творчість інших людей я сприймаю піднесено. Як ось вірш Ліни Костенко:

Двори стоять у хуртовині айстр.
Яка рожева й синя хуртовина!
Але чому я думаю про Вас?
Я Вас давно забути вже повинна.
Це так природно — відстані і час.
Я вже забула. Не моя провина —
то музика нагадує про Вас,
то раптом ця осіння хуртовина.
Це так природно — музика, і час,
І Ваша скрізь присутність невовима.
Двори стоять у хуртовині айстр.
Яка сумна й красива хуртовина!

Що найбільше відволікає нас від суму та гіркоти повсякдення?

1. Природа. 2. І мудрість людська.

Про природу ми поговорили, а тепер декілька слів про мудрість. Щойно професор Галина Павлишин подарувала мені книгу «365 ДНІВ З ВЕЛИКИМ МИТРОПОЛОТОМ. Роздуми на щодень» (Видання четверте 2017).

Я дивувався і продовжую дивуватись неосязності розуму Андрея Шептицького. Я дивувався і дивуюся пророчим словам ЙОГО. І вчора, і сьогодні ЗМІ говорять і говорять про недовершеність влади, даючи тисячі побажань. А ви, читачу, прочитайте ось це коротке побажання Андрія Шептицького, яке сказане Митрополитом багато років назад (понад століття) і переконаєтесь у мудрості його вічних слів:

Лише така влада сильна і тривка, що опирається на любові! І тільки таку власть уважають звичайні люди тією, що походить від Бога!

Тільки таку власть, що є опікою над підчиненими та, за прикладом Христа, службою, а не пануванням!

Сам же Христос, що мав, прецінь, найвищу власть на небі й землі, розумів завжди Свою владу так, що Він прийшов на цей світ, щоб служити другим, а не щоб Йому люди служили.

Отже, підвалиною всякої влади, малої чи великої, є любов.

А хто вживає своєї влади виключно для свого добра, той своїм самолюбством підкопує свою повагу та нищить свій вплив, який може і повинен мати. І більше цій владі шкодить та й більше понижає її всяке зловживання і безprawство, аніж навіть непослух підчинених.

Тож коли домагаєшся, брате, у справах, щодо яких справуєш владу над людьми, послугу та пошанівку, то в першій мірі сам шануй святість Божого порядку, над яким стоїш, і не понижай його безправством та самолюбством!

До вас пишу це, батьки родин, до вас, господарі, що маєте челядь і робітників! До вас усіх, що справуєте яку-небудь владу!

Якщо хочете, щоб підчинені ваші повинувалися вам і вас любили, то ви перші виказуйте любов!

1901 р., січня 4(17), Станіслав, Львів. Із пастирського послання Митрополита Андрея до духовенства та вірних.

«Найбільша Заповідь» — це настанова для теперішніх і майбутніх владців. І це не стосується вчорашніх чотирьох президентів. Вони зробили те, що зробили, вони довели, що «Україна не Росія» і не Америка, вони періодично дивляться на свої «чисті руки» та переконуються на своїх статках, що «Донбас порожняк не гонит».

А я закінчу цю книгу віршом Ніни Шаварської...

Пам'яті Миколи Сомы

(товариш В. Симоненка — І. С.)

Відпускайте мене.	Відпускайте мене.
Відпускайте мене в інші світи.	Помоліться на світлу дорогу.
Я любив вас усіх.	Сорок днів каяття
Я вам віршами в душі світив.	Підніматиму крила до Бога...
Відпускайте мене.	Відпускайте мене.
Відпускайте мене назавжди.	Я ж ніколи вже вас не залишу,
Хай між вами — любов,	Ні у храмі святім,
І ніколи не буде вражди.	Ні в молитві високій,
Відпускайте мене.	Ні в віршах.
Хай Христос всім дарує прощення.	Відпускайте мене...
Виллю душу свою	
Рідним, друзям в німім одкровенні.	

Літературно-художнє видання

СМІЯН Іван Семенович

УСІ ЛЮДИ — АКТОРИ
(Omnes homines agunt histrionem)

Книга 38

В авторській редакції

Дизайнер обкладинки *Світлана Бедна*
Відповідальна за випуск *Маргарита Більчук*

Формат 60×84/16. 8,4 ум. др. арк., 7,6 обл.-вид. арк. Тираж 50. Замовлення № 20-183.

Видавець і виготовлювач Редакція газети «Підручники і посібники».

46000, м. Тернопіль, вул. Поліська, 6а. Тел.: (0352) 43-15-15; 43-10-21.

Збут: pip.ternopil@ukr.net Редакція: editoria@i.ua

www.pp-books.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 4678 від 21.01.2014 р.

Книга-поштою: а/с 376, Тернопіль, 46011.

Тел.: 096-948-09-27; 097-50-35-376

pip.bookpost@gmail.com